

Valstybinės saugomų teritorijų
tarnybos
prie Aplinkos ministerijos
viešųjų pirkimų organizavimo ir
vidaus
kontrolės tvarkos aprašo
1 priedas

VALSTYBINĖ SAUGOMŲ TERITORIJŲ TARNYBA PRIE APLINKOS MINISTERIJOS

Biologinės įvairovės skyrius

TVIRTINU

Direktorius

*(perkančiosios organizacijos vadovo arba jo
įgalioto asmens pareigų pavadinimas)*

Agnė Jasinavičiūtė-Trakimienė

(vardas ir pavardė)

PIRKIMO PARAIŠKA

Pirkimo objekto pavadinimas	BVPŽ kodas	Pirkimo objekto aprašymas: <i>ketinamų pirkti prekių, paslaugų ar darbų savybės, kokybės reikalavimai</i>	Kainos apskaičiavimo būdas (fiksuota kaina/fiksuotas įkainis/kintamas įkainis, kurie nustatomi pagal Kainodaros taisyklių nustatymo metodiką)
Gamtos atkūrimo reglamento įgyvendinimas (pievų drugių monitoringo vykdymas ir indekso skaičiavimas)	73110000-6	Informacija pateikiama pridedamoje techninėje specifikacijoje.	Fiksuota kaina
Finansavimo šaltinis			Aplinkos apsaugos rėmimo programa
Maksimali planuojamos sudaryti sutarties vertė Eur su PVM ir be PVM			71950 Eur su PVM 59462,81 Eur be PVM
Laukelyje „Iš viso su PVM“ nurodyta pasiūlymo kaina bus laikoma per didelė, nepriimtina, jeigu viršys 71950 su PVM eurų sumą. Jeigu pasiūlymą pateiks ne PVM mokėtojas, jo pasiūlymo kaina bus laikoma per didelė, jeigu laukelyje „Iš viso be PVM“ nurodyta suma viršys 59462,81 be PVM eurų sumą.			

Prekių pristatymo, paslaugų suteikimo ar darbų atlikimo terminas (-ai)		2026 m. lapkričio 13 d.	
Prekių pristatymo, paslaugų suteikimo ar darbų atlikimo termino (-ų) pratęsimas		2 mėn.	
Ekonomiškai naudingiausias pasiūlymas išrenkamas pagal:			
Pasirenkamas vertinimo kriterijus: ☒ kaina ☐ sąnaudos ☐ kainos ar sąnaudų ir kokybės santykis*			
Pirkimo būdo ir jo pasirinkimo teisinis pagrindimas/ informacija apie įgaliojimą vykdyti pirkimą:		Vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 4 str. 3 d. mažos vertės pirkimas, atliekamas CVP IS priemonėmis skelbiamos apklausos būdu.	
Siūlomų kviesti tiekėjų sąrašas ir jo pagrindimas (jeigu paraiška teikiama dėl pirkimo, kuris bus vykdomas apie jį neskelbiant):			
Informacija apie pirkimą (pažymėti):		Taip	Ne
Ar taikomi tiekėjų kvalifikacijos reikalavimai? (jei taikomi, pridėti)		☒	☐
Ar taikomi žaliųjų pirkimų reikalavimai? (jei taikomi, pridėti)		☒	☐
Ar prekės, paslaugos, darbai yra CPO.LT kataloge?		☐	☒
Ar pirkimas bus vykdomas per / iš CPO?		☐	☒
jei Ne - pateikiamas tokio sprendimo pagrindimas):			
Ar pirkimas vykdomas pagal kitos perkančios organizacijos įgaliojimą? Jei taip - įrašyti įgaliojimo datą ir Nr.		☐	☒
Ar buvo atliktas rinkos tyrimas? (jei Taip - surašyti/pridėti rinkos tyrimo rezultatus: apklaustus tiekėjus, gautų pasiūlyimų kainas, kt.) -informacija surašyta prie tiekėjų sąrašo pagrindimo.		☐	☒
Ar privalo būti vykdoma rinkos konsultacija, kaip tai numatyta VPĮ 27 straipsnio 1 dalies 1 punkte (1. neaktuali mažos vertės pirkimų atveju; 2. privaloma pirkimo, apie kurį turi būti skelbiama, jeigu per paskutinius 12 mėn. atliekant paskutinį tokių pačių ar panašių prekių, paslaugų ar darbų pirkimą, nebuvo gauta nė 1 arba gauta tik 1 tinkama paraiška ar pasiūlymas)		☐	☒
Priedama: Techninė specifikacija ir stebėsenos programa			
Biologinės įvairovės skyriaus vedėja		(parašas)	Gintarė Bevainienė
Turto valdymo skyriaus vedėja		(parašas)	Lina Laurinaitytė
Turto valdymo skyriaus vyr. specialistė		(parašas)	Jurgita Gedminienė
Gamtos projektų valdymo skyriaus vedėja		(parašas)	Miglė Stanikūnė
Gamtos projektų valdymo skyriaus vyr. specialistas		(parašas)	Evaldas Stadalius

*Paraiška pasirašoma ir tvirtinama el. nekvalifikuotu parašu DBSIS

LIETUVAI PRIIMTINIAUSIOS DIENINIŲ DRUGIŲ STEBĖSENOS IR PIEVŲ DRUGIŲ INDEKSO SKAIČIAVIMO 2026 M. IR GAUTŲ REZULTATŲ ĮVERTINIMO PASLAUGŲ VIEŠOJO PIRKIMO TECHNINĖ SPECIFIKACIJA

Užsakovas – Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos (toliau – Tarnyba).

Pirkimo objektas – standartizuotos dieninių drugių stebėsenos ir pievų drugių indekso (Grassland Butterfly Index) apskaičiavimo paslaugos, apimančios: duomenų surinkimą pagal programą, populiacijos tendencijų nustatymą, pievų drugių indekso apskaičiavimą pagal ES eBMS metodiką, statistinę analizę, duomenų pateikimą eBMS suderinamu formatu, galutinės ataskaitos paruošimą. Paslaugos atliekamos vadovaujantis „Lietuvai priimtinausios dieninių drugių stebėsenos ir pievų drugių indekso skaičiavimo programa“ (toliau – Programa).

1. Darbo tikslas – įgyvendinti Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (ES) 2024/1991 2024 m. birželio 24 d. dėl gamtos atkūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2022/869 (toliau – Reglamentas) 11 straipsnio 2 dalies a punktą (OL L 2024/1991, 2024 7 29, p. 27), įdiegiant Programoje nustatytą stebėsenos sistemą Lietuvoje, siekiant: apskaičiuoti pievų drugių indekso pokyčius, įvertinti žemės ūkio ekosistemų biologinės įvairovės būklę ir įvertinti įdiegiamų priemonių, būtinų žemės ūkio ekosistemų biologinei įvairovei padidinti efektyvumą.

2. Darbo uždavinys – atlikti dieninių drugių stebėseną 2026 metais, vadovaujantis Programa surinkti kokybiškus, palyginamus duomenis pievų drugių indekso skaičiavimui, nustatyti populiacijų tendencijas, užtikrinti standartizuotą, palyginamą ir patikimą pievų drugių indekso (Grassland Butterfly Index) apskaičiavimą Lietuvoje, suderinimą su ES reikalavimais ir eBMS praktikomis.

Uždavinio veiklos:

2.1.1. Pagal Reglamento 20 straipsnio 9 dalį, stebėsenos sistemos veikimas gali būti grindžiamas piliečių mokslo duomenimis, todėl šioje stebėsenoje gali būti naudojami piliečių mokslo duomenys. Paslaugų teikėjas privalo: pritraukti ir apmokyti pagal Programos metodiką savanorius arba lauko darbuotojus, surinkti jų duomenis į bendrą duomenų rinkinį, atlikti darbų ir surinktų duomenų kokybės kontrolę;

2.1.2. Stebėseną atlikti 50 vietų, kurios nurodytos pridedamame Programos GIS duomenų aplanke. Jei vieta tampa laikinai neprieinama dėl objektyvių priežasčių, Paslaugų teikėjas privalo parinkti alternatyvią vietą iš Programoje suderinto rezervinio sąrašo;

2.1.3. Stebėseną vykdoma moksliskai pagrįstu ir kitose ES šalyse naudojamu Pollard'o transektiniu metodu, kur stebėsenai parenkami 1000 m ilgio maršrutai, stebėjimo metu transekta suskaidoma atkarpomis po 50 m., o visos atkarpos priskiriamos tam tikram buveinės tipui, per kurį eina maršrutas, pvz.: pieva, miškas, dirbami laukai, šienaujama ar ganoma pieva, pelkė, ežero/upės pakrantė ir kt.;

2.1.4. Transektos maršruto, atkarpų pradžios ir pabaigos taškų koordinatės turi būti geografiškai susietos ir pažymėtos žemėlapyje prieš pradedant rinkti duomenis, tai daroma geografinių informacinių sistemų (GIS) programomis, ar transektos maršrutą braizant užsiregistravus <https://butterfly-monitoring.net/> internetinėje svetainėje taip, kaip nurodyta Programoje;

2.1.5. Transekta kiekvieną kartą pradedama eiti iš to paties taško ir ta pačia kryptimi, einant transekta drugiai stebimi arba gaudomi entomologiniu tinkleliu apskaitos erdvėje: 2,5 m į abi puses nuo stebėtojo, 5 m prieš stebėtoją ir 5 m virš stebėtojo;

2.1.6. Stebėsenos vietose registruojamos visos aptinkamos dieninių drugių rūšys ir jų gausumas (individue skaičius) vertinamoje atkarpoje, nepriklausomai, ar jos yra naudojamos pievų drugių indeksui įvertinti, ar ne, o duomenys registruojami popierinėje iš anksto paruoštoje lauko apskaitos formoje (Programos 1 priedas) arba naudojant mobiliąją programėlę "ButterflyCount", kurioje jau yra geografiškai susieta ir žemėlapyje pažymėta transekta ir jos atkarpos. Jei duomenys suvedami į anketa, privaloma užtikrinti šių duomenų perkėlimą į bendrą duomenų rinkinį;

2.1.7. Vienai transektai yra skiriama ne daugiau kaip 60 min., į šį laiką neįtraukiamas laikas, reikalingas skrydyje neidentifikuojamų drugių sugavimui, identifikavimui ir stebėjimo duomenų suvedimui;

2.1.8. Stebėseną vykdoma tarp 10:00 ir 17:00 valandų, oro temperatūrai esant nuo 13 °C ir saulėtumui nuo 60 % (arba iki 40 % debesuotumui), esant ne stipresniam, nei vidutiniam vėjo greičiui (vėjo greitis

pagal Boforto skalę neviršija 5 (Boforto skalė Programos 2 priede)), lietuvių lyjant stebėsena nevykdoma. Neįvykus stebėjimams dėl oro sąlygų, privaloma juos perkelti į artimiausią tinkamą dieną;

2.1.9. Monitoringo laikotarpio metu turi įvykti bent 5 stebėjimai šiais intervalais: 1) gegužės 10 d. – gegužės 25 d., 2) birželio 1 d. – birželio 15 d., 3) birželio 20 d. – liepos 5 d.; 4) liepos 15 d. – rugpjūčio 1 d.; 5) rugpjūčio 10 d. – rugpjūčio 31 d..

2.2. Paruošti darbų atlikimo ataskaitą, naudojant surinktus duomenis, kaip nurodyta Programos 7.2. skyriuje „Statistinės analizės žingsniai“. Ataskaitoje aprašyti surinktus duomenis ir naudojant „RStudio“ programinę įrangą aprašyti gautus rezultatus, atlikus šiuos statistinės analizės žingsnius:

1 žingsnis – įkeliami vizitų ir skaičiavimų duomenys;

2 žingsnis – sukurama bendra laiko eilutė ir apibrėžiamas stebėjimo sezonas;

3 žingsnis – prie laiko karkaso prijungiami vietų vizitai ir konkrečios rūšies stebėjimų duomenys;

4 žingsnis – naudojant GAM (GamFamily – tikimybinis skirstinys GAM modeliui) apskaičiuojama metinė aktyvumo kreivė (fenologija);

5 žingsnis – remiantis fenologija priskiriami (apskaičiuojami) trūkstami stebėjimai;

6 žingsnis – apskaičiuojami kiekvienos vietos metiniai indeksai;

7 žingsnis – GLM modeliu (bendrasis tiesinis modelis, kuriame vieta ir metai naudojami kaip faktoriai kintamieji, leidžiantys atskirti erdvinį (vietos) ir laikinį (metų) efektus) sudaromi metiniai suvestiniai indeksai visoms stebėjimo vietoms;

8 žingsnis – Bootstrap metodu apskaičiuojami 95 % pasikliautiniai intervalai ir nubraižoma tendencija.

2.3. Kartu su tekstine ataskaita MS Word formatu pateikti rūšių stebėjimo duomenis MS Excel formatu arba eBMS suderinamu formatu.

3. Finansavimo šaltinis. Projektas finansuojamas Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos rėmimo programos lėšomis.

4. Paslaugos atlikimo terminas – iki 2026 m. lapkričio 13 d. Į šį terminą įskaičiuojamas galutinės ataskaitos kartu su bendru duomenų rinkiniu pateikimas iki 2026 m. spalio 15 d., Užsakovo pastabų / pasiūlymų pateikimas, Paslaugų teikėjo atliktas patikslinimas ir Užsakovo suderinimo išvados pateikimas.

5. Darbo rezultatų forma, pristatymo ir priėmimo tvarka, autorystės sąlygos:

5.1. Pasirašius sutartį, per 3 d. d. paslaugos teikėjas (toliau – Paslaugų teikėjas) Užsakovui pateikia Paslaugų rezultatui pasiekti reikalingų duomenų ir priemonių sąrašą ir Paslaugų teikimo planą (grafiką).

5.2. Užsakovas per 5 d. d. pateikia Paslaugų teikėjui reikalingus duomenis arba nurodo, kurių duomenų pateikti negalės. Jeigu yra duomenų, kurių Užsakovas negali pateikti, Paslaugų teikėjas trūkstamus duomenis surenka pats. Taip pat Užsakovas patvirtina Paslaugų teikimo planą.

5.3. Paslaugų teikėjas atlieka Programoje aprašytą stebėseną ir parengia tarpinę ataskaitą, kurioje pristatomi tarpiniai duomenys iki 2026 birželio 30 d., vėliau Paslaugų teikėjas atlieka Programoje aprašytą stebėseną ir statistinę analizę pagal šios techninės specifikacijos 2 punkte išdėstytas uždavinio veiklas ir aprašytus rezultatus ataskaitoje kartu su bendru duomenų rinkiniu pateikia Užsakovui: iki 2026 m. rugpjūčio 25 d. pateikiama antroji tarpinė ataskaita su tarpinių duomenų rinkiniu, o 2026 m. spalio 15 d. – pateikiama galutinė ataskaita kartu su bendru duomenų rinkiniu.

5.4. Visi dokumentai parengiami ir Užsakovui pateikiami valstybine (lietuvių) kalba.

5.5. Aplinkos apsaugos reikalavimai pirkimui: perkamas aplinkosauginis ir aplinkai palankus produktas, kuris patenka į orientacinį aplinkosauginių ir aplinkai palankių prekių bei paslaugų sąrašą pagal 2015 m. lapkričio 24 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentą (ES) 2015/2174 dėl orientacinio aplinkosauginių ir aplinkai palankių prekių bei paslaugų rinkinio, Europos aplinkos ekonominėms sąskaitoms skirtų duomenų perdavimo formato ir kokybės ataskaitų teikimo sąlygų, struktūros ir periodiškumo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 691/2011 dėl Europos aplinkos ekonominių sąskaitų.

1 lentelė. Parengiamųjų veiksmų ir darbo rezultatų pateikimo schema

Eil. Nr.	Paslaugos vykdymo etapai ir darbai	Paslaugų vykdymo terminai nuo sutarties įsigaliojimo dienos
I PARENGIAMASIS ETAPAS		
1.	Paslaugų teikėjas pateikia Užsakovui Paslaugų rezultatui pasiekti reikalingų duomenų ir priemonių sąrašą ir detalių Paslaugų teikimo planą (grafiką)	per 3 d. d.
2.	Užsakovas pateikia Paslaugų teikėjui reikalingus duomenis arba nurodo, kurių duomenų pateikti negalės. Jeigu yra duomenų, kurių Užsakovas negali pateikti, Paslaugų teikėjas trūkstamus duomenis surenka pats. Taip pat Užsakovas patvirtina paslaugų teikimo planą.	per 5 d. d.
II PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO ETAPAS		
3.	Paslaugų teikėjas pateikia Užsakovui elektroninėmis priemonėmis tarpinę ataskaitą, pristatančią stebėsenos eigą ir surinktus tarpinius duomenis (Tekstiniai dokumentai pateikiami MS Word formatu)	iki 2026-06-30
4.	Paslaugų teikėjas pateikia Užsakovui elektroninėmis priemonėmis tarpinį <u>ataskaitos ir surinktų duomenų projektą</u> (Tekstiniai dokumentai pateikiami MS Word formatu, didelės apimties lentelės ar jų rinkiniai – MS Excel formatu)	iki 2026-08-25
5.	Paslaugų teikėjas pateikia Užsakovui elektroninėmis priemonėmis galutinę ataskaitą su duomenų rinkiniu (Tekstiniai dokumentai pateikiami MS Word formatu, didelės apimties lentelės ar jų rinkiniai – MS Excel formatu)	iki 2026-10-15
6.	Užsakovas pateikia Paslaugų teikėjui pastabas/pasiūlymus dėl galutinės ataskaitos ir duomenų rinkinio. (Užsakovas pasilieka sau teisę ataskaitos ir surinktų duomenų įvertinimui pasitelkti kitus ekspertus)	iki 2026-10-29
7.	Paslaugų teikėjas pagal Užsakovo pateiktas pastabas / pasiūlymus patikslina galutinę ataskaitą ir duomenų rinkinį ir pateikia Užsakovui patikslintą galutinės ataskaitos ir duomenų rinkinio variantą.	iki 2026-11-06
8.	Užsakovas raštu pateikia Paslaugų teikėjui suderinimo išvadą	iki 2026-11-13

6. Atsiskaitymo už paslaugas sąlygos. Atsiskaitoma už faktiškai suteiktas ir pagal šios techninės specifikacijos reikalavimus priimtas paslaugas: už pirmąją tarpinę ataskaitą ir už galutinę ataskaitą kartu su viso sezono duomenų rinkiniu, gavus rašytinę Užsakovo suderinimo išvadą.

Turi būti pateikiami šie dokumentai: Paslaugų perdavimo-priėmimo aktas ir Sąskaita. Paslaugų teikėjui nepateikus nurodytų dokumentų, laikoma, kad Paslaugos neatitinka Sutartyje nustatytų reikalavimų.

7. Garantinis paslaugos teikimo terminas. Garantinis terminas skaičiuojamas nuo galutinio Paslaugų perdavimo–priėmimo akto pasirašymo dienos.

7.1. Paslaugoms taikomas Techninėje specifikacijoje nustatytas garantinis terminas, kuris yra 6 mėnesiai.

7.2. Sutartyje nurodytu garantinio termino laikotarpiu (per 6 mėn.), nustačius Paslaugų trūkumą ir/ar Užsakovui negalint naudotis Paslaugos rezultatu, Paslaugų teikėjas neatlygintinai (savo lėšomis) turi ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo rašytinės pretenzijos gavimo dienos, pašalinti Paslaugų trūkumus.

8. Paslaugos įvykdymo termino pratęsimas. Paslaugų teikėjas turi teisę į Paslaugų suteikimo termino pratęsimą, tačiau tik tuo atveju, jei atsiranda įrodymais pagrįstų kliūčių ar trukdymų, kurių atsiradimui Paslaugų teikėjas neturi įtakos ir už kuriuos jis neatsako, ir kurie sukelti ir priskirtini tretiesiems asmenims, ar kitų aplinkybių, kurių Paslaugų teikėjas negalėjo iš anksto numatyti. Aplinkybės, kuriomis grindžiama būtinybė pratęsti Paslaugų suteikimo terminą, jokių būdu negali priklausyti nuo Paslaugų teikėjo. Kiekvienu tokiu atveju, Paslaugų teikėjas raštu nedelsdamas, bet ne vėliau kaip per 5 darbo dienas, apie tai praneša Užsakovui, pateikdamas minėtų aplinkybių egzistavimo įrodymus. Nurodytas aplinkybes vertina Užsakovas. Užsakovui sutikus, Paslaugų suteikimo terminas gali būti pratęsiamas tik minėtų aplinkybių egzistavimo laikotarpiui, bet ne ilgiau nei 2 (dviejų) mėnesių laikotarpiui.

Lietuvai priimtinausios dieninių drugių stebėsenos ir pievų drugių indekso skaičiavimo principinės schemos aprašas

Parengė: Eglė Vičiuvienė, egle.viciuviene@bef.lt
Giedrius Švitra, giedsvis@gmail.com

Turinys

Santrauka	3
1. Dieninių drugių stebėseną Europoje	5
2. Kitose valstybėse vykdomų panašių veiklų gerosios patirties apžvalga	7
2.1. Estijos pavyzdys	7
2.1.1. Stebėsenos aprėptis ir tinklas	7
2.1.2. Metodika ir stebėjimo sąlygos	8
2.1.3. Stebėjimų dažnumas ir sezoniškumas	8
2.2. Nyderlandų pavyzdys	8
2.2.1. Stebėsenos aprėptis ir tinklas	9
2.2.2. Metodika ir stebėjimo sąlygos	9
2.2.3. Stebėjimų dažnumas ir sezoniškumas	9
2.3. Norvegijos pavyzdys	9
2.3.1. Stebėsenos aprėptis ir tinklas	10
2.3.2. Metodika ir stebėjimo sąlygos	10
2.3.3. Stebėjimų dažnumas ir sezoniškumas	10
2.4. Latvijos pavyzdys	10
2.4.1. Stebėsenos aprėptis ir tinklas	10
2.4.2. Metodika ir stebėjimo sąlygos	10
2.4.3. Stebėjimų dažnumas ir sezoniškumas	11
3. Dieninių drugių stebėsenos aprašas ir stebėsenos vietų parinkimas pievų drugių indekso vertinimui	11
3.1. Bendrosios stebėsenos sąlygos ir principai	11
3.1.1. Stebėsenos vietų parinkimo principai	11
3.1.2. Stebėjimo procedūra	12
3.1.3. Monitoringo laikotarpis	13
3.1.4. Stebėsenai reikalingos priemonės	14
4. Pievų drugių indekso rūšių sąrašas ir rūšių aprašai	14
4.2. Literatūra ir kiti šaltiniai dieninių drugių identifikavimui	15
5. Pievų drugių indekso ir apdulkintojų stebėsenos programų įgyvendinimo finansiniai ir žmogiškųjų išteklių poreikiai	17
6. Stebėsenos vietų atrankos metodika	17
6.1. Atrankos pagrindas	17
6.2. Taškų klasifikavimas į stratas	18
6.3. Stebėsenos vietų pasiskirstymas tarp strātų	19
6.4. Atsitiktinė stebėsenos vietų atranka	20
6.5. Erdvinis reprezentatyvumas	20

6.6. Stebėsenos vietų suderinamumas tarp dieninių drugių ir Apdulkintojų stebėsenos programų	20
7. Pievų drugių indekso apskaičiavimo metodika	22
7.1. Bendrieji principai	23
7.2. Statistinės analizės žingsniai	23
8. Duomenų valdymas ir atsakomybė	26
Priedai	27
1 Priedas	27
2 Priedas	28
3 Priedas	29
4 Priedas	30
5 Priedas	37
6 Priedas	60
7 Priedas	68

Santrauka

Šis dokumentas pateikia nacionalinę metodiką, skirtą dieninių drugių populiacijų stebėsenai ir Pievų drugių indekso (Grassland Butterfly Index) apskaičiavimui Lietuvoje. Programa parengta vadovaujantis Komisijos deleguotuoju reglamentu (ES) 2025/2188 ir reglamento (ES) 2024/1991 nuostatomis.

Metodika remiasi Pollard'o transektų stebėsenos principu, užtikrinančiu duomenų palyginamumą Europos mastu. Pagrindinis tikslas – standartizuotai vertinti pievų ekosistemų būklės pokyčius, pasitelkiant drugius kaip ekologinius indikatorius.

Stebėjimų vietos atrenkamos derinant LUCAS pagrindinį tinklą su apdulkintojų monitoringo vietomis. Iš jų 30 taškų sutampa su apdulkintojų tinklu, 20 papildomai atrinkta ekspertiniu būdu, siekiant apimti ekologiškai specifinių rūšių radavietes.

Gauti duomenys leidžia apskaičiuoti nacionalinį Pievų drugių indeksą ir įtraukti Lietuvą į bendrą Europos biologinės įvairovės stebėsenos sistemą.

Ši metodika padeda įgyvendinti Gamtos atkūrimo reglamento 10 ir 11 straipsnių nuostatas, susijusias su ekosistemų būklės vertinimu ir biogeografinių rodiklių suderinamumu ES mastu.

Įvadas

Dieniniai drugiai – tai ne tik estetiškai patrauklūs vabzdžiai, bet ir plačiai taikomi biologinės įvairovės būklės ir pokyčių tendencijų indikatoriai, jautriai reaguojantys į aplinkos pokyčius. Nors dieninių drugių populiacijos pasižymi metiniais svyravimais, standartizuoti stebėjimai gali atskleisti ilgalaikės populiacijų gausos ir paplitimo tendencijas. Jų populiacijų dinamika atspindi žemės ūkio ekosistemų būklę, todėl dieniniai drugiai vis dažniau naudojami kaip rodikliai vertinant gamtos atkūrimo ir biologinės įvairovės išsaugojimo priemonių efektyvumą.

Pievų Drugių Indeksas (Grassland Butterfly Index) yra vienas rodiklių, naudojamų Europos Sąjungos biologinės įvairovės stebėsenos sistemose¹. Europoje Pievų Drugių Indeksas grindžiamas ilgalaikiais, standartizuotais stebėjimais. Didžioji dalis stebėjimų atliekama savanoriškais pagrindais ir yra puikus piliečių mokslo svarbos pavyzdys. Indeksas leidžia įvertinti žemės ūkio ekosistemų kokybę ir jų tinkamumą apdulkintojams, ypač drugiams, bei padeda stebėti ilgalaikės tendencijas, susijusias su žemės naudojimo pokyčiais, intensyvaus ūkininkavimo poveikiu ir klimato kaita. Remiantis gautais duomenimis pastebėjus neigiamas tendencijas, galima skubiai imtis būtinų priemonių nykstančioms rūšims apsaugoti ir blogėjančioms buveinėms atkurti.

Šiuo metu turimi duomenys leidžia manyti, kad daugumos Lietuvoje aptinkamų dieninių drugių rūšių populiacijos dar nėra pasiekusios nepalankios būklės. Tačiau dėl sistemingų, ilgalaikių stebėsenos duomenų trūkumo jų būklės pokyčių ir populiacijų gausos tendencijos vis dar nėra pakankamai aiškios.

Tuo pačiu, jau turimi duomenys rodo, kad dviejų rūšių, svarbių Pievų Drugių Indekso vertinimui, būklė Lietuvoje vertinama kaip bloga, o jų ateities perspektyvos taip pat įvertintos kaip blogos². Ilgesnėje perspektyvoje, keičiantis žemės ir miškų naudojimo sąlygoms, ši padėtis gali reikšmingai keistis: tikėtina, kad ir Lietuvoje daugeliui dieninių drugių rūšių gresia tinkamų buveinių fragmentacija ar jų praradimas, kaip jau stebima Vakarų Europos šalyse.

Ši stebėsenos programa parengta Aplinkos Ministerijos užsakymu, vadovaujantis reglamentu (ES) 2025/2188, nuostatomis³. Programoje pateikiama standartizuota, moksliskai pagrįsta metodika, skirta dieninių drugių populiacijų stebėsenai ir pievų drugių indekso apskaičiavimui. Stebėsenos programa apima stebėsenos vietų atrankos kriterijus, duomenų rinkimo protokolus, rūšių identifikavimo gaires ir analizės metodus, leidžiančius skaičiuoti Pievų Drugių Indeksą nacionaliniu lygmeniu, bei pateikti duomenis indekso skaičiavimui Europos lygmeniu.

Dieninių drugių stebėseną ne tik prisideda prie gamtos atkurimo tikslų įgyvendinimo, bet ir didina visuomenės supratimą apie biologinės įvairovės svarbą bei skatina bendradarbiavimą tarp mokslininkų, institucijų ir piliečių.

Tikslas: Pagrindinis stebėsenos tikslas – vertinti Lietuvos pareigos didinti žemės ūkio ekosistemų biologinę įvairovę pagal reglamento (ES) 2024/1991⁴ vykdymą.

---

¹Pievų drugių indeksas: <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/grassland-butterfly-index-in-europe-1>

² Biologinės būklės Lietuvoje vertinimo ataskaitos <https://vstt.lrv.lt/lt/saugomu-teritoriju-sistema/natura-2000/>

³Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2025/2188, 2025 m. rugsėjo 19 d., kuriuo nustatant moksliskai pagrįstą apdulkintojų įvairovės ir apdulkintojų populiacijų stebėsenos metodą papildomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1991: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32025R2188>

⁴ Gamtos atkūrimo reglamentas (ES) 2024/1991 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32024R1991>

1. Dieninių drugių stebėseną Europoje

Pirmoji dieninių drugių stebėsenos programa buvo pradėta 1976 metais Jungtinėje Karalystėje (UKBMS)⁵. Ernest Pollard 1973 metais sukūrė standartizuotą, moksliskai pagrįstą stebėsenos metodiką, kuri plačiai naudojama ir šiandien⁶.

Nevyriausybinių organizacijų „Butterfly Conservation Europe“ 2016 metais inicijavo Europos dieninių drugių stebėsenos programą ir subūrė bendrą stebėtojų tinklą (European Butterfly Monitoring Scheme–eBMS), kurio visi surinkti duomenys teikiami į vieną bendrą duomenų bazę⁷. Šiuo metu dieninių drugių stebėseną vyksta daugiau nei 30-yje Europos valstybių⁸, įskaitant visas Europos sąjungos (ES) valstybes nares (1 pav.). Naujausia Europos Pievų Drugių Indekso ataskaita⁹ remiasi duomenimis surinktais visose 27 ES valstybėse narėse. Žemiau 1 lentelėje pateikiamas ES šalių sąrašas ir metai, nuo kada šalyje vykdoma dieninių drugių stebėseną.

1 lentelė. ES šalių sąrašas ir metai, nuo kada vykdoma dieninių drugių stebėseną.

Šalis	Metai nuo kada vykdoma stebėseną
Austrija	2018
Belgija	1991
Bulgarija	2021
Kroatija	2020
Kipras	2019
Čekija	2010
Danija	2018
Estija	2004
Suomija	1999
Prancūzija	2005
Vokietija	2005
Graikija	2021
Vengrija	2016
Airija	2007
Italija	2016
Latvija	2015
Lietuva	2009–2011, 2021
Liuksemburgas	2010
Malta	2020
Nyderlandai	1991
Lenkija	2019

⁵ Pollard, E., and T. J. Yates. Monitoring Butterflies for Ecology and Conservation: The British Butterfly Monitoring Scheme. London; New York: Chapman & Hall, 1993.

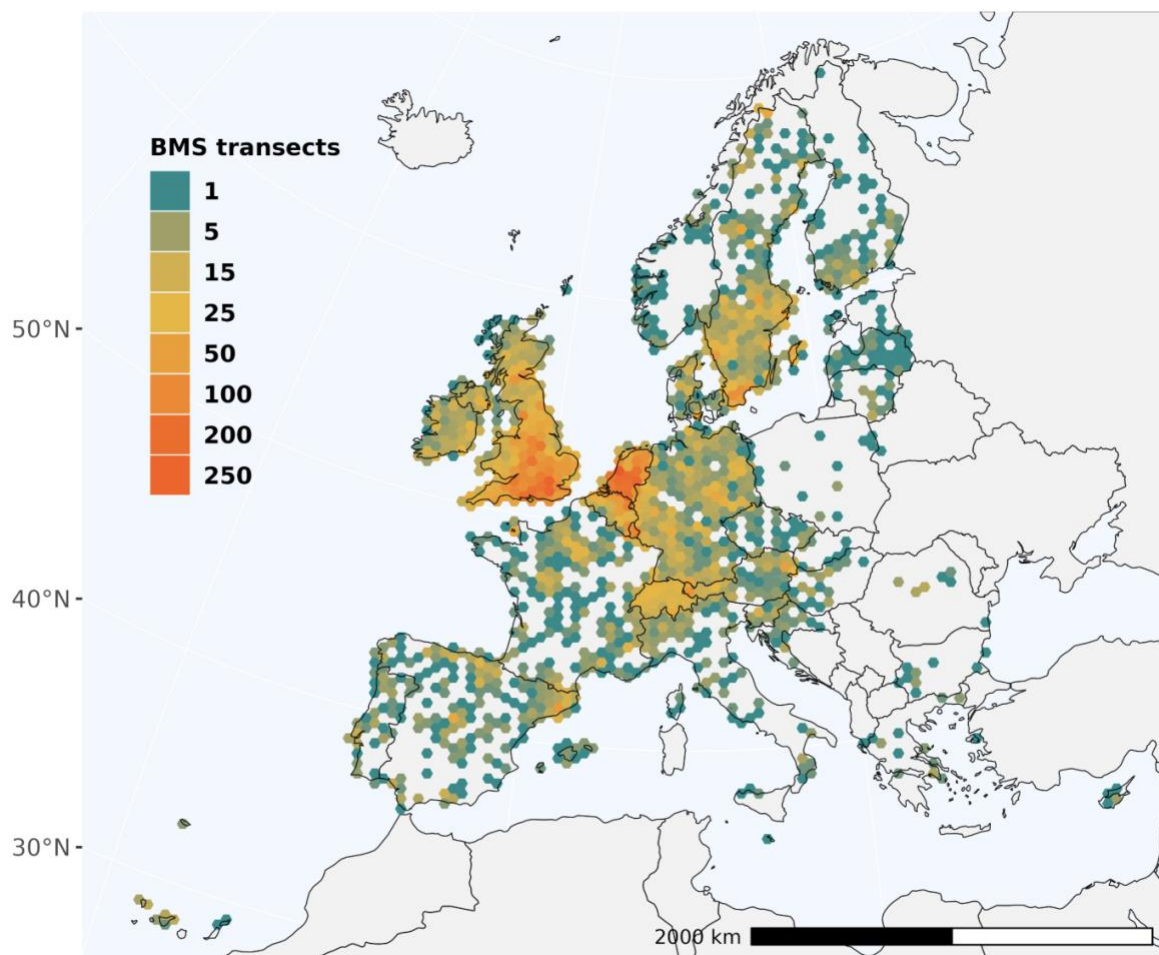
⁶ Van Swaay, et al. (2020). Assessing Butterflies in Europe–Butterfly Indicators 1990–2018 Technical report. Butterfly Conservation Europe & ABLE/eBMS (www.butterfly-monitoring.net)

⁷ eBMS duomenų bazė <https://butterfly-monitoring.net/ebms-data-summary>

⁸ Europos dieninių drugių stebėsenos programos: <https://www.bc-europe.eu/webpage.php?name=butterfly-monitoring>

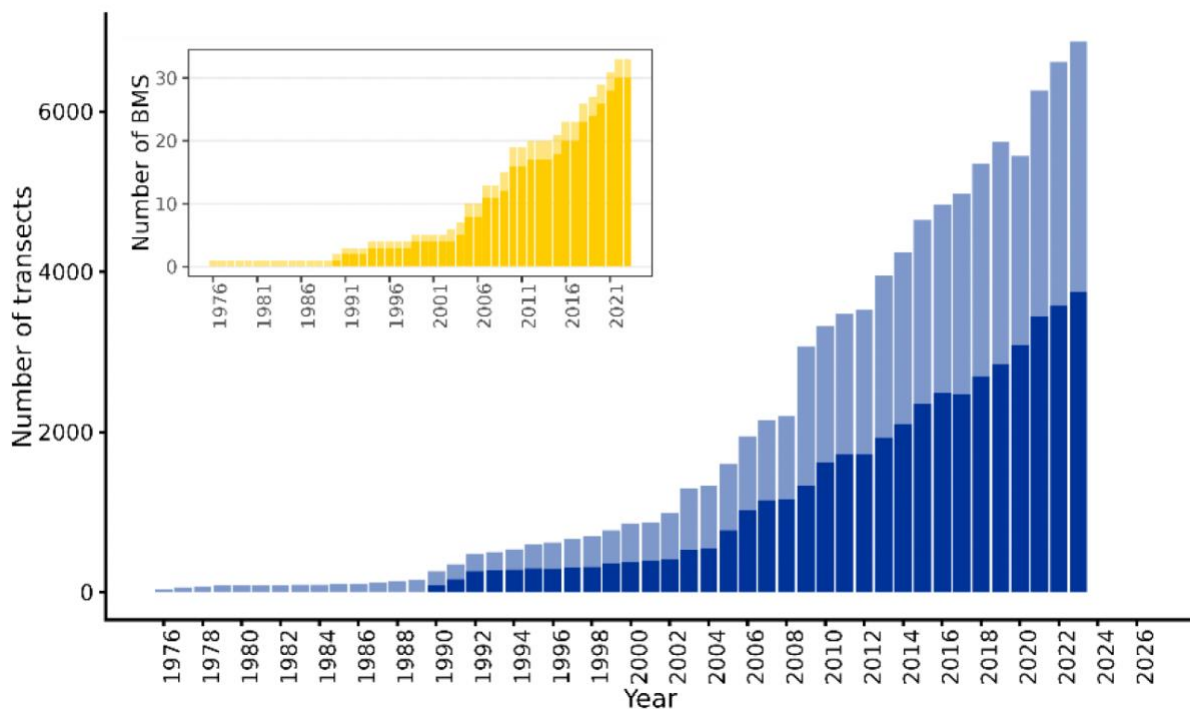
⁹ EU Grassland Butterfly Index 1991-2023 Technical report <https://zenodo.org/records/16367397>

Portugalija	2019
Rumunija	2013
Slovakija	2023
Slovėnija	2007
Ispanija	1994
Švedija	2009

1 pav. Transektų pasiskirstymas Europoje. Šaltinis: Butterfly conservation Europe

Visų valstybių, pateiktų pirmoje lentelėje, dieninių drugių stebėsenos programos remiasi tais pačiais standartizuotais stebėsenos principais, kai stebėseną vykdoma Pollard'o transektų, arba tiesiog transektų būdu. Stebėtojas eina iš anksto nustatytu maršrutu (transektu) ir registruoja visas stebėtas dieninių drugių rūšis ir tų rūšių gausumą. Transektiniai dieninių drugių stebėjimai susilaukia vis didesnio dėmesio visoje Europoje, tai galima matyti pagal kasmet didėjantį naujų registruotų transektų kiekį (2 pav.). Detaliau apie dieninių drugių stebėsenos metodiką pateikiama trečiame skyriuje. Dieninių drugių stebėsenos programos gali turėti šalia specifinius transektų vietų atrankos metodus, stebėsenos dažnį, koku yra kartojami transektiniai stebėjimai, bei palankių aplinkos sąlygų stebėsenai vykdyti reikalavimus. Kitame skyriuje pateikiami keli pavyzdžiai, kaip specifinės ES valstybės narės aprašo savo dieninių drugių stebėseną.

2 pav. Europoje registruotų transektų skaičiaus pokytis. Šaltinis: [eBMS data summary](#)

2. Kitose valstybėse vykdomų panašių veiklų gerosios patirties apžvalga

2.1. Estijos pavyzdys

Nacionalinė dieninių drugių stebėseną¹⁰ Estijoje vykdoma nuo 2004 m. kaip ilgalaikė, standartizuota biologinės įvairovės stebėsenos programa, paremta tarptautiniu mastu pripažintais metodais ir pritaikyta nacionalinėms gamtinėms bei organizacinėms sąlygoms. Programos tikslas – sistemingai vertinti dieninių drugių rūšių sudėties, gausos ir pasiskirstymo pokyčius, pirmiausia pusiau natūraliose buveinėse, atsižvelgiant į žemės naudojimo pobūdį ir intensyvumą. Programa organizuojama ir finansuojama valstybiniu lygiu.

2.1.1. Stebėsenos aprėptis ir tinklas

Stebėsenos tinklą sudaro 14 nuolatinių stebėjimo vietų, išsidėsčiusių skirtinguose Estijos regionuose ir apimančių įvairius biotopus – nuo pusiau natūralių pievų ir alvarų iki miškų bendrijų. Nuo 2020 m. tinklas išplėstas, papildomai įtraukiant:

- 15 atsitiktinės atrankos stebėjimo teritorijų, parinktų pagal sluoksniuotą atsitiktinę atranką 10 × 10 km ETRS89 žemėlapiu kvadratuose;
- rūšių stebėjimo teritorijas, skirtas saugomų ir retų rūšių būklės vertinimui.

Atsitiktinės atrankos teritorijose kiekviename 10×10 km kvadrato stebėjimai vykdomi trijose 500 m ilgio transektose, atstovaujančiose trims pagrindiniams kraštovaizdžio tipams: pusiau natūralioms pievoms, atviram žemės ūkio kraštovaizdžiui su linijiniais elementais ir miško kraštovaizdžiui. Toks dizainas užtikrina nacionalinį reprezentatyvumą ir suderinamumą su Europos biologinės įvairovės indikatoriais

¹⁰ Estijos dieninių drugių stebėsenos metodika: <https://keskkonnaagentuur.ee/seireankeedid>

2.1.2. Metodika ir stebėjimo sąlygos

Stebėjimai atliekami taikant transektinį skaičiavimo metodą, kai stebėtojas eina iš anksto nustatytu maršrutu, suskirstytu į atkarpas pagal buveinių tipus. Tai leidžia registruoti ne tik bendrą rūšių ir individų skaičių, bet ir jų pasiskirstymą skirtinguose biotopuose.

Dieninių drugių stebėsenai reikalingos tam tikros aplinkos sąlygos, kurios užtikrintų didžiausią dieninių drugių aktyvumą ir stebėjimų tikslumą. Estijos stebėsenos programoje numatytos aplinkos sąlygos atitinka bendras, standartizuotas sąlygas¹¹:

- Stebėseną nėra vykdoma, jei oro temperatūra žemesnė nei 13 °C;
- Esant 13–17 °C temperatūrai, debesuotumas turi būti mažiau nei 40 %, 17–20 °C – debesuotumas turėtų būti ne daugiau nei 60 %;
- vėjo stiprumui viršijus 5 balus pagal Boforto skalę, stebėjimai nėra vykdomi;
- skaičiavimai atliekami 10–17 val., pageidautina 11–16 val.

Visos aplinkos sąlygos (oro temperatūra, saulėtumas, vėjo stiprumas ir kryptis) fiksuojamos kiekybiškai, taip sudarant prielaidas vėlesnei statistinei analizei.

2.1.3. Stebėjimų dažnumas ir sezoniskumas

Nuolatinėse stebėjimo vietose per sezoną atliekami šeši skaičiavimai, pradedant gegužės viduriu ir baigiant rugpjūčio pradžioje ar viduryje, kai baigiasi pagrindinis dieninių drugių skraidymo pikas Estijoje. Stebėjimų grafikas optimizuotas remiantis ilgalaikę duomenų analize, atsisakant mažai informatyvių ankstyvų pavasario skaičiavimų ir taip didinant kaštų efektyvumą.

Atsitiktinės atrankos teritorijose skaičiavimai atliekami tris kartus per metus, o į konkrečias rūšis orientuotose stebėjimo vietose taikomas laiko skaičiavimo metodas (pvz., 30 minučių trukmės stebėjimai), pritaikytas konkrečių rūšių biologijai ir fenologijai.

Surinkti duomenys naudojami vertinant pusiau natūralių buveinių būklę, žemės naudojimo poveikį biologinei įvairovei bei rengiant nacionalines ir tarptautines ataskaitas.

Nepateikiama, ar šie duomenys yra naudojami šalies pievų drugių indeksui vertinti.

2.2. Nyderlandų pavyzdys

Nyderlanduose dieninių drugių stebėseną vykdoma nevyriausybinių organizacijų “De Vlinderstichting” nuo 1990-ųjų metų¹².

---

¹¹ Aplinkos sąlygos reikalingos dieninių drugių stebėsenai:

https://www.researchgate.net/publication/225359259_Butterfly_monitoring_in_Europe_Methods_applications_and_perspectives

¹² De Vlinderstichting koordinuojama programa <https://www.vlinderstichting.nl/wat-wij-doet/meetnetten/meetnet-vlinders>

2.2.1. Stebėsenos aprėptis ir tinklas

Šiuo metu Nyderlanduose yra daugiau nei 1000 transektų, kuriose stebėseną vykdo savanoriai. Transektų vietos dažniausiai parenkamos pačių stebėtojų. Esant poreikiui stebėtojai gali būti konsultuojami ekspertų, kurie padeda išsirinkti geriausią transektos vietą¹³.

2.2.2. Metodika ir stebėjimo sąlygos

Transektos ilgis varijuoja nuo 300 m iki 1000 m. Transektos suskaidytos atkarpomis po 50 m (pageidautina). Visos atkarpos priskiriamos tam tikram buveinės tipui, per kurį eina maršrutas, pvz.: pieva, miškas ar pan. Stebėtojas eidamas maršrutu stebi drugius 2,5 m į kairę ir į dešinę nuo savęs ir 5 m į viršų. Tai atitinka ir bendrąsias Europos dieninių drugių stebėsenos gaires¹⁴. Nurodytos palankios stebėsenai aplinkos sąlygos šiek tiek skiriasi nuo Estijos pavyzdžio, tačiau tai nėra esminiai skirtumai:

- Esant 13–17 °C temperatūrai, turi būti ne didesnis kaip 50 % debesuotumas, esant 17 °C ir daugiau debesuotumas gali būti ir didesnis;
- Jei vėjo stiprumas viršija 5 balus pagal Boforto skalę, stebėjimai nėra vykdomi;
- Stebėseną vykdoma tarp 10:00 – 17:00 val;
- Lietuviai lyjant stebėseną nevykdoma.

Visos aplinkos sąlygos (oro temperatūra, saulėtumas, vėjo stiprumas ir kryptis) fiksuojamos kiekybiškai, taip sudarant prielaidas vėlesnei statistinei analizei.

2.2.3. Stebėjimų dažnumas ir sezoniškumas

Nyderlanduose dieniniai drugiai stebimi kartą per savaitę nuo balandžio 1 d. iki rugsėjo 30 d. Tai leidžia užtikrinti, kad bus užfiksuoti tų metų dieninių drugių skraidymo laikotarpiai, populiacijų gausumas ir jų pokyčių tendencija ilgalaikėje perspektyvoje. Surinkti ir apdoroti duomenys yra skelbiami metinėse ataskaitose¹⁵.

2.3. Norvegijos pavyzdys

Norvegijoje dieninių drugių stebėseną Norvegijos aplinkos agentūros užsakymu vykdo Norvegijos gamtos tyrimų institutas (NINA) nuo 2009 m. Stebėseną vykdoma savanorių pagrindu, o gamtos tyrimų instituto darbuotojai yra atsakingi už duomenų apdorojimą ir publikavimą¹⁶.

---

¹³ Nyderlandų stebėsenos vadovas: <https://assets.vlinderstichting.nl/docs/85f8f07c-5a19-4337-8865-ff9f29dbe4de.pdf>

¹⁴ Europos dieninių drugių stebėsenos programos metodinės gairės https://butterfly-monitoring.net/sites/default/files/Pdf/Manual/Butterfly%20Transect%20Counts-Manual%20v2_2023.pdf

¹⁵ Nyderlandų dieninių drugių būklės ataskaita 2024 metams: <https://assets.vlinderstichting.nl/docs/73870af8-014c-4e27-86e6-16fb272bd462.pdf>

¹⁶ Norvegijos dieninių drugių ir kamanių stebėsenos ataskaita: <https://nva.sikt.no/registration/0198cc3d7313-2cfcd83c-8080-420e-ac9b-0f6bea2a832b>

2.3.1. Stebēsenos aprēptis ir tinklas

Norvegijas teritorija stebēsenos tiksams buvo suskirstyta į 4 pagrindinius rajonus, kuriuose pagal LUCAS gardelę pievų ir atvirose miško buveinėse buvo atrinkta po 15-17 stebēsenos taškų. Aplink LUCAS gardelės tašką buvo daromas 1.5 x 1.5 km buferis, o jo viduje nustatoma 1 km ilgio transektas.

2.3.2. Metodika ir stebėjimo sąlygos

Vienam savanoriui priskiriamos 1–4 transektos, kur jis (ji) stebi dieninius drugius ir kamanes, bei žydinčius augalus. Vabzdžiai stebēsenos metu identifikuojami iki rūšies. Stebėjimai vykdomi esant palankiam orui: kai temperatūra aukščiau 15 laipsnių, yra saulėta ir mažai vėjuota.

2.3.3. Stebėjimų dažnumas ir sezoniškumas

Stebėjimai vykdomi apimant skirtingus sezonus (pavasari, vasarą ir rudenį). Tačiau nepateikiama kaip dažnai stebėtojai lankosi transektose.

2.4. Latvijos pavyzdys

2.4.1. Stebēsenos aprēptis ir tinklas

Latvijos dieninių drugių stebēsenas vykdoma pagal valstybinę bestuburių stebēsenos programą¹⁷, naudojant iš anksto atrinktus stebėjimo kvadratus ir juose pažymėtas 2 km ilgio transektas. Transektos parenkamos taip, kad apimtų pagrindines dieninių drugių buveines: miškų pakraščius, pakeles, pievas, šlapynes ir jų pakraščius. Kiekviename kvadrato transektos suskirstomos į atkarpas pagal buveinių tipų proporcijas, siekiant tiksliai atspindėti buveinių įvairovę.

Prieš pradėdant stebēseną, suderinami žemės nuosavybės ir leidimų klausimai su vietos savivalda ir žemės savininkais. Visos transektos ir jų atkarpos yra kartografiškai pažymėtos, nurodant tikslias GPS koordinates. Greta stebėjimų atliekama ir aplinkinių teritorijų (100 m buferiu) žemėnaudos analizė GIS priemonėmis.

2.4.2. Metodika ir stebėjimo sąlygos

Stebėjimus atlieka asmenys apmokyti pažinti Latvijos dieninius drugius ir vykdyti stebēseną pagal standartizuotą Pollard transektos metodiką, užtikrinančią duomenų palyginamumą tarp metų ir vietovių. Esant stebėtojų kaitai, atliekama tarpusavio kalibracija. Sunkiai lauko sąlygomis identifikuojamos rūšys surenkamos ir identifikuojamos laboratorijoje, prireikus atliekant genitalijų preparavimą. Stebėjimai vykdomi tik tinkamomis meteorologinėmis sąlygomis:

- oro temperatūra ne žemesnė nei +15–16 °C;
- vėjo stiprumas ne didesnis nei 4 balai pagal Boforto skalę;

---

¹⁷Latvijos bestubių monitoringo programa <https://www.daba.gov.lv/lv/media/16764/download?attachment>

- pakankamas saulėtumas (be ilgalaikio debesuotumo).

Stebėjimo formoje fiksuojami papildomi aplinkos duomenys: vėjo stiprumas ir kryptis, debesuotumas %, oro temperatūra. Analizėje taip pat naudojami ir oficialūs meteorologiniai duomenys. Taip pat dokumentuojami buveinės būklės pokyčiai, reljefas, augalų rūšys ir ūkinė veikla.

2.4.3. Stebėjimų dažnumas ir sezoniškumas

Kiekvienoje transekte stebėseną vykdoma tris kartus per metus, atspindint pagrindinius drugių aktyvumo laikotarpius:

1. gegužės 25 d. – birželio 10 d.
2. birželio 15 d. – birželio 30 d.
3. liepos 15 d. – liepos 30 d.

Stebėseną 2 km transekte trunka apie 2 valandas, o stebėjimai vykdomi dienos metu – įprastai nuo 10:00 iki 16:00 val. (palankiomis sąlygomis – nuo 9:00 iki 18:00 val.).

Duomenys renkami kiekvieno apsilankymo metu, naudojant standartines lauko formas. Rūšių individų gausa vertinama pagal nustatytą gausumo skalę nuo 0 iki 5, leidžiančia analizuoti rūšinę įvairovę, populiacijų gausos pokyčius ir skirtumus tarp natūralių bei paveiktų buveinių ilgalaikėje perspektyvoje.

3. Dieninių drugių stebėsenos aprašas ir stebėsenos vietų parinkimas pievų drugių indekso vertinimui

Šiame skyriuje pateikiama informacija apie Lietuvos dieninių drugių stebėsenos vykdymą, bei principus, kuriais turėtų būti parenkami stebėsenos taškai.

3.1. Bendrosios stebėsenos sąlygos ir principai

3.1.1. Stebėsenos vietų parinkimo principai

Dieninių drugių stebėseną vykdoma ne mažiau nei 50-yje stebėsenos vietų. Stebėsenos vietos parenkamos šiais metodais:

- Pagal LUCAS pagrindinio tinklėlio taškus sluoksninės atsitiktinės atrankos būdu, kaip nurodoma deleguotajame reglamente (ES) 2025/2188, (taškai atitinka Lietuvos apdulkintojų stebėsenos taškus), su sąlyga, kad transektos, atrinktos apdulkintojų monitoringui, apima žemės ūkio ekosistemas;
- Parenkamos ekspertų, siekiant apimti ekologiškai specializuotų rūšių, priskiriamų pievų drugių indeksui, buveinės, su sąlyga, jei šios buveinės nepateko į stebėsenos kvadratus atrenkant pagal LUCAS pagrindinį tinklėlį;
- Įtraukiamos stebėsenos vietos, kurios yra sudėtinė Lietuvos pievų drugių indekso (PDI) stebėsenos programos, vykdomos nuo 2021 metų, dalis. Šios transektos atitinka, ar yra pakoreguotos, kad atitiktų PDI indekso vertinimui taikomos metodikos reikalavimus, ir yra aptarnaujamos patyrusių stebėtojų, turinčių ilgalaikių ir patikimų stebėjimų duomenų kaupimo patirtį. Nors šios stebėsenos vietos nėra tiesiogiai susietos su

Lietuvos apdulkintojų stebėsenos programa, jos tiesiogiai prisideda prie pievų drugių indekso vertinimo ir užtikrina tęstinumą bei duomenų palyginamumą su ankstesnių metų stebėjimais.

3.1.2. Stebėjimo procedūra

Stebėseną vykdoma moksliskai pagrįstu ir kitose ES šalyse naudojamu Pollard'o transektiniu metodu, kur stebėsenai parenkami 1000 m ilgio maršrutai. Renkantis transektą, maršrutas gali apimti keletą buveinių: pievą, dirbamus laukus, šienaujamą ar ganomą teritoriją, pelkę, ežero/upės pakrantę ir kt. Parinktos transektos skirstomos į atkarpas. Dažniausiai atkarpa atitinka tam tikrą buveinės tipą (3 pav.), tačiau visa transekta taip pat gali apimti vieno tipo buveinę, tokiu atveju transekta dalijama į kelias 50–100 m atkarpas. Transekta taip pat gali būti suskaidyta į kelias nesusisiekiančias atkarpas (3 pav.). Norint sutaupyti laiko ir dėl praktiškumo, galima formuoti „žiedinę transektą“, kai pradžios ir pabaigos taškai sutampa. Transektos maršruto, atkarpų pradžios ir pabaigos taškų koordinatės turi būti geografiškai susietos ir pažymėtos žemėlapyje prieš pradedant rinkti duomenis. Transektos formuojamos eksperto-koordinatoriaus geografinių informacinių sistemų (GIS) programomis, jos įkeliamos į <https://butterfly-monitoring.net/> internetinę svetainę, o vėliau priskiriamos atitinkamos transektos stebėtojai.

3 pav. Transektos maršruto ir atkarpų vaizdavimo pavyzdys

Transektą einama lėtu, pastoviu greičiu. Vienai transektai yra skiriama ne daugiau kaip 60 min. Į transektą skiriamą laiką neįtraukiamas laikas, reikalingas skrydyje neidentifikuojamų drugių sugavimui, identifikavimui ir stebėjimo duomenų suvedimui. Transektą kiekvieną kartą pradedama eiti iš to paties taško ir ta pačia kryptimi. Stebėsenos vietose registruojamos visos aptinkamos dieninių drugių rūšys, nepriklausomai, ar jos yra naudojamos pievų drugių indeksui įvertinti, ar ne. Taip pat registruojami ir dieną aktyvūs naktiniai drugiai.

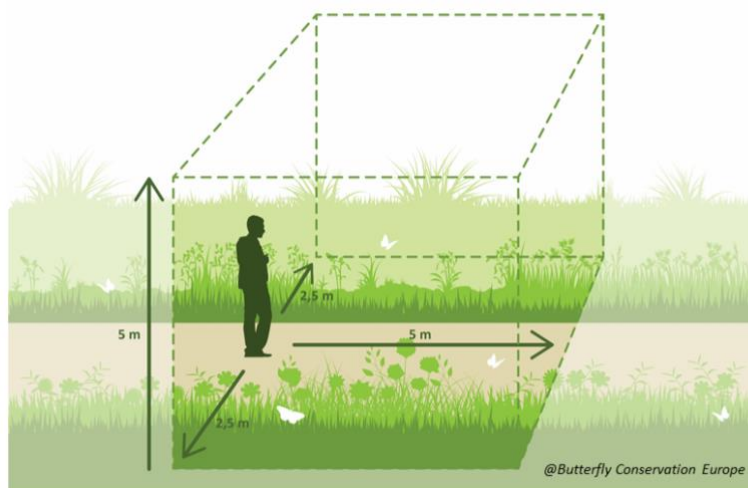
Einant transektą drugiai stebimi apskaitos erdvėje: 2,5 m į abi puses nuo stebėtojo, 5 m prieš stebėtoją ir 5 m virš stebėtojo (4 pav.). Registruojamos visos identifikuotos rūšys ir jų gausumas vertinamoje atkarpoje. Rūšys ir jų gausumas registruojami popierinėje iš anksto paruoštoje lauko apskaitos formoje (1 priedas, taip pat pateikiamas kaip atskiras dokumentas) arba naudojant mobiliąją programėlę „ButterflyCount“¹⁸ (7 priedas), kurioje jau yra geografiškai susieta ir žemėlapyje pažymėta transektą ir jos atkarpos.

Stebėseną vykdoma: tarp 10:00 ir 17:00 valandų šiltu ir saulėtu oru, esant ne stipresniam, nei vidutinis vėjui.

Minimalios sąlygos:

- oro temperatūra **13–17 °C** kai debesuotumas ne daugiau kaip **40 %**,
- oro temperatūra **17 °C ar daugiau** kai debesuotumas ne daugiau kaip **60 %**
- Vėjo greitis pagal Boforto skalę neviršija 5 (Boforto skalė 2 priede).

Lietui lyjant stebėseną nevykdoma.

4 pav. Apskaitos vykdymo procedūros schema (apskaitos erdvė). Šaltinis: Butterfly Conservation Europe

3.1.3. Monitoringo laikotarpis

Atsižvelgiant į turimus daugiamečius pievų drugių indekso rūšių skraidymo laikotarpius (3 priedas), rekomenduojama tokia stebėsenos pradžia ir pabaiga (monitoringo laikotarpis):

- Stebėsenos pradžia: balandžio 15 d.;
- Stebėsenos pabaiga: rugpjūčio 31 d.

¹⁸ „ButterflyCount“ programėlės naudojimas transektiniams stebėjimams: <https://butterfly-monitoring.net/index.php/lt/transektas-app>

Toks pasirinktas stebėsenos laikotarpis apima visų tikslinių rūšių intensyviausio skraidymo metą (3 priedas). Monitoringo laikotarpio metu turėtų būti bent 6 stebėjimai šiais intervalais:

1. Balandžio 15 d.–gegužės 1 d.;
2. Gegužės 10 d.–gegužės 25 d.;
3. Birželio 1 d.–birželio 15 d.;
4. Birželio 20 d.–liepos 5d.;
5. Liepos 15 d.–rugpjūčio 1 d.;
6. Rugpjūčio 10 d.–rugpjūčio 31 d.

3.1.4. Stebėsenai reikalingos priemonės

- Entomologinis tinklelis
- Lupa
- Artimo fokuso žiūronai (rekomenduojama)
- Išmanusis mobilus įrenginys su interneto ryšiu ir integruotu GPS, fotografavimo funkcija, skaitmeniniais vietovės žemėlapiais ir instaliuota “ButterflyCount” programėle
- Dieninių drugių pažinimo vadovas ([nuoroda į pdf failą](#))
- Rašymo priemonė, jei naudojama lauko duomenų registravimo forma
- Lauko duomenų registravimo forma, jei nenaudojama programėlė

4. Pievų drugių indekso rūšių sąrašas ir rūšių aprašai

Europoje Pievų drugių indekso vertei skaičiuoti yra vertinami 17 rūšių gausumo rodikliai (*detaliai statistinis metodas aprašomas prieduose*). Iš 17 pievų drugių indekso drugių rūšių Lietuvoje yra aptinkamos 13, todėl Lietuvos pievų drugių indeksas bus vertinamas tik pagal Lietuvoje aptinkamas rūšis. Visas pievų drugių indekso rūšių sąrašas pateikiamas 2 lentelėje.

Iš 13 Lietuvoje aptinkamų Pievų Drugių Indekso rūšių dvi rūšys – *Phengaris arion* ir *Euphydryas aurinia* – yra reguliariai vertinamos pagal **1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvą 92/43/EEB dėl natūralių buveinių bei laukinės faunos ir floros apsaugos** (Buveinių direktyva). Paskutinio vertinimo laikotarpiu abiem rūšims nustatytos blogėjančios populiacijų ir buveinių būklės tendencijos, o *Phengaris arion* atveju taip pat fiksuojamas arealo mažėjimas¹⁹.

---

¹⁹ Naujausias ataskaitos apie rūšių būklę Lietuvoje, apimančios 2019–2024 metų laikotarpį apibendrinimas: https://vsstt.lrv.lt/public/canonical/1761806286/2863/R%C5%AB%C5%A1ies%20vertinimo%20apibendrinimas_v2.pdf

2 lentelė. Pievų drugių indekso rūšių sąrašas²⁰. Žvaigždute pažymėtos rūšys Lietuvoje nėra aptinkamos.

Rūšys, atrinktos Europos pievų drugių indeksui įvertinti	Iš jų Lietuvoje aptinkamos/neaptinkamos
Ekologiškai plastiškos rūšys	
<i>Ochlodes sylvanus</i> (Esper, 1777)	x
<i>Anthocharis cardamines</i> (Linnaeus, 1758)	x
<i>Lycaena phlaeas</i> (Linnaeus, 1761)	x
<i>Polyommatus icarus</i> (Rottemburg, 1775)	x
<i>Lasiommata megera</i> (Linnaeus, 1767)	x
<i>Coenonympha pamphilus</i> (Linnaeus, 1758)	x
<i>Maniola jurtina</i> (Linnaeus, 1758)	x
Ekologiškai specializuotos rūšys	
<i>Cupido minimus</i> (Fuessly, 1775)	x
<i>Cyaniris semiargus</i> (Rottemburg, 1775)	x
<i>Erynnis tages</i> (Linnaeus, 1758)	x
<i>Euphydryas aurinia</i> (Rottemburg, 1775)	x
<i>Lysandra bellargus</i> (Rottemburg, 1775)	*
<i>Lysandra coridon</i> (Poda, 1761)	x
<i>Spialia sertorius</i> (Hoffmannsegg, 1804)	*
<i>Thymelicus acteon</i> (Rottemburg, 1775)	*
<i>Phengaris arion</i> (Linnaeus, 1758)	x
<i>Phengaris nausithous</i> (Bergsträsser, 1779)	*

Išsamūs tikslinių rūšių morfologiniai ir ekologiniai apibūdinimai pateikiami 4 Priede, siekiant išlaikyti pagrindinės metodikos aiškumą ir sumažinti teksto apimtį.

4.2. Literatūra ir kiti šaltiniai dieninių drugių identifikavimui

Žemiau nurodytuose literatūros šaltiniuose pateikiama informacija apie visas, ar daugelį Lietuvoje aptinkamų dieninių drugių rūšių. Naujausia literatūra lietuviškai:

²⁰ „Butterfly Conservation Europe“, Van Swaay, C.A.M., „Assessing Butterflies in Europe – Butterfly Indicators 1990-2018“, techninė ataskaita, „Butterfly Conservation Europe“, 2020 m

- Knygoje detaliai aprašomos visos Lietuvos aptinkamos dieninių drugių rūšys: Švitra G., Ūsaitis T., Mikalauskas D., Kaupys M., Bačianskas V., Vičiuvienė E. 2024. *Vadovas Lietuvos drugiams pažinti. I dalis*. Vilnius: Lietuvos entomologų draugija.
- Trumpas lauko vadovas, kuriame pateikiama vizualinė informacija apie 101 Lietuvoje aptinkamą dieninių drugių rūšį: Švitra G., Dapkus D., Vičiuvienė E., Banytė I., Sevilleja C. G. *Dieninių Drugių pažinimo vadovas*. [Nuoroda į pdf failą](#).

Daug informacijos ir iliustracijų galima rasti internete. Keletas naudingų nuorodų:

- [Lepiforum](#) – Vokiškas forumas apie drugius. Galima paieška pagal sistematiką, detalūs aprašymai;
- [Pyrgus.de](#) – informacija apie Europos dieninius drugius anglų kalba;
- [www.eurobutterflies.com](#) – informacija apie Europos dieninius drugius anglų kalba;
- [UFZ Distribution maps](#) – Europos dieninių drugių paplitimo žemėlapiai;
- <https://lepidoptera.eu/> – paieška pagal sistematiką, nuotraukų palyginimas, trumpi aprašymai;
- <https://pollinatoracademy.eu/training> – Platforma savarankišam mokymuisi apie Europos apdulkintojus;
- <https://pollinatoracademy.eu/pollinators> – Informacija apie Europos apdulkintojus.

5. Pievų drugių indekso ir apdulkintojų stebėsenos programų įgyvendinimo finansiniai ir žmogiškųjų išteklių poreikiai

Paskaičiuotas biudžetas, kiek lėšų reikalautų dieninių drugių monitoringo kasmetinis vykdymas ir pievų drugių indekso skaičiavimas, apdulkintojų įvairovės bei populiacijų monitoringo vykdymas, kiek tam reiktų žmogiškųjų išteklių, priemonių (paskaičiuojant entomologinių tinklelių pirkimo, ES standarto naktinių drugių gaudyklių gamybos/pirkimo išlaidas ir šių bei kitų reikalingų priemonių kiekius), identifikuotas lauko darbams atlikti reikalingas mokymų poreikis pateikiami 6 priede. Apibendrinti duomenys pateikiami 3 lentelėje. Dieninių drugių ir apdulkintojų monitoringų kaštų analizės pateikiamos kartu, kadangi jų įgyvendinimas vykdomais darbais persidengia.

3 lentelė. Pievų drugių indekso ir apdulkintojų stebėsenos programų išlaidų suvestinė 2026–2029 m.

Pievų drugių indekso ir apdulkintojų stebėsenos programų išlaidų suvestinė						
<i>Išlaidos pagal stebėsenos programą ir metus (EUR)</i>						
Stebėsenos programa	Išlaidų kategorija	2026	2027	2028	2029	IŠ VISO
Drugių indekso	Priemonės	9 350	5 800	5 800	5 800	26 750
	Žmogiškieji ištekliai	54 800	54 800	54 800	54 800	219 200
Iš viso: Drugių indekso		64 150	60 600	60 600	60 600	245 950
Apdulkintojų	Priemonės	0	107 000	74 100	74 100	255 200
	Žmogiškieji ištekliai	0	370 000	352 000	352 000	1 074 000
Iš viso: Apdulkintojų		0	477 000	426 100	426 100	1 329 200
Apdulkintojų ir drugių indekso	Priemonės	7 800	3 000	3 000	3 000	16 800
Iš viso: Apdulkintojų ir drugių indekso		7 800	3 000	3 000	3 000	16 800
BENDRAS IŠ VISO		71 950	540 600	489 700	489 700	1 591 950

6. Stebėsenos vietų atrankos metodika

6.1. Atrankos pagrindas

Potencialių stebėsenos vietų atrankai naudotas **LUCAS (Land Use and Coverage Area Frame Survey) pagrindinis tinklelis**²¹, apimantis visą Lietuvos teritoriją. LUCAS tinklas sudaro sisteminį 2 km žingsnio taškų tinklą, kuris Europos Sąjungoje naudojamas žemės dangos ir žemės naudojimo stebėsenai. Dieninių drugių stebėsenos programoje nėra privaloma stebėsenos vietas atrinkti pagal sluoksninės atsitiktinės atrankos metodą, tačiau siekiant maksimaliai suderinti pievų drugių indekso ir apdulkintojų stebėsenų programų

²¹ LUCAS pagrindinis tinklelis https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=LUCAS_-_Land_use_and_land_cover_survey

stebėsenos vietas, buvo taikomas pastarasis metodas. Skyriuje „6.6. Stebėsenos vietų suderinamumas tarp dieninių drugių ir Apdulkintojų stebėsenos programų” pateikiamas papildomų, ne pagal sluoksninės atsitiktinės atrankos metodą atrinktų taškų principas.

Kiekvienam LUCAS tinklelio taškui buvo priskirta žemės dangos klasė pagal CORINE Land Cover 2018 (CLC2018)²² duomenų rinkinį, kuris užtikrina suderintą žemės dangos klasifikaciją visoje Europos Sąjungoje.

6.2. Taškų klasifikavimas į stratas

Remiantis CLC2018 klasifikacija, visi taškai buvo suskirstyti į tris ekosistemų stratas:

- Žemės ūkio ekosistemos – CLC klasės 2xx
- Miško ekosistemos – CLC klasės 311–313, 324
- Kitos ekosistemos – natūralios ir pusiau natūralios teritorijos (pvz., pievos, krūmynai, pelkės ir kt.)

Taškai, atitinkantys neįtraukimo kriterijus²³, buvo pažymėti kaip **neįtraukiami į atrankos imtį (5 pav.)**. Neįtraukimo kriterijai, kuriais buvo remtasi, pateikti žemiau:

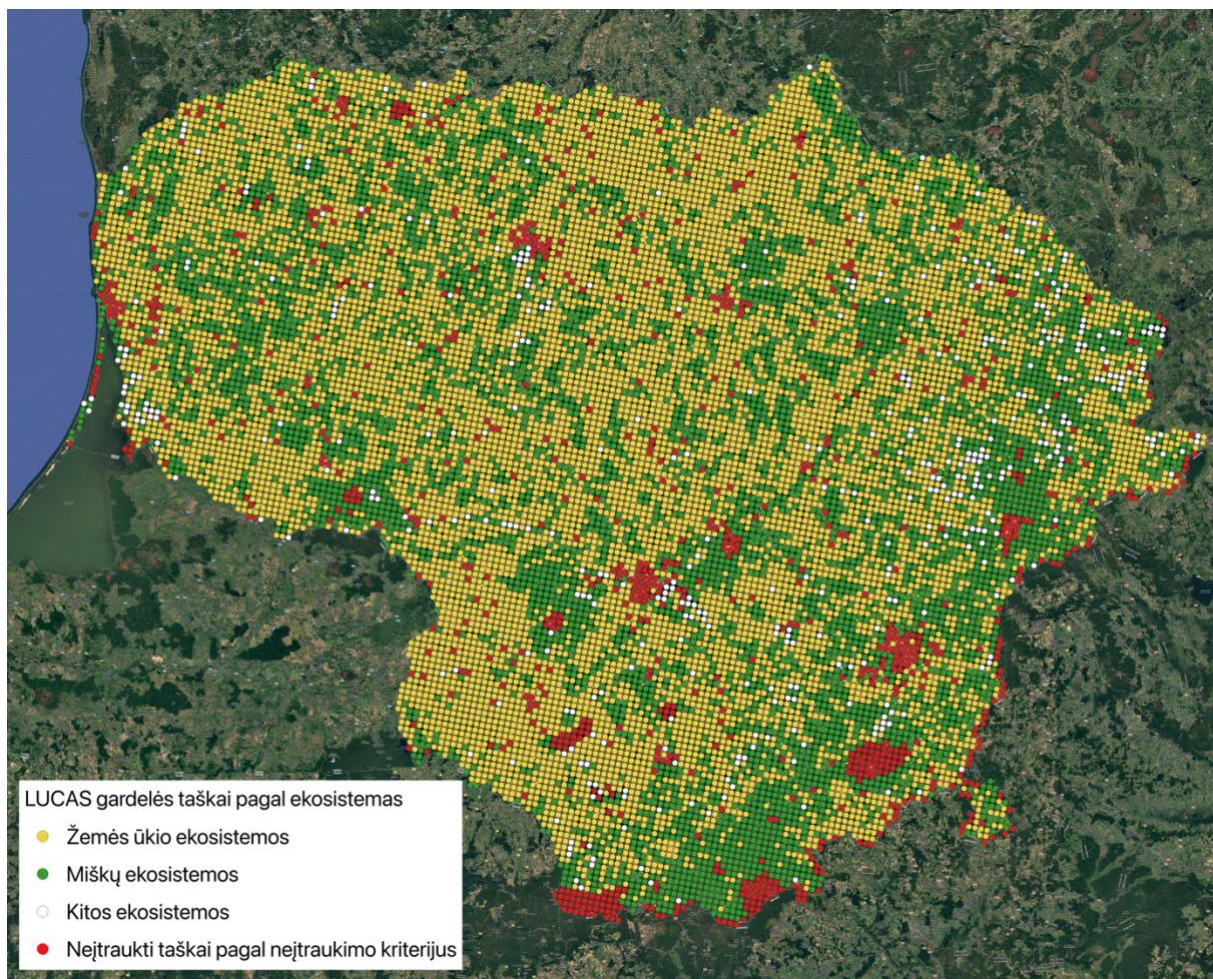
- (a) daugiau kaip 30-yje % stebėsenos vietos nėra sausumos augmenijos;
- (b) stebėsenos vieta iš dalies arba visiškai yra miestų centruose, miestų klasteriuose arba priemiestinėse teritorijose;
- (c) bent 30 % stebėsenos vietos yra neprieinama dėl viešosios infrastruktūros arba dėl to, kad stebėsenos vieta yra viešojo riboto patekimo teritorijoje, pavyzdžiui, karinėje zonoje, pasienio zonoje arba medžioklės plotų zonoje;
- (d) bent 30 % stebėsenos vietos yra neprieinama dėl to, kad stebėsenos vieta yra privačioje teritorijoje, kuri yra pasienio zona arba medžioklės zona;
- (e) stebėsenos vieta yra šiauriau nei 65° šiaurės platumos;
- (f) duomenų rinkimą stebėsenos vietoje apsunkina bent viena iš šių priežasčių:
  - a) stebėsenos vieta yra toli nuo artimiausio kelio, kuriuo galima važiuoti motorinėmis transporto priemonėmis (daugiau kaip 2 km), arba ją nuo kelio skiria didelės fizinės ar gamtinės kliūtys, todėl sunku reguliariai ją pasiekti;
  - b) stebėsenos vieta yra mažesnėje nei 50 km² saloje arba ją galima pasiekti tik plaukiant laivu ilgiau nei dvi valandas iš uosto, iš kurio reguliariai kursuoja keltai;
  - c) ne mažiau kaip 30-yje % stebėsenos vietos nuolydis yra didesnis kaip 20 laipsnių;
  - d) stebėsenos vietos negalima priskirti vienam iš deleguotojo reglamento (ES) 2025/2188 3 straipsnio 4 dalyje nurodytų sluoksnių²⁴.

---

²² https://land.copernicus.eu/content/corine-land-cover-nomenclature-guidelines/docs/pdf/CLC2018_Nomenclature_illustrated_guide_20190510.pdf

²³ [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=C\(2025\)6310&lang=en](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=C(2025)6310&lang=en)

²⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32025R2188>

5 pav. LUCAS pagrindinio tinklelio taškai suskirstyti į 3 pagrindines stratas (1 – žemės ūkio ekosistemas, 2 – miškų ekosistemas, 3 – kitos ekosistemas). Taip pat nurodytos pagal neįtraukimo kriterijus neįtrauktos vietos.

LUCAS pagrindinio tinklelio taškų pasiskirstymas pagal ekosistemų tipus pritaikius CLC2018 klasifikaciją ir neįtraukimo kriterijus (4 lentelė). Į atrankos imtį iš viso įtraukta **15328** taškų.

4 lentelė. LUCAS pagrindinio tinklelio taškų pasiskirstymas pagal stratas

Ekosistemų tipas	Taškų skaičius
Žemės ūkio ekosistemas	9511
Miško ekosistemas	5381
Kitos ekosistemas	436
Neįtraukta	906

6.3. Stebėsenos vietų pasiskirstymas tarp strataų

Vadovaujantis metodikos nuostata, kad stebėsenos vietų skaičius kiekvienoje stratoje turi būti **proporcingas tos stratos geografiniai daliai valstybės sausumos teritorijoje**, buvo apskaičiuota kiekvienos stratos dalis bendrame potencialių taškų rinkinyje.

5 lentelė. Transektų pasiskirstymas tarp skirtingų strataų.

Ekosistemų tipas	Taškai	Dalies procentas	Transektų skaičius
Žemės ūkio ekosistemos	9511	62,0 %	31
Miško ekosistemos	5381	35,1 %	17
Kitos ekosistemos	436	2,8 %	2

Transektų skaičius apskaičiuotas pagal formulę:

$$T_i = N \times (S_i / S)$$

kur:

- T_i – transektų skaičius stratoje
- N – bendras transektų skaičius (50)
- S_i – taškų skaičius stratoje
- S – bendras į atranką įtrauktų taškų skaičius (15 328)

Apskaičiuotos reikšmės suapvalintos iki sveikų skaičių, išlaikant bendrą **50 transektų** skaičių.

Galutinis paskirstymas:

- **31 transekta žemės ūkio ekosistemose**
- **17 transektų miško ekosistemose**
- **2 transektos kitose ekosistemose**

6.4. Atsitiktinė stebėsenos vietų atranka

Kiekvienoje stratoje stebėsenos vietos buvo atrinktos taikant **atsitiktinės atrankos procedūrą GIS aplinkoje**, atsitiktinai parenkant taškus iš visų atitinkamai stratai priskirtų LUCAS tinklo taškų. Atranka atlikta nepriklausomai kiekvienai stratai, užtikrinant, kad visos potencialios vietos turėtų **vienodą tikimybę būti atrinktos**.

Papildomai buvo sudarytas **rezervinių stebėsenos vietų sąrašas**, kuris naudojamas tuo atveju, jei pirminė atrinkta vieta neatitinka tinkamumo kriterijų (6 pav.).

6.5. Erdvinis reprezentatyvumas

Kadangi atrankai naudojamas **LUCAS pagrindinis tinklas**, kuris tolygiai dengia visą šalies teritoriją, pasirinktas atrankos metodas užtikrina **erdvinį stebėsenos vietų pasiskirstymą ir reprezentatyvumą nacionaliniu mastu**. Stratifikuota atsitiktinė atranka leidžia užtikrinti, kad stebėsenos vietos proporcingai atspindėtų pagrindinius ekosistemų tipus Lietuvos teritorijoje.

6.6. Stebėsenos vietų suderinamumas tarp dieninių drugių ir Apdulkintojų stebėsenos programų

Siekiant maksimaliai užtikrinti duomenų suderinamumą tarp pievų drugių ir apdulkintojų stebėsenos programų, stebėsenos vietos derintos pagal LUCAS tinklo taškus, priskirtus žemės ūkio ekosistemoms. Toks metodas leidžia abiejų programų duomenis analizuoti vieningu kraštovaizdžio kontekstu, kartu išlaikant abiejų stebėsenų ekologinę aprėptį.

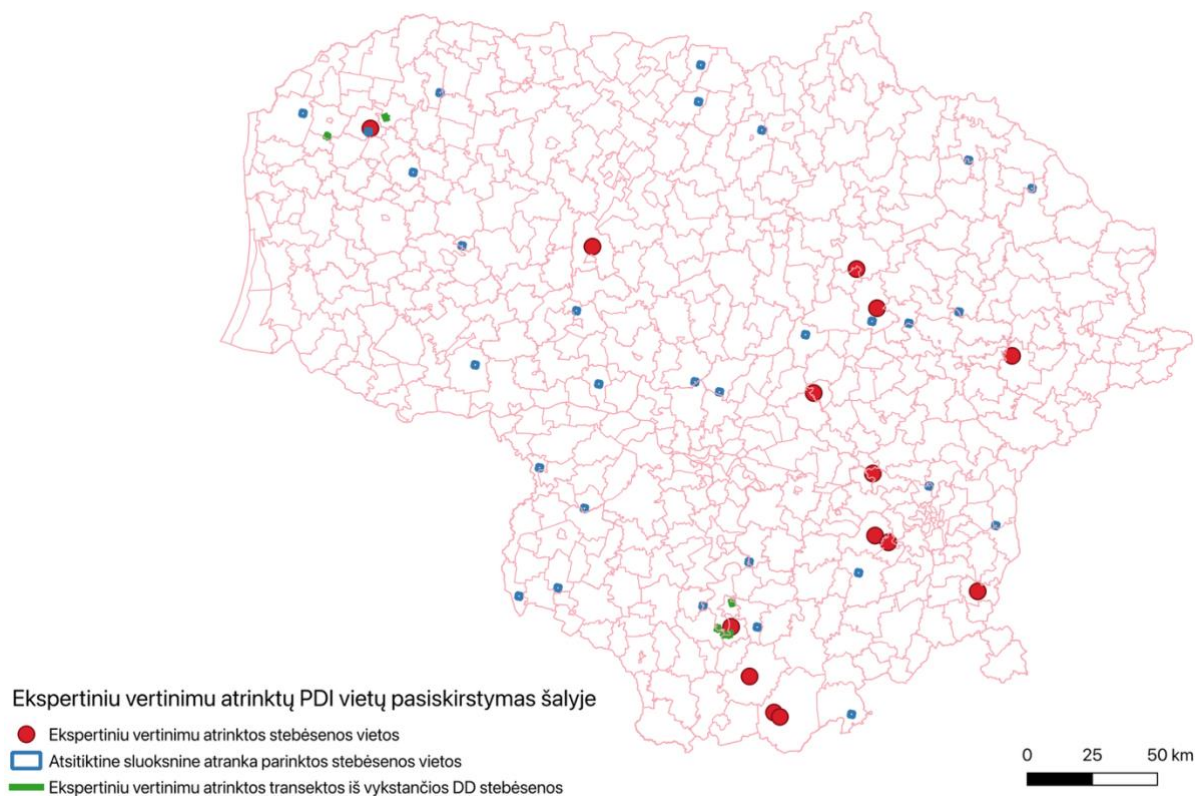

Analizuoti 50 apdulkintojų stebėsenos taškų. Palyginus juos su istoriniais duomenimis apie dieninių drugių radavietes, nustatyta, kad 8 taškai sutampa su teritorijomis, kuriose anksčiau fiksuotos ekologiškai specifinės rūšys. 22 taškai buvo priskirti žemės ūkio ekosistemoms, tinkamoms tiek apdulkintojų, tiek pievų drugių indekso būklei vertinti.

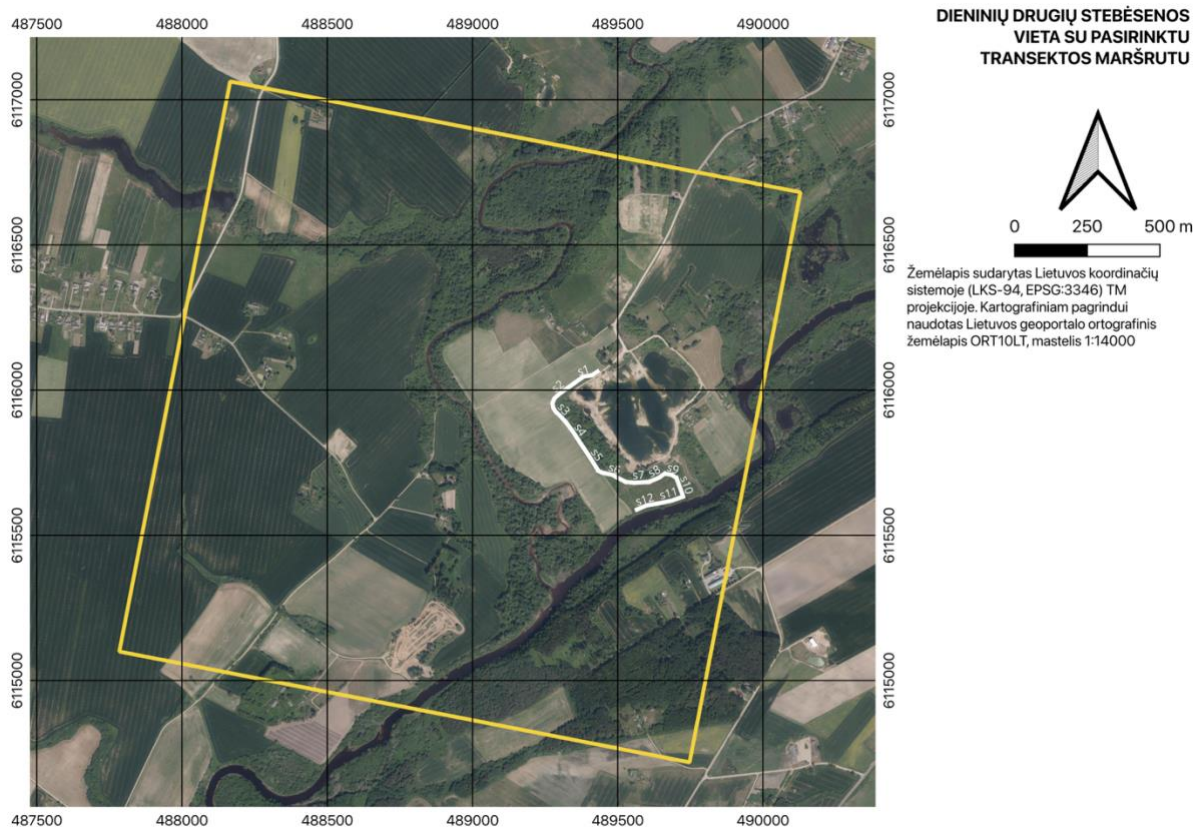
Papildomai atrinkta 20 taškų, skirtų teritorijoms, kuriose aptinkamos ekologiškai specifinės rūšys, kurių paplitimas neapima atsitiktinai atrinktų apdulkintojų monitoringo vietų. Šios vietos parinktos ekspertiniu būdu, remiantis istoriniais rūšių aptikimo duomenimis. Pirmenybė teikta teritorijoms, kuriose fiksuotos kelios jautrios ar buveinių selektyvumu pasižyminčios rūšys (7 pav.).

Tokiu būdu sukurtas suderintas stebėsenos tinklas leidžia apjungti duomenų rinkimą ir užtikrina, kad Pievų drugių indekso skaičiavimai atspindėtų tiek įprastas žemės ūkio buveines, tiek specifines, riboto paplitimo ekologines nišas. Tai atitinka Gamtos atkūrimo reglamento (ES) 2025/2188 ir (ES) 2024/1991 10 ir 11 straipsnių nuostatas, kurios reglamentuoja ekosistemų būklės vertinimą, biologinės įvairovės stebėsenų suderinamumą bei integravimą Europos lygmeniu.

Atrinktose stebėsenos vietose parengiami transektų maršrutai (7 pav.).

6 pav. Pievų drugių indekso atrinktos stebėsenos vietos pagal skirtingus metodus.

7 pav. Pavyzdinė atsitiktiniu metodu atrinkta stebėsenos vieta su paruoštu transektos maršrutu.

7. Pievų drugių indekso apskaičiavimo metodika

Nuoroda į pievų drugių indekso skaičiavimo metodiką pateikiama Gamtos atkūrimo reglamento IV priede²⁵. Nurodytoje techninėje ataskaitoje statistinis metodas aprašomas tik bendrai ir nepateikiama konkrečių pavyzdžių, tolimesnis statistinės analizės metodas aprašomas remiantis naujausia technine ataskaita²⁶, kurioje šis metodas aprašomas detalai.

Skaiciavimai atliekami naudojant **R** statistinės analizės aplinką ir **rbms** paketą, kuris pritaikytas dieninių drugių stebėsenos duomenų analizei²⁷.

Statistinis **rbms** paketas leidžia iš drugių stebėsenos duomenų apskaičiuoti rūšių fenologiją, įvertinti trūkstamus stebėjimus ir sudaryti metinius gausos indeksus. Šiame skyriuje paaiškinama visa seka: nuo skaičiavimų lentelių paruošimo iki vietos indeksų, suvestinių metinių indeksų ir jų patikimumo intervalų apskaičiavimo. Šiame skyriuje naudotų iliustracijų šaltiniai:

<https://github.com/RetoSchmucki/rbms/blob/HEAD/vignettes/vignette.Rmd> bei

https://butterfly-monitoring.github.io/bms_workshop/index.html

²⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32024R1991>

²⁶ EU Grassland Butterfly Index 1991-2023 Technical report <https://zenodo.org/records/16367397>

²⁷ Computing generalised abundance indices for butterfly monitoring count data <https://retoschmucki.github.io/rbms/>

7.1. Bendrieji principai

Dieninių drugių stebėsenos duomenys turėtų būti renkami kiekvieną savaitę. Tačiau, dėl įvairių priežasčių tai nėra įmanoma, o rūšies aktyvumo pikas skirtingais metais taip pat gali pasislinkti. Jei tiesiog sumuotume visus stebėtus individus, gautume rodiklį, kuris stipriai priklauso nuo stebėjimo pastangų, o ne vien nuo tikros populiacijos gausos. Statistinis paketas **rbms** padeda šią problemą išspręsti, nes įvertina sezoniškumą ir pagal jį atkuria labiau palyginamus metinius rodiklius²⁸.

Rūšies fenologija – tai rūšies suaugėlio stadijos aktyvumo per skraidymo sezoną periodas.

7.2. Statistinės analizės žingsniai

Detalus aprašymas su žingsniais pateikiamas **5 priede**. Šiame skyriuje pateikiamas teorinis aprašymas.

Oficialus, sistemoje registruotas stebėsenos koordinatorius iš portalą

<https://butterfly-monitoring.net/downloads> parsisiunčia šiuos failus:

- **Species occurrences from transects** → occurrence_data.csv
- **Sample (visit) information** → visit_data.csv
- **Sub-sample (section) information** → section_data.csv (*nebūtina pirmam etapui*)

R aplinkoje apsilankymų ir skaičiavimo duomenys pateikiami „data.table“ formatu, tačiau juos taip pat galima pateikti kaip „data.frame“. Funkcija juos konvertuoja į „data.table“, nes šis formatas yra efektyvesnis dirbant su dideliais duomenų rinkiniais. Nors įvesties formatas gali skirtis, **antraščių pavadinimai turi būti nuoseklūs**, o kai kurie stulpeliai yra privalomi, kad funkcijos veiktų.

Apsilankymų duomenys atspindi apsilankymo datą, kai buvo aplankyta kiekviena vieta ir stebėti dieniniai drugiai. Jei apsilankymo metu nebuvo pastebėta nei vieno drugio, to konkretaus apsilankymo gausumas būtų nustatytas kaip nulis [0]. Tai leidžia iš skaičiavimo duomenų rinkinio išskirti teigiamus, nelygius nuliui skaičius, dėl ko gaunami mažesni objektai, kuriuos lengviau tvarkyti. Apsilankymų duomenys gali turėti daug stulpelių, tačiau funkcijai būtini tik du.

1. **SITE_ID** (gali būti sudarytas iš skaičių ir simbolių bei traktuojamas kaip neskaičiuojamasis veiksnys)
2. **DATE** (pagal numatytuosius nustatymus formatas yra „%Y-%m-%d“ (pvz., 2019–11–28). Jei reikia nurodyti kitokį formatą, naudokite argumentą DateFormat).

Skaičiavimo duomenys turi būti pateikiami stulpeliuose su konkrečiomis antraštėmis; galima pateikti daugiau stulpelių, tačiau RBMS naudoja tik šiuos keturis:

1. **SITE_ID**
2. **DATE**
3. **SPECIES**
4. **COUNT**

Atlikus šiuos veiksmus reikia sutvarkyti duomenis taip, kad jie apimtų dieninių drugių stebėjimo laikotarpį ir sezoną.

Turimus apsilankymų ir skaičiavimo duomenis reikia sujungti į naują „data.table“ objektą, kuris apimtų visą mums rūpimą laikotarpį. Šis laikotarpis sudaromas pagal stebėjimo

---

²⁸ Rbms statistinio paketo naudojimo aprašymas <https://retoschmucki.github.io/rbms/articles/vignette.html>

sezono pradžios ir pabaigos datas bei apibrėžiamas savaitiniu arba dienos pagrindu (*flight_curve* skiriamoji geba). Pirmiausia inicijuojame laiko eilutę su informacija apie dieną, savaitę, mėnesį ir metus.

Sukuriame bendrą laiko karkasą, į kurį vėliau bus įterpti vizitai ir skaičiavimai.

Tam naudojama funkcija `ts_dwmy_table()`, kuri sugeneruoja dienos, savaitės, mėnesio ir metų informaciją pasirinktam laikotarpiui:

1. **`ts_dwmy_table()`** – sukuria kalendorinę lentelę nuo pradinio iki galutinio metų intervalo.
2. **`ts_monit_season()`** – apriboja laiką iki stebėjimo sezono, pavyzdžiui, nuo balandžio iki rugsėjo, ir leidžia pasirinkti savaitinę arba dieninę rezoliuciją.
3. **`ts_monit_site()`** – prijungia vietų vizitus prie sukurto sezono karkaso.
4. **`ts_monit_count_site()`** – prijungia konkrečios rūšies skaičiavimus prie kiekvienos vietos ir datos.

Anchor taškai. Funkcija `ts_monit_season()` gali pridėti kelias papildomas laiko pozicijas prieš ir po sezono. Jų paskirtis – padėti skrydžio kreivei pradėti ir baigti sezoną ties nuliu. Tai ypač naudinga daugumai rūšių, tačiau gali būti mažiau tinkama rūšims žiemojančioms suaugėlio stadijoje, kurių aktyvumas prasideda labai anksti.

2) Aktyvumo ar skraidymo kreivė (*flight curve*) – tai standartizuota rūšies fenologijos kreivė. Ji apskaičiuojama naudojant funkciją `flight_curve()`, kuri taiko GAM modelį su spline kreive skaičiavimų duomenims. Funkcija apskaičiuoja modeliuotą rūšies aktyvumo kreivę, remdamasi visų stebėjimo vietų duomenimis konkrečiais metais.

Kodėl ši kreivė svarbi? Ji yra pagrindas dviem tolesniems veiksams: pirma, leidžia suprasti, kada sezono metu rūšis turėtų būti aktyvi; antra, pagal jos formą galima prognozuoti trūkstamus stebėjimus toms savaitėms ar dienoms, kai vieta nebuvo aplankyta.

MinVisit – minimalus vizitų skaičius vietoje, kad jos duomenys būtų naudojami modeliui.

MinOccur – minimalus teigiamų stebėjimų skaičius. Paprastai rekomenduojama bent 2, o praktikoje dažnai 3 ir daugiau.

MinNbrSite – minimalus vietų skaičius fenologijos kreivei apskaičiuoti. Rekomenduojama bent 5.

GamFamily – tikimybinių skirstinys GAM modeliui;

Svarbi prielaida: funkcija `flight_curve()` daro prielaidą, kad tais pačiais metais rūšies fenologija įvairiose vietose yra pakankamai panaši. Todėl metodas geriausiai veikia tada, kai vietų ir stebėjimų yra pakankamai daug.

3) Kai turime aktyvumo kreivę, galime apskaičiuoti tikėtinus skaičius tomis datomis, kai vieta nebuvo aplankyta. Tam naudojama funkcija `impute_count()`. Ji sujungia realius stebėjimus su fenologijos informacija ir sukuria pilnesnį sezoninį vietos vaizdą.

COUNT – pirminė stebėta reikšmė.

IMPUTED_COUNT – įvertinta reikšmė, jei pirminis COUNT yra NA; jei COUNT egzistuoja, įrašoma ta pati stebėta reikšmė.

TOTAL_COUNT – imputuotų ir stebėtų reikšmių suma vietoje per metus.

SINDEX – vietos gausos indeksas, pagrįstas viso sezono informacija.

TOTAL_NM – kokia skrydžio kreivės dalis buvo padengta faktiniais vizitais.

Artimiausių metų fenologija. Jei kuriam nors sezonui tiesioginės skrydžio kreivės nėra, `impute_count()` gali naudoti artimiausių metų fenologiją. Tai valdoma parametru `YearLimit`. Jei leidžiamas atstumas yra per mažas ir tinkamos fenologijos nerandama, konkrečiam sezonui `SINDEX` nebus apskaičiuotas. Tai daroma darant prielaidą, kad rūšies fenologija tarp gretimų metų labai nesiskiria.

4) **Funkcija `site_index()`** iš priskirtų trūkstamų verčių duomenų apskaičiuoja metinį kiekvienos vietos indeksą. Tačiau į galutinį vertinimą įtraukiamos ne visos vietos, o tik tos, kurios pakankamai padengia skrydžio kreivę.

`MinFC` parametras nustato minimalų fenologinės kreivės padengimą. Pavyzdžiui, reikšmė 0,10, t. y. įtraukiamos tik tos vietos, kuriose vizitai padengė bent 10 % numatomo sezono aktyvumo. Tai apsaugo nuo situacijų, kai indeksas būtų skaičiuojamas remiantis per menka informacija.

5) **Toliau vietos indeksai apjungiami į bendrą metinį rodiklį**, naudojant funkciją `collated_index()`. Ji taiko bendrąjį tiesinį modelį (GLM), kuriame vieta ir metai naudojami kaip faktoriai kintamieji, leidžiantys atskirti erdvinį (vietos) ir laikinį (metų) efektus.

`COL_INDEX` – vidutinis bendras drugių skaičius, kurio tikėtumėms vienoje stebėsenos transekte tais metais.

`NSITE` – kiek vietų prisidėjo prie konkrečių metų įverčio.

`glm_weights = TRUE` – skrydžio kreivės padengimą panaudoja kaip svorį modeliui.

`rm_zero = TRUE` – gali pašalinti vietas, kuriose rūšis neaptikta, taip pagreitinamas modelio skaičiavimą nekeičiant rezultato.

Interpretacija. Suvestinis indeksas nėra tiesiog paprasta visų stebėjimų suma. Tai modeliu įvertintas metinis gausos rodiklis, kuris koreguoja nevienodą stebėjimo intensyvumą tarp vietų ir metų, todėl daug geriau tinka ilgalaikėms populiacijos tendencijoms vertinti.

Gauti indeksai dažnai transformuojami į log10 skalę. Tai palengvina vizualų palyginimą, nes labai didelės ir labai mažos reikšmės tampa lengviau interpretuojamos. Dažnai indeksai transformuojami į log10 skalę ir perkalibruojami taip, kad vidutinė reikšmė būtų apie 2 (t. y. $\log_{10}(100)$). Tai daroma tik patogesniam grafiniam vaizdavimui.²⁹

Grafike paprastai vaizduojama: metinė logaritmuota indekso reikšmė, taškai ir linija tarp metų, horizontali atskaitos linija bei, jei reikia, tiesinė tendencijos linija. Toks vaizdavimas leidžia greitai pamatyti, ar rūšies gausa ilgai didėja, mažėja ar išlieka stabili.

6) **Vien tik taškinis indeksas neparodo neapibrėžtumo.** Todėl taikomas bootstrap metodas. Bootstrap procedūra sukuria empirinį indeksų pasiskirstymą, iš kurio apskaičiuojami 2,5 % ir 97,5 % percentiliai.

`boot_sample()` – sugeneruoja pakartotinius vietų rinkinius, kuriuos vėliau naudoja `collated_index()`.

`collated_index()` cikle – kiekvienam bootstrap mėginiui pateikia atskirą metinių indeksų seriją.

---

²⁹ <https://retoschmucki.github.io/rbms/articles/vignette.html>

Percentiliai 0,025 ir 0,975 – naudojami apatinei ir viršutinei 95 % intervalo ribai apskaičiuoti.

Praktinė rekomendacija. Pavyzdyje parodyti 200 bootstrap mėginių, tačiau patikimesniam intervalui dažnai rekomenduojama bent 1000 pakartojimų. Vis dėlto, jei vietų skaičius mažas, labai didelis bootstrap pakartojimų skaičius nebesukurs daug naujos informacijos.

Apibendrintai statistinė analizė vyksta šiais žingsniais:

- 1 žingsnis.** Įkeliami vizitų ir skaičiavimų duomenys.
- 2 žingsnis.** Sukuriama bendra laiko eilutė ir apibrėžiamas stebėjimo sezonas.
- 3 žingsnis.** Prie laiko karkaso prijungiami vietų vizitai ir konkrečios rūšies stebėjimų duomenys.
- 4 žingsnis.** Naudojant GAM apskaičiuojama metinė aktyvumo kreivė (fenologija).
- 5 žingsnis.** Remiantis fenologija priskiriami (apskaičiuojami) trūkstami stebėjimai.
- 6 žingsnis.** Apskaičiuojami kiekvienos vietos metiniai indeksai.
- 7 žingsnis.** GLM modeliu sudaromi metiniai suvestiniai indeksai visoms stebėjimo vietoms.
- 8 žingsnis.** Bootstrap metodu apskaičiuojami 95 % pasikliautiniai intervalai ir nubraižoma tendencija.

Statistinis metodas remiasi Van Swaay, C.A.M., et al. (2020). *Assessing Butterflies in Europe - Butterfly Indicators 1990–2018 Technical report*. Butterfly Conservation Europe & ABLE/eBMS (www.butterfly-monitoring.net) ir Schmucki R., Harrower C.A., Dennis E.B. (2024) rbms: Computing generalised abundance indices for butterfly monitoring count data. R package version 1.2.0. <https://github.com/RetoSchmucki/rbms>” pateiktais aprašymais.

8. Duomenų valdymas ir atsakomybė

Duomenų valdymo sistema grindžiama atvira prieiga ir duomenų vientisumu, užtikrinant sąsajas su European Butterfly Monitoring Scheme (eBMS) <https://butterfly-monitoring.net/>.

- Duomenų rinkimą ir įvedimą lauko stebėtojai atlieka naudodamiesi mobilia programėle *ButterflyCount* arba standartizuotomis lauko formomis. Jei naudojamos lauko formos, lauko stebėtojai po kiekvieno apsilankymo turi duomenis suvesti į butterfly-monitoring.net sistemą. Tokiu būdu surinkti stebėjimų duomenys integruojami į bendrą Europos dieninių drugių stebėjimų duomenų bazę.
- Stebėsenos koordinatorius sezono pabaigoje surinktų duomenų kopiją perduoda koordinuojančiai institucijai (Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba), kuri atsakinga už duomenų kokybės patikrą, standartizavimą, archyvavimą ir ilgalaikį duomenų saugojimą.

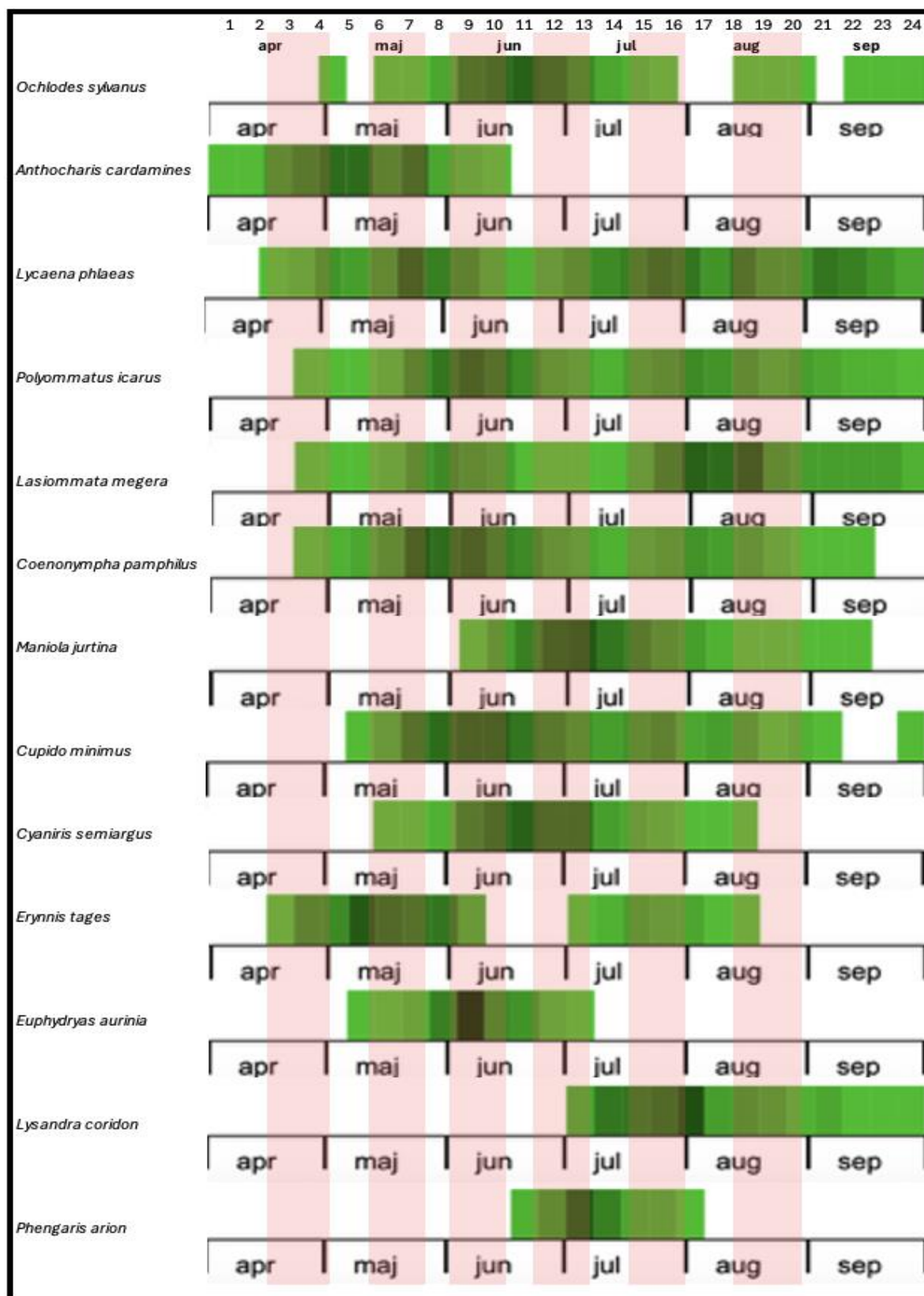
2 Priedas

Boforto vėjo skalė. Egidijus Rimkus, “[Metereologijos įvadas](#)”

Ba-lai	Vėjo greitis 10 m aukštyje			Apibūdinimas
	m/s	km/val.	mazgai	
0	0–0,2	0–1	0–1	Dūmai kyla į viršų, medžių lapai nejuda. Jūros paviršius ramus.
1	0,3–1,5	1–5	1–3	Dūmai kiek nukrypsta nuo vertikalios krypties. Jūros paviršius raibuliuoja.
2	1,6–3,3	6–11	4–6	Kūno paviršius jaučia vėją, juda medžių lapai. Jūroje mažos nelūžtančios bangelės.
3	3,4–5,4	12–19	7–10	Juda medžių lapai ir plonos šakos. Jūroje didelės bangelės su pradedančiomis lūžti keteromis.
4	5,5–7,9	20–28	11–15	Vėjas kelia dulkes, siūbuoja plonos medžių šakos. Jūroje mažos lūžtančios putotos bangos.
5	8,0–10,7	29–38	16–20	Siūbuoja plonų medžių kamienai. Jūroje vidutinio dydžio putotos bangos, į orą kyla vandens purslai.
6	10,8–13,8	39–49	21–26	Siūbuoja didelės medžių šakos, ploni medžiai linksta. Jūros paviršių dengia didelės bangos putotomis keteromis.
7	13,9–17,1	50–61	27–33	Siūbuoja medžių kamienai, linksta didelės šakos. Bangų keteros nupučiamos vėjo.
8	17,2–20,7	62–74	34–40	Lūžta plonos medžių šakos. Jūra stipriai banguoja.
9	20,8–24,4	75–88	41–47	Linksta dideli medžiai, plėšiamos čerpės nuo stogų. Labai stiprus bangavimas jūroje.
10	24,5–28,4	89–102	48–55	Medžiai virsta ar lūžta, apgadinami pastatai. Jūroje labai aukštos bangos. Didelį paviršiaus plotą dengia baltos putos.
11	28,5–32,6	103–117	56–63	Pažeidžiami dideli augmenijos plotai, stipriai apgadinami pastatai. Jūroje ypatingai aukštos bangos. Baltos putos dengia beveik visą paviršių.
12	> 32,6	> 117	> 63	Nuniokojami miškai, plėšiami stogai, dūžta langai. Griūva silpniau pastatyti pastatai. Baltoje nuo putų jūroje milžiniško dydžio bangos.

3 Priedas

Stebėjimo intervalų stebėsenos laikotarpiu atrankos pagrindimas atsižvelgiant į tikslinių rūšių skraidymo laiką

4 Priedas

Trumpa informacija apie Lietuvoje aptinkamas pievų drugių indekso rūšis.

Svarbu paminėti, kad nors šiame skyriuje aprašomos tik pievų drugių indekso rūšys, stebėtojas vykdydamas transektinius stebėjimus turėtų registruoti visas stebimas rūšis, ne tik priklausančias pievų drugių indekso vertinimui.

Lasiommata megera (Linnaeus, 1767)

Gelsvamargis satyras

Paplitimas. Lietuvoje labai paplitusi rūšis.

Rūšies dažnumas ir populiacijų gausumas. Nereta rūšis, dažniausiai matomi pavieniai individai.

Biologija ir ekologija. Dvi arba trys persidengiančios kartos per metus. Suaugėliai matomi nuo gegužės pradžios iki lapkričio pradžios. Stepinė rūšis, aptinkama įvairiose atvirose buveinėse. Drugiai dažnesni ruderalinėse teritorijose – prie geležinkelių, gyvenvietėse, soduose, pakelėse, dykvietėse, karjeruose, laukų pakraščiuose. Taip pat pamiškėse, kalvų šlaituose, kseroterminėse pievose ir kt. Dažnai šildosi atvirose, saulės apšviestose vietose, ant pastatų sienų, kelių, stulpų ir kt. Vikšrai minta eraičinų, dirsių, miglių, šunažolių, miškinų strugių, pūkuotųjų vilnūnių ir kitų miglinių augalų lapais.

Morfologiniai ypatumai. Lytinis dimorfizmas pastebimas. Patinų priekinių sparnų viršutinėje pusėje matomos androkoninių žvynelių juostos. Atstumas tarp išskleistų sparnų kraštų 36–48 mm.

Lysandra coridon (Poda, 1761)

Stepinis melsvys

Paplitimas. Rūšis šiuo metu lokaliai aptinkama tik pietinėje šalies dalyje.

Gausumas. Reta drugių rūšis, tinkamose buveinėse gali būti gausi. Lietuvoje saugoma rūšis (IUCN EN).

Biologija ir ekologija. Suaugėliai stebimi nuo liepos pradžios iki rugsėjo pradžios, dažniausiai aptinkami Nemuno slėnio stepinėse pievose. Drugiai skraido greitai, ieškodami nektaro lanko įvairius žydinčius augalus, tupia ant drėgnos žemės. Vikšrai minta dvispalviais

raženiais.

Morfologiniai ypatumai. Lytinis dimorfizmas ryškus. Patinų sparnai pilkai melsvi, blizgantys, išoriniame sparnų pakraštyje plati, tamsiai ruda juosta. Patelės tamsiai rudos spalvos, tik užpakalinių sparnų išoriniame krašte kelios oranžinės dėmelės. Atstumas tarp išskleistų sparnų kraštų 32–37 mm.

***Ochlodes sylvanus* (Esper, 1777)**

Miškinis storgalvis

Paplitimas. Lietuvoje plačiai paplitusi rūšis.

Gausumas. Labai dažna ir gausi rūšis.

Biologija ir ekologija. Lietuvoje drugiai stebimi nuo gegužės vidurio iki liepos pabaigos. Itin palankiomis vasaromis galima dalinė antra generacija rugpjūčio pabaigoje – rugsėjo pradžioje. Gyvena įvairiose drėgnose buveinėse su aukšta žoline augmenija, dažniausiai pamiškėse, lapuočių ir mišriuose miškuose, kirtavietėse, upių slėniuose, ganyklose. Vikšrai minta paprastųjų šunažolių, smiltyninių lendrūnų, strugių, daugiamečių svidrių, eraičinų ir kitų miglinių augalų lapais.

Morfologiniai ypatumai. Lytinis dimorfizmas pastebimas. Ant patino priekinių sparnų matoma ryški tamsių androkoninių žvynelių juosta. Atstumas tarp išskleistų sparnų kraštų 28–32 mm.

***Coenonympha pamphilus* (Linnaeus, 1758)**

Gelsvasis satyriukas

Paplitimas. Lietuvoje plačiai paplitusi rūšis.

Gausumas. Dažna ir gausi drugių rūšis.

Biologija ir ekologija. Lietuvoje išsivysto dvi persidengiančios kartos per metus. Drugiai stebimi nuo gegužės pradžios iki rugsėjo vidurio. Sutinkami įvairiose pamiškių pievose, paupiuose, paežerėse, soduose, palaukėse, pakelėse, dykvietėse ir kt. Lanko įvairius žydinčius augalus. Vikšrai minta miglių, briedgaurių, eraičinų, smilgų, strugių, kvapiųjų gardūnyčių, šunažolių ir kitų miglinių augalų lapais.

Morfologiniai ypatumai. Lytinis dimorfizmas neryškus. Patelės stambesnės už patinus. Atstumas tarp išskleistų sparnų kraštų 22–33 mm.

***Lycaena phlaeas* (Linnaeus, 1761)**

Mažasis auksinukas

Paplitimas. Lietuvoje plačiai paplitusi rūšis.

Gausumas. Dažna, tinkamose buveinėse gali būti gausi rūšis.

Biologija ir ekologija. Dvi, kartais trys persidengiančios generacijos per metus. Drugiai stebimi nuo balandžio pabaigos iki spalio vidurio. Aptinkami įvairiose atvirose buveinėse – pievose, ganyklose, pamiškėse, kirtavietėse, gyvenvietėse ir kt. Drugiai lanko įvairių augalų žiedus, patinams būdinga teritorinė elgsena. Vikšrai minta valgomosiomis, smulkiosiomis, raukštelėmis rūgštytėmis, takazolėmis.

Morfologiniai ypatumai. Lytinis dimorfizmas neryškus. Atstumas tarp išskleistų sparnų kraštų 25–30 mm.

***Maniola jurtina* (Linnaeus, 1758)**

Jautakis satyras

Paplitimas. Lietuvoje plačiai paplitusi rūšis.

Gausumas. Labai dažna, gausi rūšis.

Biologija ir ekologija. Drugiai stebimi nuo birželio pradžios iki rugpjūčio pabaigos, palankiais metais pavieniai drugiai stebimi ir rugsėjo pradžioje. Gyvena pievose, pamiškėse, parkuose, kultūriniame kraštovaizdyje, tiek sausose, tiek drėgnose buveinėse, kur lanko įvairių augalų žiedus. Vikšrai minta raudonaisiais eraičiniais, pievinėmis miglėmis, daugiametėmis svidrėmis ir kitais migliniais augalais.

Morfologiniai ypatumai. Lytinis dimorfizmas ryškus. Patino priekinių sparnų viršutinė pusė su plačia androkoninių žvynelių juosta, o patelių priekiniai sparnai su plačia oranžine juosta ir didesne akine dėme. Atstumas tarp išskleistų sparnų kraštų 40–52 mm.

***Polyommatus icarus* (Rottemburg, 1775)**

Dirvinis melsvys

Paplitimas. Visoje Lietuvoje plačiai paplitusi rūšis.

Gausumas. Labai dažna ir gausi melsvių rūšis.

Biologija ir ekologija. Dvi, palankiais metais – trys persidengiančios generacijos per metus. Drugiai stebimi nuo gegužės vidurio iki spalio pradžios. Gyvena įvairiose atvirose, ekstensyviai naudojamose buveinėse – sausose pievose, saulėtuose šlaituose, upių slėniuose, karjeruose, dirbamų laukų pakraščiuose, pakelėse, gyvenvietėse, miestų pievutėse ir kitur. Drugiai lanko įvairių žydinčių augalų žiedus, dažnai tupi ant džiūstančių balų, drėgnos dirvos ar kelių, dvėselienos, gyvūnų ekskrementų. Vikšrai minta dobilų, vikių, garždenių, liucernų ir kitų pupinių augalų žiedais ir lapais.

Morfologiniai ypatumai. Lytinis dimorfizmas ryškus. Patinų viršutinė sparnų pusė mėlyna, patelių – ruda su eile oranžinių dėmių užpakalinių ir priekinių sparnų išoriniame pakraštyje, ir neretai su mėlynos spalvos žvyneliais pamatinėje sparnų dalyje. Atstumas tarp išskleistų sparnų kraštų 26–32 mm.

***Euphydryas aurinia* (Rottemburg, 1775)**

Auksuotoji šaškytė

Paplitimas. Lietuvoje rūšis lokali, neaptikta pietinėje, pietvakarinėje, taip pat šiaurės rytinėje šalies dalyse.

Gausumas. Reta drugių rūšis, tinkamose buveinėse gali būti gausi. Lietuvoje saugoma rūšis (IUCN EN). Saugoma ir Europos Bendrijoje pagal Buveinių direktyvą (II ir IV priedai).

Biologija ir ekologija. Viena drugių karta per metus. Suaugėliai pasirodo gegužės pabaigoje ar birželio pradžioje ir skraido iki liepos mėnesio. Maitinasi žydinčių augalų nektaru, dažnai aptinkami ant gyvatžolės, vėdrynų vanagių, usnių, kiaulpienių, vaistinių notrų, kitų buveinėje žydinčių augalų. Gyvena drėgnose pievose, melvenynuose, briedgaurnuose, šarmingose žemapelkėse, mezofitų pievose, miškapievėse. Lietuvoje pievų buveinės, kuriose aptinkamos auksuotosios šaškytės, yra apsuptos ar ribojasi su krūmynais, miškų buveinėmis, kurios suteikia užuovėją, palei aukštapelkes. Vikšrai minta pievinėmis miegalėmis, labai retai – melsvaisiais gencijonais.

Morfologiniai ypatumai. Lytinis dimorfizmas neryškus. Patelės stambesnės už patinus. Atstumas tarp išskleistų sparnų kraštų 33–46 mm.

***Erynnis tages* (Linnaeus, 1758)**

Juodoji hesperija

Paplitimas. Labai lokali rūšis, sutinkama tik Pietryčių ir Rytų Lietuvoje.

Gausumas. Lietuvoje rūšis reta, tinkamose buveinėse gali būtų gausi. Lietuvoje saugoma (IUCN EN).

Biologija ir ekologija. Lietuvoje anksčiau buvo stebima tik viena drugių generacija – nuo gegužės pradžios iki birželio pradžios, o nuo 2015 m. ir antra – nuo liepos vidurio iki rugpjūčio pradžios. Saulėtomis dienomis drugiai greitai skraido neaukštai virš žemės, dažnai nutūpdami ant augalų žiedų ar ant žemės. Gyvena skurdžiose sausose buveinėse – pievose, pakelėse, pietinės ekspozicijos atviruose šlaituose, pamiškėse, antropogeninėse buveinėse (karjeruose, šaudyklose, sąvartynų pakraščiuose). Vikšrai minta garždeniais, dvispalviais raženiais, kitais pupiniais augalais.

Morfologiniai ypatumai. Lytinis dimorfizmas neryškus. Atstumas tarp išskleistų sparnų kraštų 25–28 mm.

***Anthocharis cardamines* (Linnaeus, 1758)**

Aušrelė

Paplitimas. Paplitusi visoje Lietuvos teritorijoje.

Rūšies dažnumas ir populiacijų gausumas. Dažna Lietuvoje drugių rūšis, tinkamose buveinėse gali būti gausi.

Biologija ir ekologija. Drugiai skraido nuo balandžio vidurio iki birželio pradžios lapuočių ir mišriuosiuose miškuose, kirtavietėse, pamiškių pievose ir pan. Tankmės vengia, skraidžioja saulėtose miško vietose, lanko žydinčius augalus, dažnesni drėgnose vietovėse. Patinėliai skraidydami ieško neseniai išsiritusių patelių, siekdami jas apvaisinti. Vikšrai minta pievinių kartenių, vaistinių česnakūnių, smilyninių skamainių, valgomųjų krienu ir kitų

bastutinių augalų žiedais, nesubrendusiomis ankštaromis.

Morfologinės ypatybės. Lytinis dimorfizmas ryškus. Patinėlių priekiniai sparnai maždaug iki pusės oranžiniai, patelių balti, tik sparno viršūnė juoda. Atstumas tarp išskleistų sparnų kraštų 35–46 mm.

***Cyaniris semiargus* (Rottemburg, 1775)**

Pilkasis melsvys

Paplitimas. Lietuvoje plačiai paplitusi rūšis.

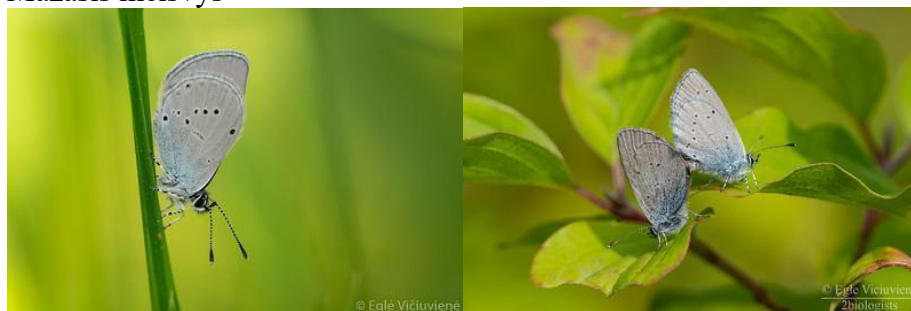
Gausumas. Nereta rūšis, dažniausiai stebimi pavieniai drugiai.

Biologija ir ekologija. Viena generacija per metus. Drugiai stebimi nuo gegužės pabaigos iki rugpjūčio vidurio. Aptinkami miškų aikštelėse, pamiškėse, kirtavietėse, paupių ir paežerių pievose ir kt. Drugiai noriai lanko vikių, gargždenių, dobilų, pelėžirnių ir kitų augalų žiedus. Jauni vikšrai minta dirvinių, šilinių dobilų, paprastųjų perluočių, kitų pupinių augalų žiedais, paaugę – lapais ir stiebais.

Morfologiniai ypatumai. Lytinis dimorfizmas ryškus. Patinų sparnų viršus mėlynas su juoda juostele pakraštyje, patelių sparnų viršus tamsiai rudas. Atstumas tarp išskleistų sparnų kraštų 28–34 mm.

***Cupido minimus* (Fuessly, 1775)**

Mažasis melsvys

Paplitimas. Lietuvoje plačiai paplitusi rūšis, rečiau sutinkama Vakarų ir Šiaurės Lietuvoje.

Gausumas. Lietuvoje rūšis nereta, tinkamose buveinėse gali būti gausi.

Biologija ir ekologija. Dvi persidengiančios drugių generacijos per metus. Antra generacija dažniausiai negausi. Drugiai pradeda skraidyti gegužės pradžioje ir stebimi iki rugpjūčio vidurio. Aptinkami sausose, karbonatingose pievose, laukymėse, apleistuose karjeruose, pakelėse, kur lanko įvairių augalų, ypač paprastųjų garždenių ar perluočių žiedus. Vikšrai minta paprastųjų perluočių, kulkšnių, paprastųjų garždenių, kitų pupinių augalų žiedų dalimis.

Morfologiniai ypatumai. Lytinis dimorfizmas pastebimas. Patinų sparnų viršutinėje

pusėje matomi melsvi žvyneliai, patelės stambesnės ir rudesnės. Atstumas tarp išskleistų sparnų kraštų 18–26 mm.

***Phengaris arion* (Linnaeus, 1758)**

Taškuotasis (sin. Juodataškis) melsvys

Paplitimas. Lietuvoje pastaruoju metu lokaliai aptinkama vidurinėje, pietinėje ir pietrytinėje dalyse.

Gausumas. Reta, buveinėse paprastai stebimi pavieniai individai. Rūšis saugoma Lietuvoje (IUCN EN) ir Europos Bendrijoje pagal Buveinių direktyvą (IV priedas).

Biologija ir ekologija. Viena generacija per metus. Drugiai stebimi nuo birželio vidurio iki liepos pabaigos. Sėslūs, retai išskrenda už buveinės ribų. Gyvena sausose žemažolėse pievose, pušynų aikštelėse, po elektros perdavimo linijomis, palei geležinkelio pylimus, pakelėse, atvirose pietinės ekspozicijos kalvų ir upių slėnių šlaitų pievose. Vikšrai minta čiobreliais, raudonėliais, juodgalvėmis. Dalį gyvenimo vikšrai praleidžia *Myrmica* genties skruzdėlių skruzdėlynuose, kur maitinasi skruzdžių perais ir yra prižiūrimi feromonais suklaidintų skruzdėlių.

Morfologiniai ypatumai. Lytinis dimorfizmas pastebimas. Patelės didesnės, jų sparnų viršutinėje pusėje tamsi juosta sparnų galuose platesnė, juodos dėmės didesnės, nei patinų. Atstumas tarp išskleistų sparnų kraštų 33–42 mm.

5 Priedas

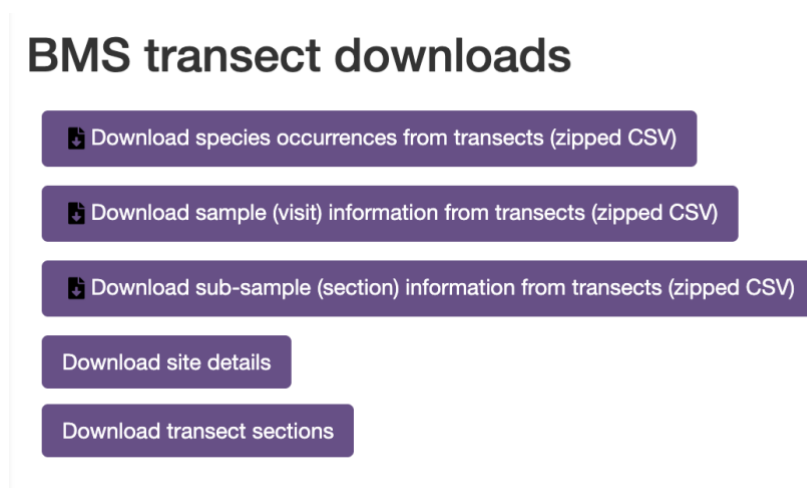
Detalus statistinės analizės aprašymas.

Duomenys koordinatoriui pasiekiami: <https://butterfly-monitoring.net/downloads>.
Parsisiunčiami .csv failai:

Species occurrences from transects (zipped CSV);

Sample (visit) information from transects (zipped CSV);

Transect sections;

Atitinkamai darbinėje direktorijoje šie failai pervadinami:

m_count;

m_visit;

m_site;

Failai turi būti sukelti į R programos darbinę direktoriją, kurią galima nustatyti kiekvienu individualiu atveju programai nurodžius kodą. Žemiau pateikiamas R kodo naudojimas žingsnis po žingsnio su galutiniais rezultatais. R kodas pateikiamas kaip atskiras failas jau paruoštas naudojimui su RStudio.

Norėdami pradėti dirbti su RStudio, pirmiausia įdiekite **R** iš cran.r-project.org, o tada **RStudio Desktop** iš posit.co/download/rstudio-desktop — abu nemokami ir prieinami Windows, Mac bei Linux sistemoms. RStudio yra patogi aplinka (IDE), kuri veikia kartu su R, todėl būtina turėti abu. Įdiegus RStudio, jis automatiškai aptiks R ir galėsite iš karto pradėti rašyti bei vykdyti kodą.

Pavyzdinė analizė atlikta su esamais Lietuvos dieninių drugių stebėsenos duomenimis. Duomenų lentelės taip pat pridamos kaip atskiri failai.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad žemiau patektos reikšmės analizėje numatytos mažos, dėl nedidelio surinkto duomenų kiekio (mažai transektų), vykdant tolesnę analizę reikšmės atitinkamai turėtų būti 5, 3 ir 5:

```

MIN_VISIT <- 3
MIN_OCCUR <- 2
MIN_NBRSITE <- 3

```

PDI_analize.R

```

#
=====
===
# Grassland Butterfly Index (GBI) Analysis
# Using the rbms package (Rotated Bitmap Monitoring Scheme)
# Counts standardised by section length (butterflies per km)
#
=====
===

# 1. LOAD LIBRARIES

library(rbms)

## Welcome to rbms, version 1.1.3
## This package has been tested, but is still in active development and
## feedbacks are welcome
## https://github.com/RetoSchmucki/rbms/issues

library(ggplot2)
library(data.table)
library(dplyr)

##
## Attaching package: 'dplyr'

## The following objects are masked from 'package:data.table':
##
##   between, first, last

## The following objects are masked from 'package:stats':
##
##   filter, lag

## The following objects are masked from 'package:base':
##
##   intersect, setdiff, setequal, union

# 2. CONFIGURATION – edit these settings for your dataset

# Working directory – set to the folder containing your CSV files
# setwd("/your/path/here")

# Monitoring period
INIT_YEAR <- 2021
LAST_YEAR <- 2025

# Monitoring season (months)
START_MONTH <- 4 # April

```



```

END_MONTH   <- 8   # August

# Full official grassland butterfly species list
# Species absent from the current dataset are marked with a note
# Check and remove the note as your dataset grows
GRASSLAND_SPECIES <- c(
  "Ochlodes sylvanus",
  "Anthocharis cardamines",
  "Lycaena phlaeas",
  "Polyommatus icarus",
  "Lasiommata megera",
  "Coenonympha pamphilus",
  "Maniola jurtina",
  "Cupido minimus",
  "Cyaniris semiargus",
  "Erynnis tages",
  "Lysandra coridon",
  "Euphydryas aurinia", # absent from dataset as of 2025 – check in
future years
  "Phengaris arion"      # absent from dataset as of 2025 – check in
future years
)

# Flight curve thresholds
# Lowered from defaults (MinVisit=5, MinOccur=3, MinNbrSite=5) to account
# for a young monitoring network with limited visits per site
MIN_VISIT   <- 3
MIN_OCCUR   <- 2
MIN_NBR SITE <- 3

# Colour palette for plots
COL_PAL <- c("cyan4", "orange", "orangered2")

# 3. LOAD DATA

m_count <- read.csv("m_count.csv")
m_visit <- read.csv("m_visit.csv")
m_site  <- read.csv("m_site.csv")

# 4. RENAME COLUMNS TO MATCH rbms REQUIREMENTS

setnames(m_visit, c("Transect.ID", "Date"), c("SITE_ID", "DATE"))
names(m_visit) <- toupper(names(m_visit))

setnames(m_count, c("Transect.ID", "Date", "Preferred.Species.Name",
"Abundance.Count"),
          c("SITE_ID", "DATE", "SPECIES", "COUNT"))
names(m_count) <- toupper(names(m_count))

# 5. CONVERT DATES

m_visit$DATE <- as.Date(m_visit$DATE, format = "%d/%m/%Y")
m_count$DATE <- as.Date(m_count$DATE, format = "%d/%m/%Y")

# 6. STANDARDISE COUNTS BY SECTION LENGTH (butterflies per km)

```

```

# Extract section lengths from m_site and convert metres to km
section_lengths <- m_site %>%
  select(SITE_ID = Transect.ID,
         SECTION_CODE = Transect.Section.Code.number,
         SECTION_LEN_KM = Section.Length..m.) %>%
  mutate(SECTION_LEN_KM = SECTION_LEN_KM / 1000)

# Join section lengths to count data using transect ID and section code
m_count <- merge(m_count, section_lengths,
                by.x = c('SITE_ID', 'SECTION.CODE'),
                by.y = c('SITE_ID', 'SECTION_CODE'),
                all.x = TRUE)

# Warn if any sections are unmatched
n_missing <- sum(is.na(m_count$SECTION_LEN_KM))
if (n_missing > 0) {
  warning(n_missing, " rows have no matching section length and will be
excluded.")
  m_count <- m_count[!is.na(m_count$SECTION_LEN_KM), ]
}

## Warning: 14 rows have no matching section length and will be excluded.

# Standardise count to butterflies per km at section level
m_count$COUNT <- m_count$COUNT / m_count$SECTION_LEN_KM

# Aggregate standardised counts to transect level (required by rbms)
m_count <- m_count %>%
  group_by(SITE_ID, DATE, SPECIES) %>%
  summarise(COUNT = sum(COUNT, na.rm = TRUE), .groups = 'drop') %>%
  as.data.frame()

# Scale up to integers to preserve decimal precision for rbms
# (rbms expects integer counts; multiplying by 100 preserves 2 decimal
places)
m_count$COUNT <- round(m_count$COUNT * 100)

message("Count data ready: ", nrow(m_count), " records across ",
        length(unique(m_count$SITE_ID)), " transects.")

## Count data ready: 4814 records across 22 transects.

# 7. CHECK WHICH SPECIES ARE IN THE DATASET

missing_species <- GRASSLAND_SPECIES[!GRASSLAND_SPECIES %in%
unique(m_count$SPECIES)]
if (length(missing_species) > 0) {
  message("The following species are not in your dataset and will be
skipped: ",
        paste(missing_species, collapse = ", "))
}

## The following species are not in your dataset and will be skipped:
Euphydryas aurinia, Phengaris arion

```

```

# 8. BUILD TIME SERIES AND MONITORING SEASON

ts_date <- rbms::ts_dwmy_table(InitYear = INIT_YEAR, LastYear = LAST_YEAR,
                              WeekDay1 = "monday")

ts_season <- rbms::ts_monit_season(ts_date,
                                   StartMonth = START_MONTH,
                                   EndMonth   = END_MONTH,
                                   StartDay   = 1,
                                   EndDay     = NULL,
                                   CompltSeason = TRUE,
                                   Anchor      = TRUE,
                                   AnchorLength = 2,
                                   AnchorLag   = 2,
                                   TimeUnit    = "w")

# Integrate site visits with the time series
ts_season_visit <- rbms::ts_monit_site(ts_season, m_visit)

# 9. LOOP OVER ALL GRASSLAND SPECIES
#   - Fit flight curve
#   - Store phenology for plotting
#   - Impute counts
#   - Calculate site index and collated index

all_indices <- list()
all_flight_data <- list()

for (sp in GRASSLAND_SPECIES) {
  tryCatch({
    message("Processing: ", sp); flush.console()

    # --- Count data for this species ---
    ts_sc <- rbms::ts_monit_count_site(ts_season_visit, m_count, sp = sp)

    # --- Species-specific flight curve ---
    ts_fc <- rbms::flight_curve(ts_sc,
                                NbrSample = 300,
                                MinVisit  = MIN_VISIT,
                                MinOccur   = MIN_OCCUR,
                                MinNbrSite = MIN_NBR SITE,
                                MaxTrial   = 4,
                                GamFamily  = "nb",
                                SpeedGam   = FALSE,
                                CompltSeason = TRUE,
                                SelectYear = NULL,
                                TimeUnit   = "w")

    # Store phenology data for plotting later
    pheno <- ts_fc$pheno
    if (!is.null(pheno) && nrow(pheno) > 0) {
      pheno$SPECIES <- sp
      all_flight_data[[sp]] <- pheno
    }
  })
}

```

```

# --- Impute missing counts ---
impt <- rbms::impute_count(ts_season_count = ts_sc,
                          ts_flight_curve  = ts_fc,
                          TimeUnit        = "w")

# --- Site index ---
si <- rbms::site_index(butterfly_count = impt, MinFC = 0.10)

# --- Collated index ---
ci <- rbms::collated_index(data      = si,
                           s_sp      = sp,
                           sindex_value = "SINDEX",
                           glm_weights = TRUE,
                           rm_zero    = TRUE)

all_indices[[sp]] <- ci$col_index
message("Done: ", sp); flush.console()

}, error = function(e) {
  message("Skipping ", sp, ": ", e$message); flush.console()
})
}

## Processing: Ochlodes sylvanus

## Fitting the flight curve spline for species Ochlodes sylvanus and year
2022 with 4 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:51.053997 -> trial 1

## Fitting the flight curve spline for species Ochlodes sylvanus and year
2023 with 14 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:51.653371 -> trial 1

## Fitting the flight curve spline for species Ochlodes sylvanus and year
2024 with 5 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:51.697988 -> trial 1

## Fitting the flight curve spline for species Ochlodes sylvanus and year
2025 with 4 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:51.720061 -> trial 1

## Done: Ochlodes sylvanus

## Processing: Anthocharis cardamines

## Fitting the flight curve spline for species Anthocharis cardamines and
year 2022 with 4 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:51.832514 -> trial
1

## Fitting the flight curve spline for species Anthocharis cardamines and
year 2023 with 11 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:51.866537 -> trial
1

## Fitting the flight curve spline for species Anthocharis cardamines and
year 2024 with 4 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:51.897408 -> trial
1

## You have not enough sites with observations for estimating the flight
curve for species Anthocharis cardamines in 2025

```

```

## Warning in FUN(X[[i]], ...): We used the flight curve of 2024 to
compute
## abundance indices for year 2025

## Done: Anthocharis cardamines

## Processing: Lycaena phlaeas

## Fitting the flight curve spline for species Lycaena phlaeas and year
2022 with 5 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:52.021016 -> trial 1

## Fitting the flight curve spline for species Lycaena phlaeas and year
2023 with 5 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:52.048136 -> trial 1

## Fitting the flight curve spline for species Lycaena phlaeas and year
2024 with 5 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:52.068536 -> trial 1

## You have not enough sites with observations for estimating the flight
curve for species Lycaena phlaeas in 2025

## Warning in FUN(X[[i]], ...): We used the flight curve of 2024 to
compute
## abundance indices for year 2025

## Done: Lycaena phlaeas

## Processing: Polyommatus icarus

## Fitting the flight curve spline for species Polyommatus icarus and year
2022 with 7 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:52.178001 -> trial 1

## Fitting the flight curve spline for species Polyommatus icarus and year
2023 with 13 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:52.205315 -> trial 1

## Fitting the flight curve spline for species Polyommatus icarus and year
2024 with 8 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:52.235676 -> trial 1

## Fitting the flight curve spline for species Polyommatus icarus and year
2025 with 8 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:52.330245 -> trial 1

## Done: Polyommatus icarus

## Processing: Lasiommata megera

## You have not enough sites with observations for estimating the flight
curve for species Lasiommata megera in 2022

## You have not enough sites with observations for estimating the flight
curve for species Lasiommata megera in 2023

## You have not enough sites with observations for estimating the flight
curve for species Lasiommata megera in 2024

## You have not enough sites with observations for estimating the flight
curve for species Lasiommata megera in 2025

## Warning in FUN(X[[i]], ...): No flight curve available for this
species!

```

```

## Warning in FUN(X[[i]], ...): We used the flight curve of NA to compute
## abundance indices for year 2022

## Warning in FUN(X[[i]], ...): No flight curve available for this
species!

## Warning in FUN(X[[i]], ...): We used the flight curve of NA to compute
## abundance indices for year 2023

## Warning in FUN(X[[i]], ...): No flight curve available for this
species!

## Warning in FUN(X[[i]], ...): We used the flight curve of NA to compute
## abundance indices for year 2024

## Warning in FUN(X[[i]], ...): No flight curve available for this
species!

## Warning in FUN(X[[i]], ...): We used the flight curve of NA to compute
## abundance indices for year 2025

## Done: Lasionmatta megera

## Processing: Coenonympha pamphilus

## Fitting the flight curve spline for species Coenonympha pamphilus and
year 2022 with 8 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:52.561221 -> trial
1

## Fitting the flight curve spline for species Coenonympha pamphilus and
year 2023 with 14 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:52.672924 -> trial
1

## Fitting the flight curve spline for species Coenonympha pamphilus and
year 2024 with 10 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:52.699994 -> trial
1

## Fitting the flight curve spline for species Coenonympha pamphilus and
year 2025 with 7 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:52.724034 -> trial
1

## Done: Coenonympha pamphilus

## Processing: Maniola jurtina

## Fitting the flight curve spline for species Maniola jurtina and year
2022 with 10 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:52.821562 -> trial 1

## Fitting the flight curve spline for species Maniola jurtina and year
2023 with 14 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:52.845534 -> trial 1

## Fitting the flight curve spline for species Maniola jurtina and year
2024 with 8 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:52.878551 -> trial 1

## Fitting the flight curve spline for species Maniola jurtina and year
2025 with 9 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:52.901313 -> trial 1

## Done: Maniola jurtina

```



```

## Processing: Cupido minimus

## You have not enough sites with observations for estimating the flight
curve for species Cupido minimus in 2022

## Fitting the flight curve spline for species Cupido minimus and year
2023 with 3 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:53.006588 -> trial 1

## You have not enough sites with observations for estimating the flight
curve for species Cupido minimus in 2024

## You have not enough sites with observations for estimating the flight
curve for species Cupido minimus in 2025

## Warning in FUN(X[[i]], ...): We used the flight curve of 2023 to
compute
## abundance indices for year 2022

## Warning in FUN(X[[i]], ...): We used the flight curve of 2023 to
compute
## abundance indices for year 2024

## Warning in FUN(X[[i]], ...): We used the flight curve of 2023 to
compute
## abundance indices for year 2025

## Done: Cupido minimus

## Processing: Cyaniris semiargus

## You have not enough sites with observations for estimating the flight
curve for species Cyaniris semiargus in 2022

## Fitting the flight curve spline for species Cyaniris semiargus and year
2023 with 5 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:53.148931 -> trial 1

## You have not enough sites with observations for estimating the flight
curve for species Cyaniris semiargus in 2024

## You have not enough sites with observations for estimating the flight
curve for species Cyaniris semiargus in 2025

## Warning in FUN(X[[i]], ...): We used the flight curve of 2023 to
compute
## abundance indices for year 2022

## Warning in FUN(X[[i]], ...): We used the flight curve of 2023 to
compute
## abundance indices for year 2024

## Warning in FUN(X[[i]], ...): We used the flight curve of 2023 to
compute
## abundance indices for year 2025

## Done: Cyaniris semiargus

## Processing: Erynnis tages

```

```

## You have not enough sites with observations for estimating the flight
curve for species Erynnis tages in 2022

## You have not enough sites with observations for estimating the flight
curve for species Erynnis tages in 2023

## Fitting the flight curve spline for species Erynnis tages and year 2024
with 3 sites, using gam() : 2026-04-02 10:25:53.289705 -> trial 1

## You have not enough sites with observations for estimating the flight
curve for species Erynnis tages in 2025

## Warning in FUN(X[[i]], ...): We used the flight curve of 2024 to
compute
## abundance indices for year 2022

## Warning in FUN(X[[i]], ...): We used the flight curve of 2024 to
compute
## abundance indices for year 2023

## Warning in FUN(X[[i]], ...): We used the flight curve of 2024 to
compute
## abundance indices for year 2025

## Done: Erynnis tages

## Processing: Lysandra coridon

## You have not enough sites with observations for estimating the flight
curve for species Lysandra coridon in 2022

## You have not enough sites with observations for estimating the flight
curve for species Lysandra coridon in 2023

## You have not enough sites with observations for estimating the flight
curve for species Lysandra coridon in 2024

## You have not enough sites with observations for estimating the flight
curve for species Lysandra coridon in 2025

## Warning in FUN(X[[i]], ...): No flight curve available for this
species!

## Warning in FUN(X[[i]], ...): We used the flight curve of NA to compute
## abundance indices for year 2022

## Warning in FUN(X[[i]], ...): No flight curve available for this
species!

## Warning in FUN(X[[i]], ...): We used the flight curve of NA to compute
## abundance indices for year 2023

## Warning in FUN(X[[i]], ...): No flight curve available for this
species!

## Warning in FUN(X[[i]], ...): We used the flight curve of NA to compute
## abundance indices for year 2024

```

```

## Warning in FUN(X[[i]], ...): No flight curve available for this
species!

## Warning in FUN(X[[i]], ...): We used the flight curve of NA to compute
## abundance indices for year 2025

## Done: Lysandra coridon

## Processing: Euphydryas aurinia

## Skipping Euphydryas aurinia: Species Euphydryas aurinia is not found in
your dataset, check your "sp" argument.

## Processing: Phengaris arion

## Skipping Phengaris arion: Species Phengaris arion is not found in your
dataset, check your "sp" argument.

# Summary of species with valid data
message("\nRows per species in collated index:")

##
## Rows per species in collated index:

print(sapply(all_indices, nrow))

##      Ochlodes sylvanus Anthocharis cardamines      Lycaena phlaeas
##                4                4                4
##      Polyommatus icarus      Lasioommata megera Coenonympha pamphilus
##                4                0                4
##      Maniola jurtina      Cupido minimus      Cyaniris semiargus
##                4                4                4
##      Erynnis tages      Lysandra coridon
##                4                0

# 10. PLOT FLIGHT CURVES FOR ALL SPECIES

if (length(all_flight_data) > 0) {

  flight_combined <- dplyr::bind_rows(all_flight_data)
  x_var <- if ("trimWEEKNO" %in% names(flight_combined)) "trimWEEKNO" else
"trimDAYNO"

  # Individual plot per species
  for (sp in names(all_flight_data)) {
    sp_data <- all_flight_data[[sp]]

    p_flight <- ggplot(sp_data, aes(x = .data[[x_var]], y = NM,
                                   color = factor(M_YEAR))) +
      geom_line(linewidth = 0.9) +
      scale_color_discrete(name = "Year") +
      labs(x = ifelse(x_var == "trimWEEKNO", "Monitoring Week",
"Monitoring Day"),
           y = "Relative Abundance",
           title = paste("Flight Curve --", sp)) +
      theme_minimal() +

```

```

    theme(legend.position = "top")

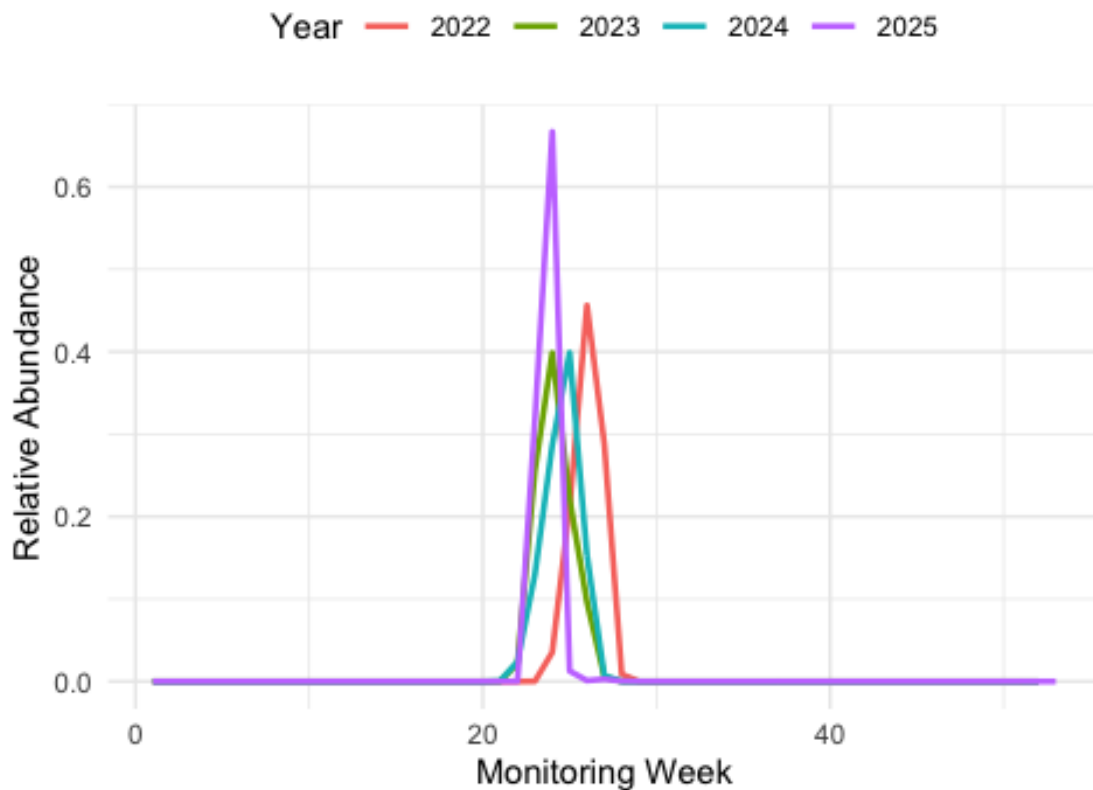
    print(p_flight)
  }

  # Combined faceted overview – all species in one plot
  p_all <- ggplot(flight_combined, aes(x = .data[[x_var]], y = NM,
                                       color = factor(M_YEAR))) +
    geom_line(linewidth = 0.7) +
    scale_color_discrete(name = "Year") +
    facet_wrap(~ SPECIES, scales = "free_y") +
    labs(x      = ifelse(x_var == "trimWEEKNO", "Monitoring Week",
                        "Monitoring Day"),
         y      = "Relative Abundance",
         title = "Flight Curves – All Grassland Species") +
    theme_minimal() +
    theme(legend.position = "top",
          strip.text      = element_text(size = 7, face = "italic"),
          axis.text       = element_text(size = 6))

  print(p_all)
} else {
  message("No flight curve data available to plot.")
}

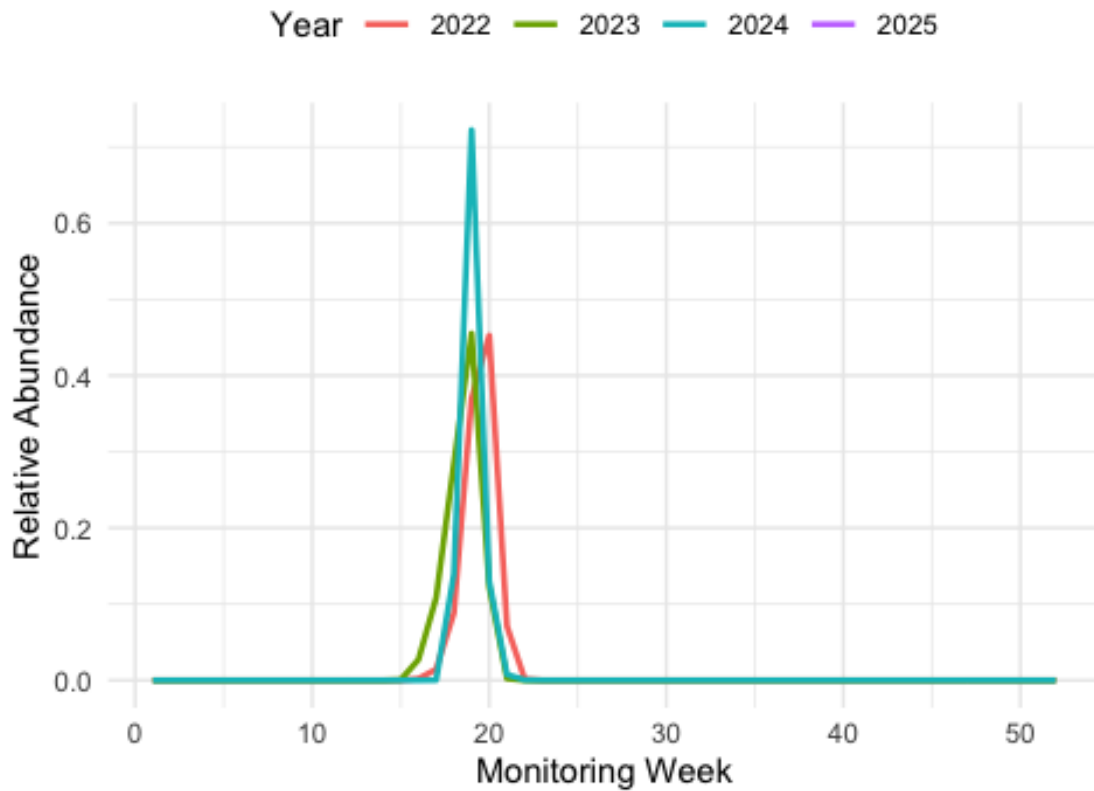
```

Flight Curve — *Ochlodes sylvanus*

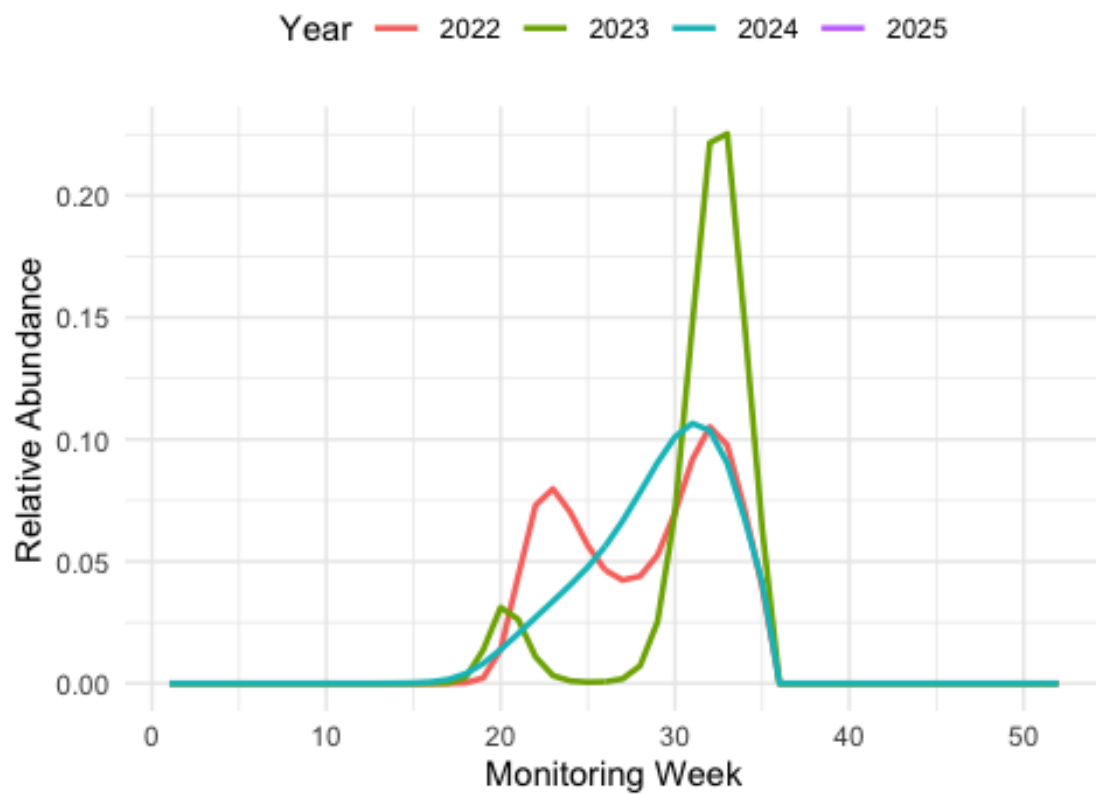
```
## Warning: Removed 1 row containing missing values or values outside the  
scale range  
## (`geom_line()`).
```

Flight Curve — *Anthocharis cardamines*

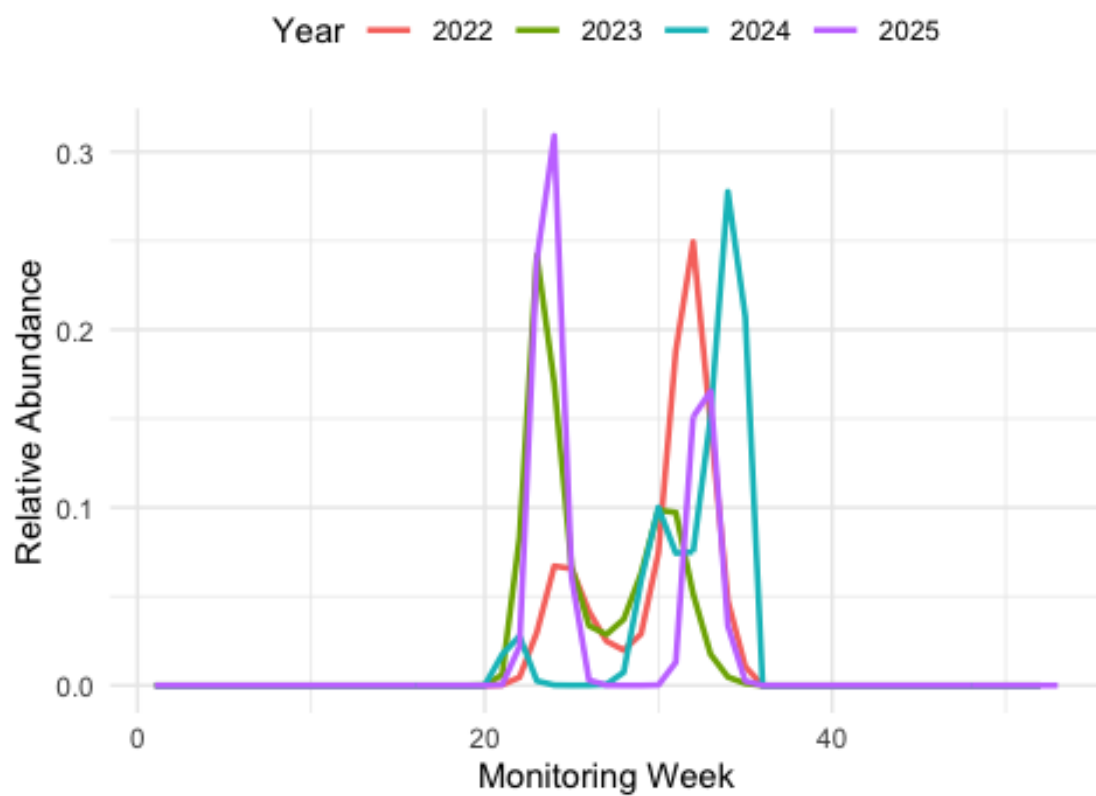


```
## Warning: Removed 1 row containing missing values or values outside the  
scale range  
## (`geom_line()`).
```

Flight Curve — *Lycaena phlaeas*

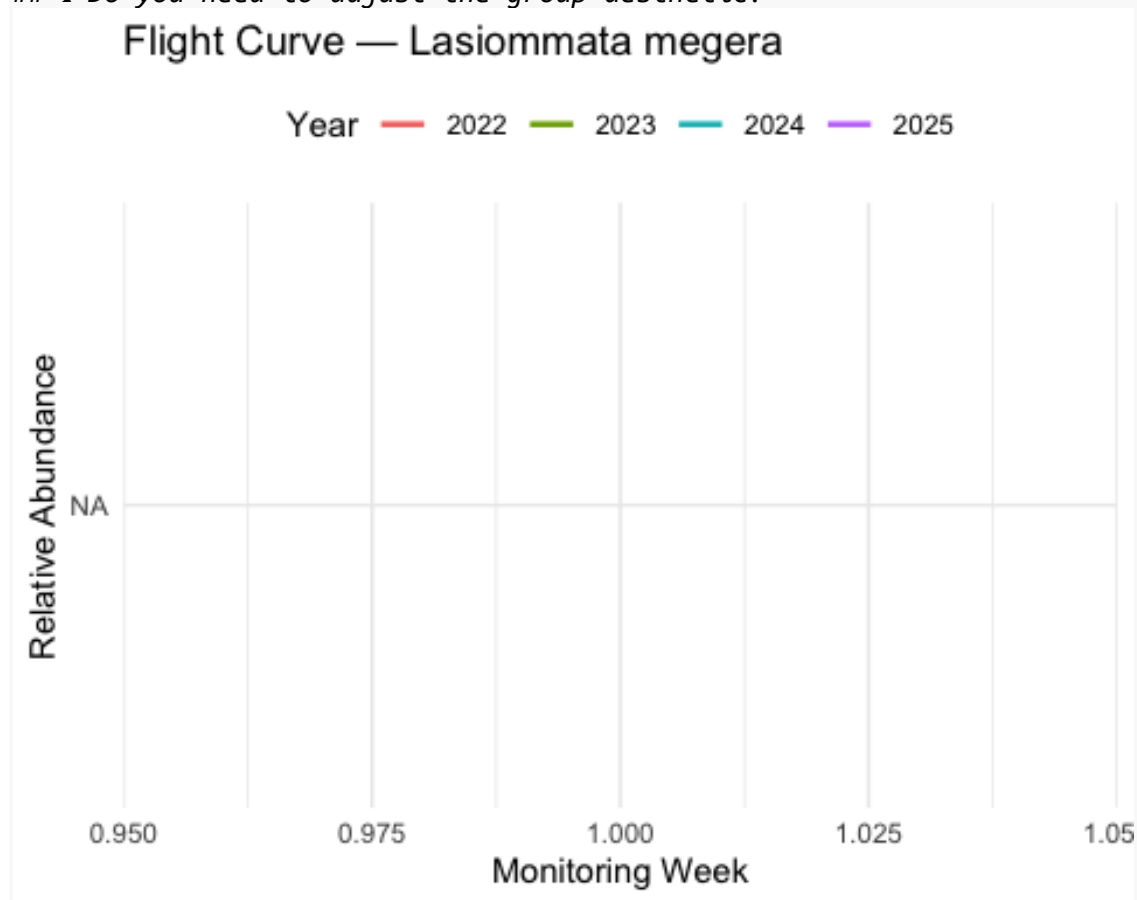

Flight Curve — *Polyommatus icarus*

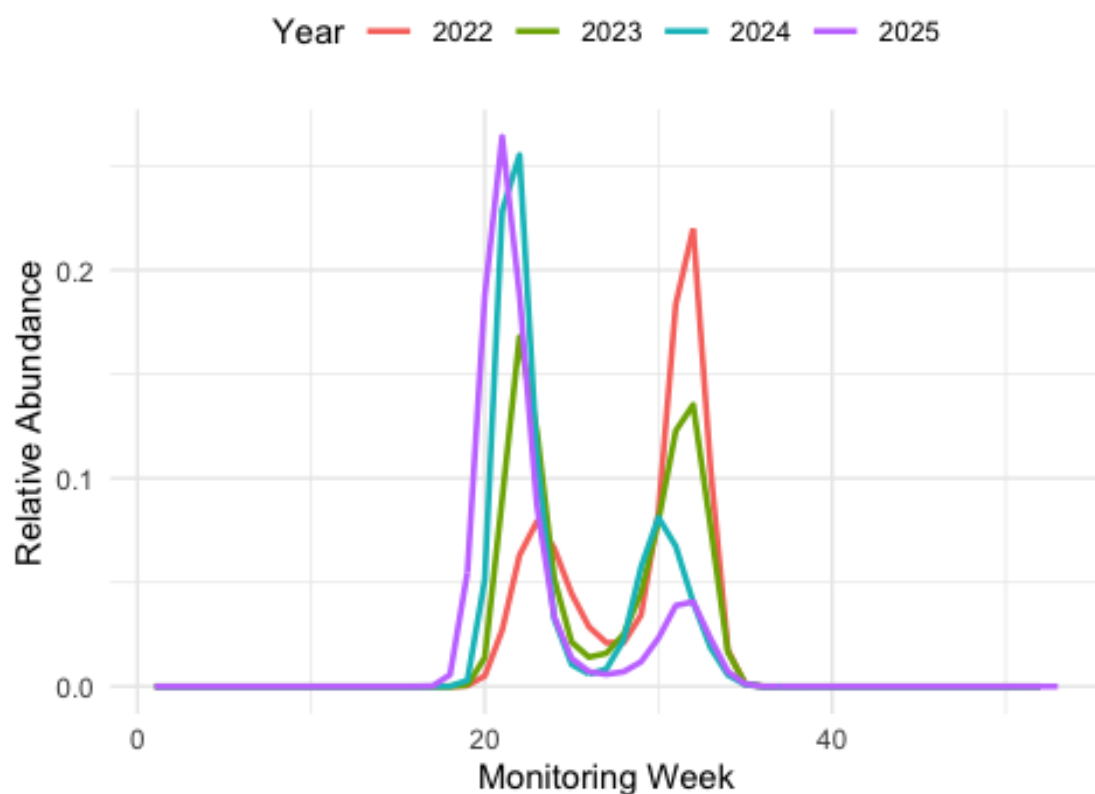

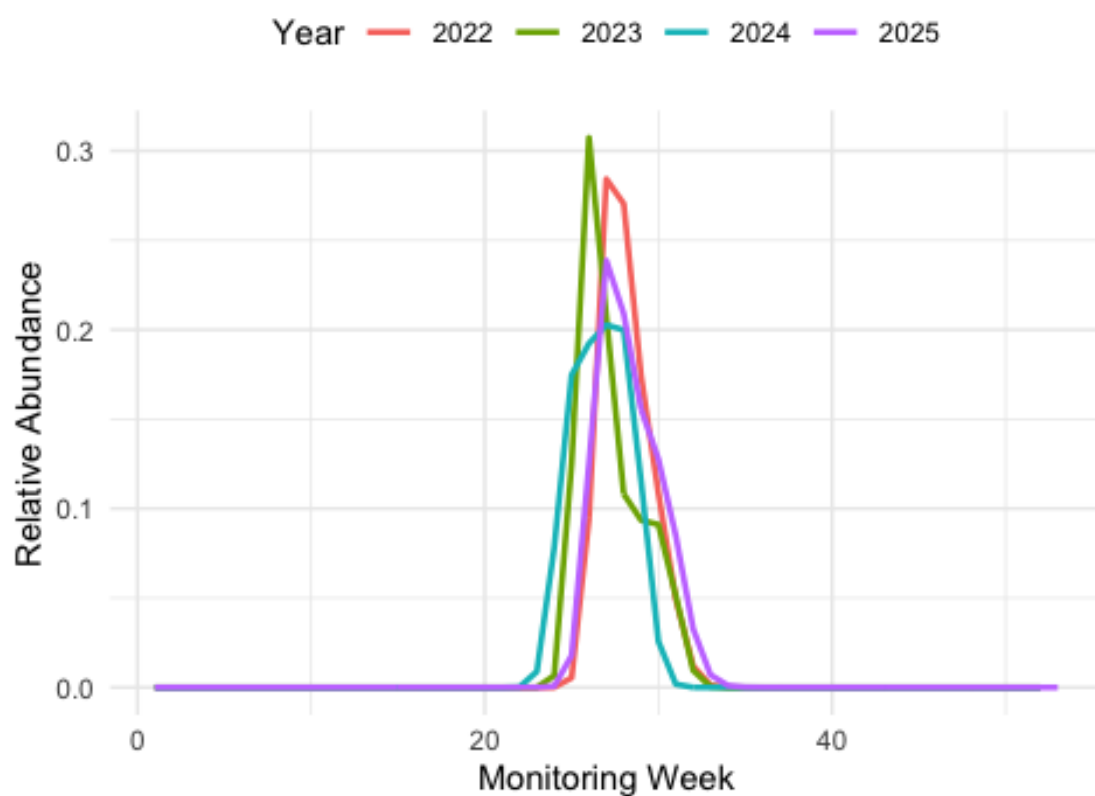
```
## `geom_line()`: Each group consists of only one observation.  
## i Do you need to adjust the group aesthetic?
```


Flight Curve — *Coenonympha pamphilus*

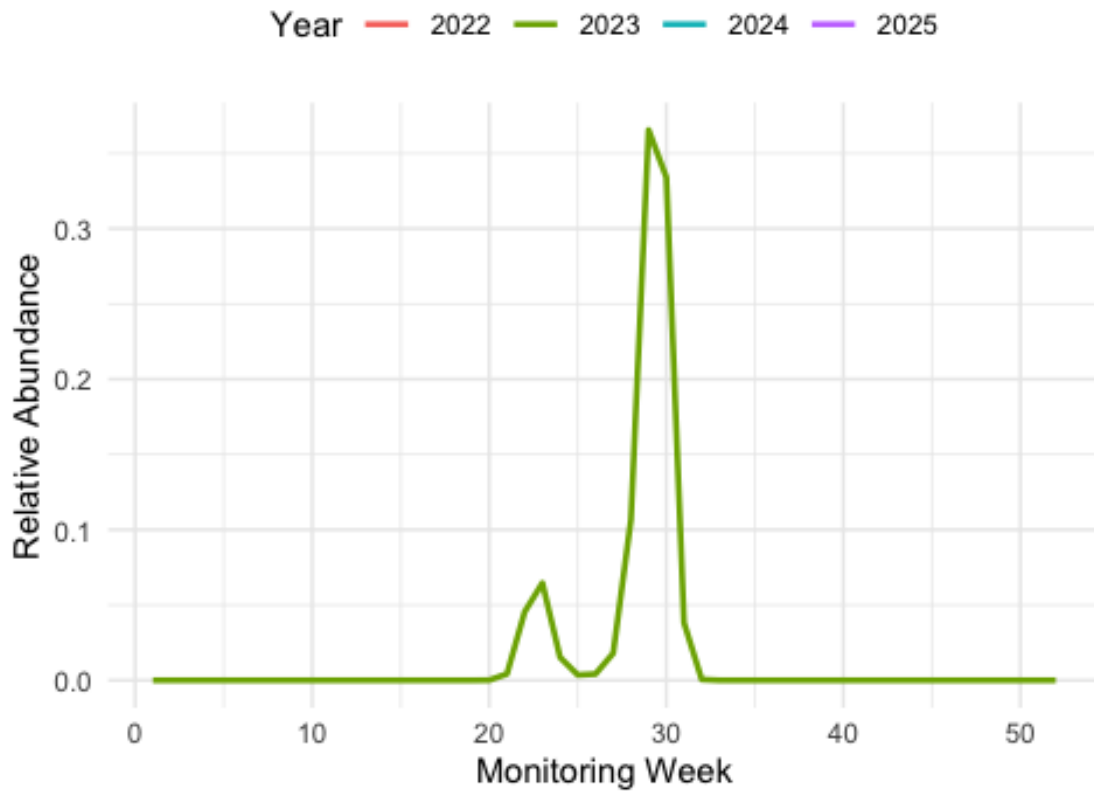

Flight Curve — *Maniola jurtina*

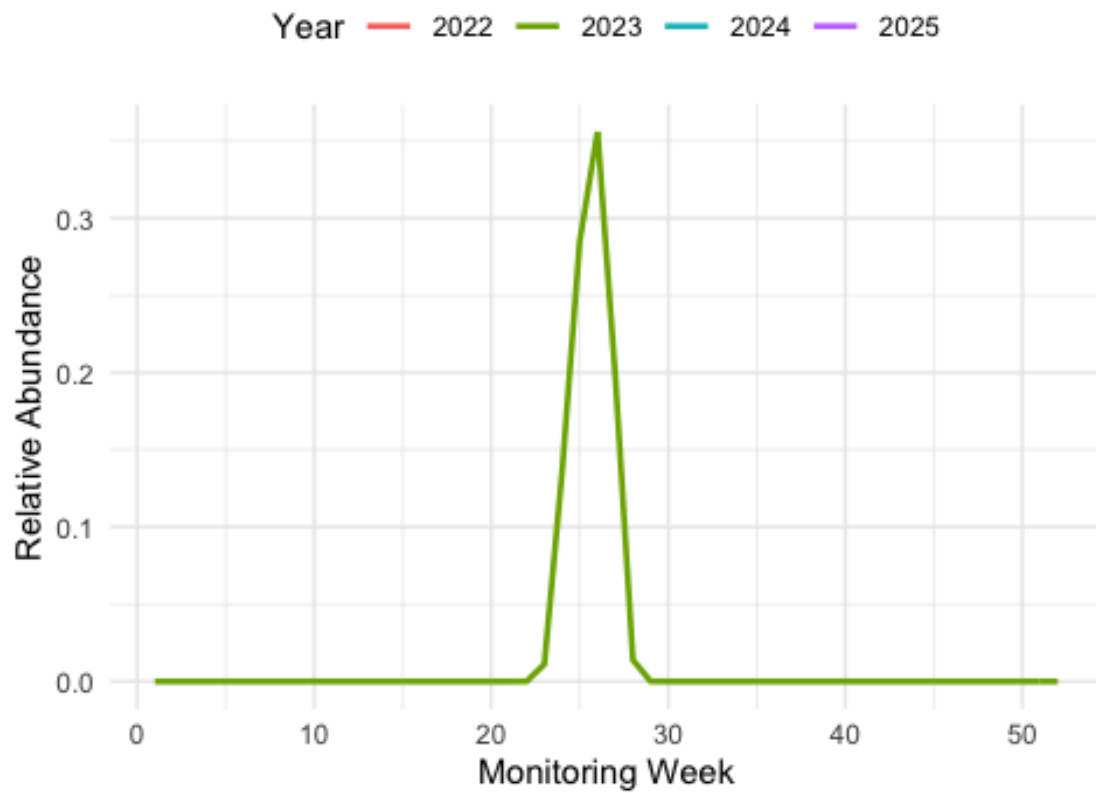
```
## Warning: Removed 3 rows containing missing values or values outside the
scale range
## (`geom_line()`).
```

Flight Curve — Cupido minimus

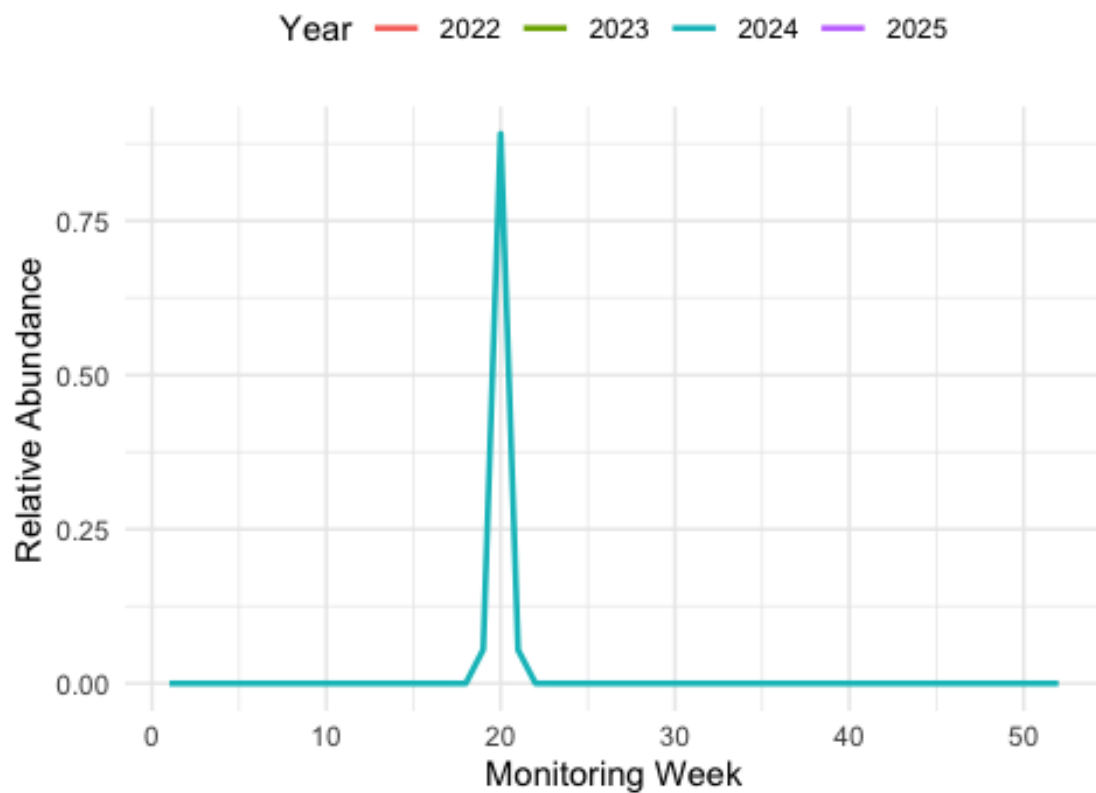
```
## Warning: Removed 3 rows containing missing values or values outside the
scale range
## (`geom_line()`).
```

Flight Curve — *Cyaniris semiargus*

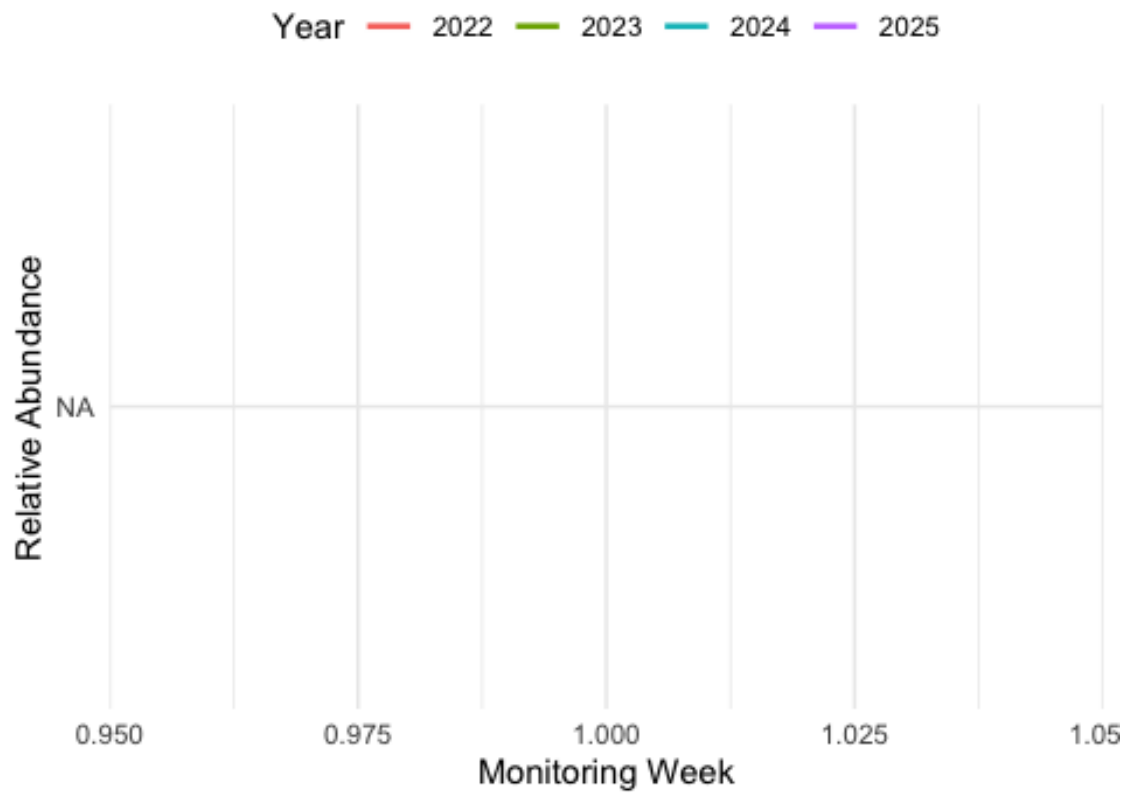
```
## Warning: Removed 3 rows containing missing values or values outside the  
scale range  
## (`geom_line()`).
```

Flight Curve — Erynnis tages


```
## `geom_line()`: Each group consists of only one observation.  
## i Do you need to adjust the group aesthetic?
```

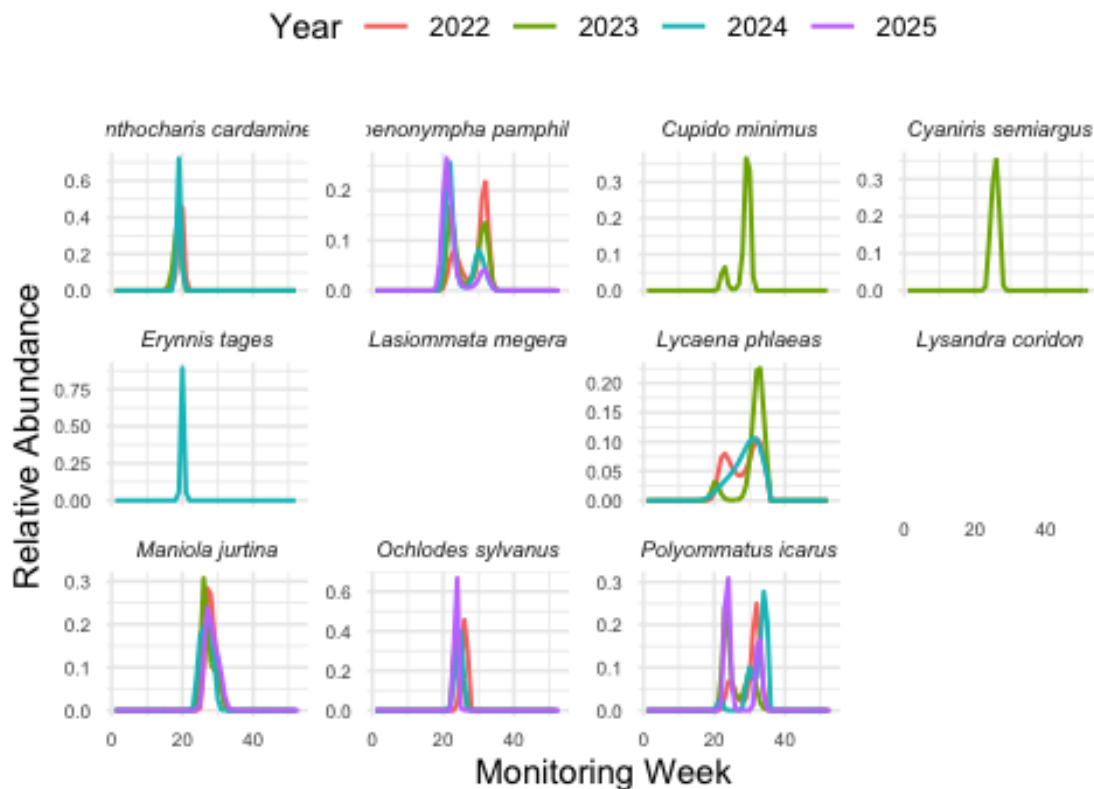
Flight Curve — *Lysandra coridon*


```
## Warning: Removed 19 rows containing missing values or values outside  
the scale range  
## (`geom_line()`).
```


Flight Curves — All Grassland Species

11. CALCULATE AND PLOT GRASSLAND BUTTERFLY INDEX (GBI)

```
# Keep only species with valid collated indices
valid_indices      <- Filter(function(x) !is.null(x) && nrow(x) > 0,
all_indices)
contributing_species <- names(valid_indices)

message("\nSpecies contributing to GBI: ", paste(contributing_species,
collapse = ", "))

##
## Species contributing to GBI: Ochloides sylvanus, Anthocharis cardamines,
Lycaena phlaeas, Polyommatus icarus, Coenonympha pamphilus, Maniola
jurtina, Cupido minimus, Cyaniris semiargus, Erynnis tages

combined <- dplyr::bind_rows(valid_indices, .id = "SPECIES")

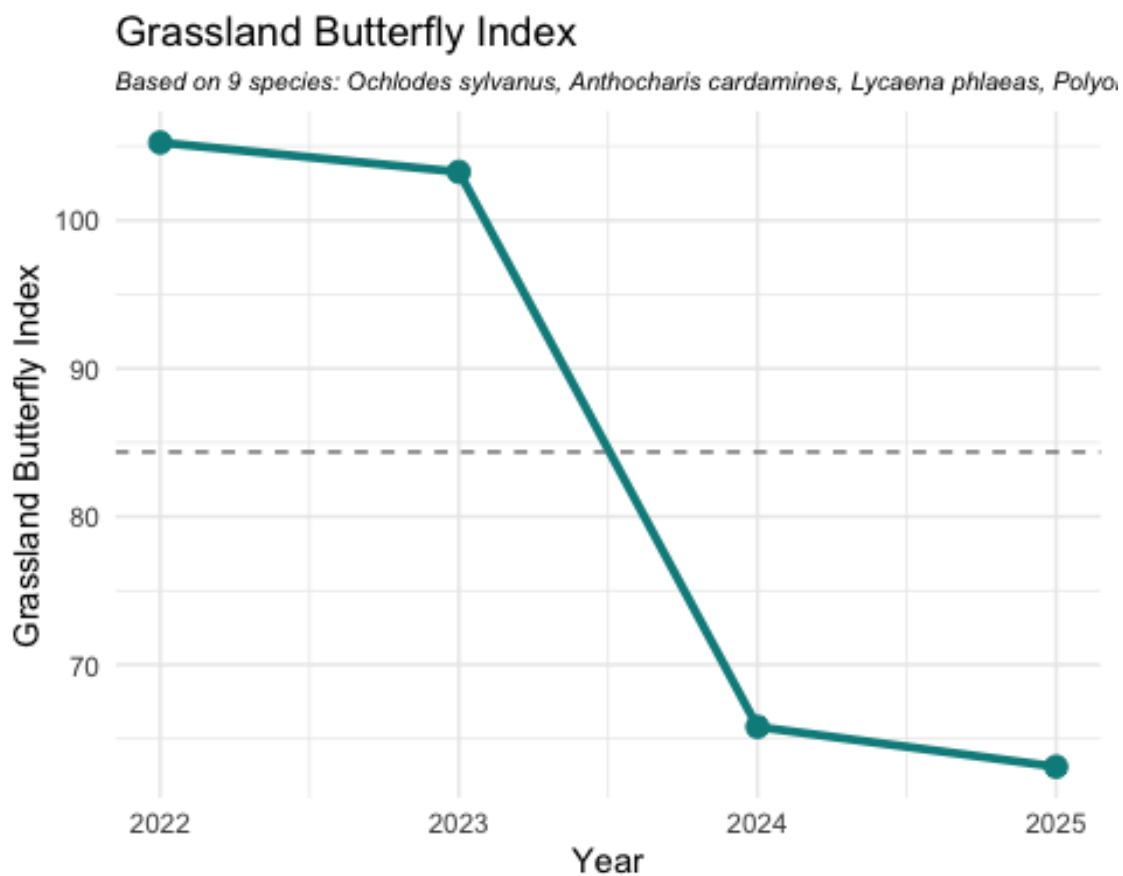
GBI <- combined %>%
  filter(BOOTi == 0, COL_INDEX > 0) %>%
  group_by(M_YEAR) %>%
  summarise(GBI = mean(COL_INDEX, na.rm = TRUE) / 100, # rescale
back to butterflies per km
n_species = n(),
.groups = "drop")

print(GBI)
```

```
## # A tibble: 4 × 3
##   M_YEAR  GBI n_species
##   <dbl> <dbl>   <int>
## 1  2022  105.       9
## 2  2023  103.       9
## 3  2024   65.8      9
## 4  2025   63.1      9

# Plot GBI
subtitle_text <- paste(contributing_species, collapse = ", ")

ggplot(GBI, aes(x = M_YEAR, y = GBI)) +
  geom_line(color = COL_PAL[1], linewidth = 1.3) +
  geom_point(color = COL_PAL[1], size = 3) +
  geom_hline(yintercept = mean(GBI$GBI, na.rm = TRUE),
             linetype = "dashed", color = "grey50") +
  labs(x = "Year",
       y = "Grassland Butterfly Index",
       title = "Grassland Butterfly Index",
       subtitle = paste0("Based on ", length(contributing_species),
                        " species: ", subtitle_text)) +
  scale_x_continuous(breaks = GBI$M_YEAR) +
  theme_minimal() +
  theme(plot.subtitle = element_text(size = 8, face = "italic"))
```


6 Priedas

Priemonių kaštų įvertinimas

Stebėsena	Priemonė/Sąnaudos	Kiekis, vnt.	Vienetai	vnt. Kaina, Eur	Bendra suma, Eur	Metai	Pastabos
Apdulkintojų	Entomologinis tinklelis	150	vnt	90	13500	2027	Skaičiuojamas maksimalus scenarijus, kai 1 stebėtojas yra atsakingas už 1 transektą. Vienoje transekte priskirti 3 taksonominių grupių specialistai. 3x50
Apdulkintojų	Lupa	150	vnt	7	1050	2027	
Apdulkintojų	Dieninių drugių pažinimo vadovas	500	vnt	1	500	2027	Vienkartinė investicija, spausdinama keliems ar keliolikai metų į priekį
Apdulkintojų	Žiedmusių pažinimo raktas	500	vnt	1	500	2027	Vienkartinė investicija, spausdinama keliems ar keliolikai metų į priekį
Apdulkintojų	Plėviasparnių pažinimo raktas	500	vnt	1	500	2027	Vienkartinė investicija, spausdinama keliems ar keliolikai metų į priekį
Apdulkintojų	Naktinių drugių gaudyklė	100	vnt	152	15200	2027	110 eur gaudyklė + 37 Eur powerbank + 5 Eur fotoelementas = 152 eur x 2 vnt vienai stebėjimo vietai x 50 vietovių
Apdulkintojų	Mėgintuvėlis	12000	vnt	0,2	2400	2027	Maksimalus scenarijus vienam sezonui: 20 atkarpų x 50 transektų x 2 taksonominės grupės x 6 apsilankymai
Apdulkintojų	Mėgintuvėlis	12000	vnt	0,2	2400	2028	Maksimalus scenarijus vienam sezonui: 20 atkarpų x 50 transektų x 2 taksonominės grupės x 6 apsilankymai
Apdulkintojų	Mėgintuvėlis	12000	vnt	0,2	2400	2029	Maksimalus scenarijus vienam sezonui: 20 atkarpų x 50 transektų x 2 taksonominės grupės x 6 apsilankymai
Apdulkintojų	Ekshausteris	50	vnt	18	900	2027	
Apdulkintojų	Konservuojantis skystis	1500	l	6	9000	2027	25 ml x 12000 mėgintuvėlių - visiems metams
Apdulkintojų	Konservuojantis skystis	1500	l	6	9000	2028	25 ml x 12000 mėgintuvėlių - visiems metams
Apdulkintojų	Konservuojantis skystis	1500	l	6	9000	2029	25 ml x 12000 mėgintuvėlių - visiems metams
Apdulkintojų	Pincetas	100	vnt	6	600	2027	
Apdulkintojų	Permanentinis markeris	100	vnt	1,5	150	2027	
Apdulkintojų	Kuras	1500	šimtas km	15	22500	2027	100 km/ 10l - 15 Eur/l, 15 Eur - 100 km. 50 stebėtojų - 6 kelionės 100 km per sezoną x 3 taksonominės grupės + 100 km/ 10l - 1,5 Eur/l, 15 Eur - 100 km, 50 naktinių drugių stebėtojų - 12 kelionių per sezoną (dvigubai, nes keliaujama vakare ir ryte)
Apdulkintojų	Kuras	1500	šimtas km	15	22500	2028	100 km/ 10l - 15 Eur/l, 15 Eur - 100 km. 50 stebėtojų - 6 kelionės 100 km per sezoną x 3 taksonominės grupės + 100

							km/ 10l - 1,5 Eur/l, 15 Eur - 100 km, 50 naktnių drugių stebėtojų - 12 kelionių per sezoną (dvigubai, nes keliaujama vakare ir ryte)
Apdulkintojų	Kuras	1500	šimtas km	15	22500	2029	100 km/ 10l - 15 Eur/l, 15 Eur - 100 km. 50 stebėtojų - 6 kelionės 100 km per sezoną x 3 taksonominės grupės + 100 km/ 10l - 1,5 Eur/l, 15 Eur - 100 km, 50 naktnių drugių stebėtojų - 12 kelionių per sezoną (dvigubai, nes keliaujama vakare ir ryte)
Apdulkintojų	Nakvynė	300	naktis	60	18000	2027	Naktnių drugių stebėtojams, alternatyva dvigubai kelionei
Apdulkintojų	Nakvynė	300	naktis	60	18000	2028	Naktnių drugių stebėtojams, alternatyva dvigubai kelionei
Apdulkintojų	Nakvynė	300	naktis	60	18000	2029	Naktnių drugių stebėtojams, alternatyva dvigubai kelionei
Apdulkintojų	Transporto eksploatacinės sąnaudos	200	automobiliai	100	20000	2027	50 stebėtojų - 50 automobilių x 100 x 4 taksonominės grupės
Apdulkintojų	Transporto eksploatacinės sąnaudos	200	automobiliai	100	20000	2028	50 stebėtojų - 50 automobilių x 100 x 4 taksonominės grupės
Apdulkintojų	Transporto eksploatacinės sąnaudos	200	automobiliai	100	20000	2029	50 stebėtojų - 50 automobilių x 100 x 4 taksonominės grupės
Apdulkintojų	Mobilus internetas	1200	dienos	1	1200	2027	Vidutinė interneto plano dienos kaina - 1 Eur. 50 transektų x 6 apsilankymai x 4 taksonominės grupės = 1200 santykinų dienų
Apdulkintojų	Mobilus internetas	1200	dienos	1	1200	2028	Vidutinė interneto plano dienos kaina - 1 Eur. 50 transektų x 6 apsilankymai x 4 taksonominės grupės = 1200 santykinų dienų
Apdulkintojų	Mobilus internetas	1200	dienos	1	1200	2029	Vidutinė interneto plano dienos kaina - 1 Eur. 50 transektų x 6 apsilankymai x 4 taksonominės grupės = 1200 santykinų dienų
Apdulkintojų	Kompetencijų kėlimas/palaikymas	2	renginys	500	1000	2027	2 renginys nuotolinis, 1 renginys gyvai
Apdulkintojų	Kompetencijų kėlimas/palaikymas	2	renginys	500	1000	2028	2 renginys nuotolinis, 1 renginys gyvai
Apdulkintojų	Kompetencijų kėlimas/palaikymas	2	renginys	500	1000	2029	2 renginys nuotolinis, 1 renginys gyvai
Apdulkintojų ir drugių indekso	Lauko darbuotojų metinis susitikimas	1	renginys	3000	3000	2027	Visų taksonominių grupių lauko darbuotojų ir koordinatorių, bei kitų suineteresuotų grupių susitikimas, aptarti darbų rezultatams, bei pasidalinti patirtimi, iššūkiais ir pan.
Apdulkintojų ir drugių indekso	Lauko darbuotojų metinis susitikimas	1	renginys	3000	3000	2028	Visų taksonominių grupių lauko darbuotojų ir koordinatorių, bei kitų suineteresuotų grupių susitikimas, aptarti darbų rezultatams, bei pasidalinti patirtimi, iššūkiais ir pan.
Apdulkintojų ir drugių indekso	Lauko darbuotojų metinis susitikimas	1	renginys	3000	3000	2029	Visų taksonominių grupių lauko darbuotojų ir koordinatorių, bei kitų suineteresuotų grupių susitikimas, aptarti darbų rezultatams, bei pasidalinti patirtimi, iššūkiais ir pan.

Apdulintojų ir drugių indekso	Krepšys priemonėms nešioti	200	vnt	39	7800	2026	pavyzdys: https://www.aic.lt/rankines-pinigines-krepseliai-deklai/3110-2828-juosmens-krepsys-helikon-bandicoot-pilk.html#/136-rivile_color_attributes-spalva
Drugių indekso	Entomologinis tinklelis	50	vnt	90	4500	2026	Skaičiuojamas maksimalus scenarijus, kai 1 stebėtojas yra atsakingas už 1 transektą
Drugių indekso	Lupa	50	vnt	7	350	2026	
Drugių indekso	Dieninių drugių pažinimo vadovas	500	vnt	1	500	2026	Vienkartinė investicija, spausdinama keliems ar keliolikai metų į priekį
Drugių indekso	Kuras	250	šimtas km	15	3750	2026	100 km/ 10l - 1,5 Eur/l, 15 Eur - 100 km. 50 stebėtojų - 5 kelionės 100 km per sezoną
Drugių indekso	Kuras	300	šimtas km	15	4500	2027	100 km/ 10l - 1,5 Eur/l, 15 Eur - 100 km. 50 stebėtojų - 6 kelionės 100 km per sezoną
Drugių indekso	Kuras	300	šimtas km	15	4500	2028	100 km/ 10l - 1,5 Eur/l, 15 Eur - 100 km. 50 stebėtojų - 6 kelionės 100 km per sezoną
Drugių indekso	Kuras	300	šimtas km	15	4500	2029	100 km/ 10l - 1,5 Eur/l, 15 Eur - 100 km. 50 stebėtojų - 6 kelionės 100 km per sezoną
Drugių indekso	Mobilus internetas	250	dienos	1	250	2026	50 stebėtojų x 5 dienos lauko darbų
Drugių indekso	Mobilus internetas	300	dienos	1	300	2027	50 stebėtojų x 6 dienos lauko darbų
Drugių indekso	Mobilus internetas	300	dienos	1	300	2028	50 stebėtojų x 6 dienos lauko darbų
Drugių indekso	Mobilus internetas	300	dienos	1	300	2029	50 stebėtojų x 6 dienos lauko darbų
Drugių indekso	Kompetencijų kėlimas/palaikymas	2	renginys	500	1000	2027	1 renginys nuotolinis, 1 renginys gyvai
Drugių indekso	Kompetencijų kėlimas/palaikymas	2	renginys	500	1000	2028	1 renginys nuotolinis, 1 renginys gyvai
Drugių indekso	Kompetencijų kėlimas/palaikymas	2	renginys	500	1000	2029	1 renginys nuotolinis, 1 renginys gyvai
				Suma 2026	17150		
				Suma 2027	115800		
				Suma 2028	82900		
				Suma 2029	82900		
				Bendra suma	296750		

Žmogiškųjų išteklių ir kaštų vertinimas

Stebėsena	Atsakomybė	Žmonių poreikis	Darbo dienos	Dienos įkainis, Eur	Darbo valandos	Valandos įkainis, Eur	Suma, Eur	Metai	
Drugių indekso	Darbų koordinatorius	1	62	400	496	50	24800	2026	Naujų transektų vertinimas ir paruošimas, jei reikia, nuvykimas į stebėsenos vietą patikrai, bendravimas su savanoriais, renginių ir mokymų organizavimas, komunikacinės informacijos rengimas, grįžtamasis ryšys savanoriams, surinktos stebėsenos medžiagos vertinimas ir ataskaitų pateikimas, drugių indekso skaičiavimas. Paliekamas didesnis darbo dienų skaičius, kuris bus reikalingas transektų įvertinimui. (0,5 etato - 6 mėnesiams)
Drugių indekso	Darbų koordinatorius	1	62	400	496	50	24800	2027	Bendravimas su savanoriais, renginių ir mokymų organizavimas, komunikacinės informacijos rengimas, grįžtamasis ryšys savanoriams, surinktos stebėsenos medžiagos vertinimas ir ataskaitų pateikimas, drugių indekso skaičiavimas (0.25 etato - metams)
Drugių indekso	Darbų koordinatorius	1	62	400	496	50	24800	2028	Bendravimas su savanoriais, renginių ir mokymų organizavimas, komunikacinės informacijos rengimas, grįžtamasis ryšys savanoriams, surinktos stebėsenos medžiagos vertinimas ir ataskaitų pateikimas, drugių indekso skaičiavimas (0.25 etato - metams)
Drugių indekso	Darbų koordinatorius	1	62	400	496	50	24800	2029	Bendravimas su savanoriais, renginių ir mokymų organizavimas, komunikacinės informacijos rengimas, grįžtamasis ryšys savanoriams, surinktos stebėsenos medžiagos vertinimas ir ataskaitų pateikimas, drugių indekso skaičiavimas (0.25 etato - metams)
Apdulkintojų	Darbų koordinatorius	1	125	400	1000	50	50000	2027	Naujų transektų vertinimas ir paruošimas gyvai, bendravimas su lauko ir laboratorijų darbuotojais, surinktos medžiagos perdavimo organizavimas, problemų sprendimas, surinktų stebėsenos duomenų apdorojimas ir vertinimas, ataskaitų pateikimas, reikalingų indeksų statistinis apskaičiavimas (0,5 etato metams)

Apdulkintojų	Darbų koordinatorius	1	80	400	640	50	32000	2028	Naujų transektų vertinimas ir paruošimas gyvai, bendravimas su lauko ir laboratorijų darbuotojais, surinktos medžiagos perdavimo organizavimas, problemų sprendimas, surinktų stebėsenos duomenų apdorojimas ir vertinimas, ataskaitų pateikimas, reikalingų indeksų statistinis apskaičiavimas (0,3 etato)
Apdulkintojų	Darbų koordinatorius	1	80	400	640	50	32000	2029	Naujų transektų vertinimas ir paruošimas gyvai, bendravimas su lauko ir laboratorijų darbuotojais, surinktos medžiagos perdavimo organizavimas, problemų sprendimas, surinktų stebėsenos duomenų apdorojimas ir vertinimas, ataskaitų pateikimas, reikalingų indeksų statistinis apskaičiavimas (0,3 etato)
Apdulkintojų	Dieninių drugių lauko darbuotojas				300	100	30000	2027	50 transektų x 1 sąlyginis stebėtojas = 50 apsilankymų per vieną stebėjimo intervalą x 6 intervalai = 300 sąlyginių valandų (transektai skiriama 60 min) 25 Eur - 1 val darbo įkainis
Apdulkintojų	Dieninių drugių lauko darbuotojas				300	100	30000	2028	50 transektų x 1 sąlyginis stebėtojas = 50 apsilankymų per vieną stebėjimo intervalą x 6 intervalai = 300 sąlyginių valandų (transektai skiriama 60 min) 25 Eur - 1 val darbo įkainis
Apdulkintojų	Dieninių drugių lauko darbuotojas				300	100	30000	2029	50 transektų x 1 sąlyginis stebėtojas = 50 apsilankymų per vieną stebėjimo intervalą x 6 intervalai = 300 sąlyginių valandų (transektai skiriama 60 min) 25 Eur - 1 val darbo įkainis
Apdulkintojų	Naktinių drugių lauko darbuotojas				900	100	90000	2027	50 stebėjimo vietovių x 1 sąlyginis stebėtojas = 50 apsilankymų per vieną stebėjimo intervalą x 6 intervalai x 3 val (1 val gaudyklėms įrengti vakare + 2 val abiemis gaudyklėms patikrinti ir sufotografuoti) = 900 sąlyginių valandų. 25 Eur - 1 val darbo įkainis
Apdulkintojų	Naktinių drugių lauko darbuotojas				900	100	90000	2028	50 stebėjimo vietovių x 1 sąlyginis stebėtojas = 50 apsilankymų per vieną stebėjimo intervalą x 6 intervalai x 3 val (1 val gaudyklėms įrengti vakare + 2 val abiemis gaudyklėms patikrinti ir sufotografuoti) = 900 sąlyginių valandų. 25 Eur - 1 val darbo įkainis
Apdulkintojų	Naktinių drugių lauko darbuotojas				900	100	90000	2029	50 stebėjimo vietovių x 1 sąlyginis stebėtojas = 50 apsilankymų per vieną stebėjimo intervalą x 6 intervalai x 3 val (1 val gaudyklėms įrengti vakare + 2 val abiemis gaudyklėms patikrinti ir sufotografuoti) = 900 sąlyginių valandų. 25 Eur - 1 val darbo įkainis
Apdulkintojų	Bičių lauko darbuotojas				600	100	60000	2027	50 transektų x 1 sąlyginis stebėtojas = 50 apsilankymų per vieną stebėjimo intervalą x 6 intervalai x 2 val (transektai skiriama 60 min + 60 min medžiagos surinkimui) = 600 sąlyginių valandų, identifikavimui ir kt. 25 Eur - 1 val

									darbo įkainis. Surinktos medžiagos perdavimas koordinatoriui arba taksonomijos ekspertui
Apdulkintojų	Bičių lauko darbuotojas				600	100	60000	2028	50 transektų x 1 sąlyginis stebėtojas = 50 apsilankymų per vieną stebėjimo intervalą x 6 intervalai x 2 val (transektai skiriama 60 min + 60 min medžiagos surinkimui) = 600 sąlyginių valandų, identifikavimui ir kt. 25 Eur - 1 val darbo įkainis. Surinktos medžiagos perdavimas koordinatoriui arba taksonomijos ekspertui
Apdulkintojų	Bičių lauko darbuotojas				600	100	60000	2029	50 transektų x 1 sąlyginis stebėtojas = 50 apsilankymų per vieną stebėjimo intervalą x 6 intervalai x 2 val (transektai skiriama 60 min + 60 min medžiagos surinkimui) = 600 sąlyginių valandų, identifikavimui ir kt. 25 Eur - 1 val darbo įkainis. Surinktos medžiagos perdavimas koordinatoriui arba taksonomijos ekspertui
Apdulkintojų	Žiedmusių lauko darbuotojas				600	100	60000	2027	50 transektų x 1 sąlyginis stebėtojas = 50 apsilankymų per vieną stebėjimo intervalą x 6 intervalai x 2 val (transektai skiriama 60 min + 60 min medžiagos surinkimui) = 600 sąlyginių valandų, identifikavimui ir kt. 25 Eur - 1 val darbo įkainis. Surinktos medžiagos perdavimas koordinatoriui arba taksonomijos ekspertui
Apdulkintojų	Žiedmusių lauko darbuotojas				600	100	60000	2028	50 transektų x 1 sąlyginis stebėtojas = 50 apsilankymų per vieną stebėjimo intervalą x 6 intervalai x 2 val (transektai skiriama 60 min + 60 min medžiagos surinkimui) = 600 sąlyginių valandų, identifikavimui ir kt. 25 Eur - 1 val darbo įkainis. Surinktos medžiagos perdavimas koordinatoriui arba taksonomijos ekspertui
Apdulkintojų	Žiedmusių lauko darbuotojas				600	100	60000	2029	50 transektų x 1 sąlyginis stebėtojas = 50 apsilankymų per vieną stebėjimo intervalą x 6 intervalai x 2 val (transektai skiriama 60 min + 60 min medžiagos surinkimui) = 600 sąlyginių valandų, identifikavimui ir kt. 25 Eur - 1 val darbo įkainis. Surinktos medžiagos perdavimas koordinatoriui arba taksonomijos ekspertui
Apdulkintojų	Taksonomijos ekspertas (bitėms ir žiedmusėms)	4	200	400	1600	50	80000	2027	Identifikuoja transektose į mėgintuvėlius surinktą medžiagą + veda mokymus lauko darbuotojams, kelia ir palaiko jų kompetenciją. 50 transektų - 6 apsilankymai - 300 imčių (vienos taksonominės grupės) x 2 taksonominės grupės = 600 imčių x 0,25 dienos imčiai apdoroti = 300 dienų
Apdulkintojų	Taksonomijos ekspertas (bitėms ir žiedmusėms)	4	200	400	1600	50	80000	2028	Identifikuoja transektose į mėgintuvėlius surinktą medžiagą + veda mokymus lauko darbuotojams, kelia ir palaiko jų kompetenciją. 50 transektų - 6 apsilankymai - 300 imčių (vienos taksonominės grupės) x 2 taksonominės

									grupės = 600 imčių x 0,25 dienos imčiai apdoroti = 300 dienų
Apdulkintojų	Taksonomijos ekspertas (bitėms ir žiedmusėms)	4	200	400	1600	50	80000	2029	Identifikuoja transektose į mėgintuvėlius surinktą medžiagą + veda mokymus lauko darbuotojams, kelia ir palaiko jų kompetenciją. 50 transektų - 6 apsilankymai - 300 imčių (vienos taksonominės grupės) x 2 taksonominės grupės = 600 imčių x 0,25 dienos imčiai apdoroti = 300 dienų
Drugių indekso	Lauko darbuotojas	50			300	100	30000	2026	Suma koreguosis priklausomai nuo, kiek transektų persidengs tarp skirtingų stebėsenos programų
Drugių indekso	Lauko darbuotojas	50			300	100	30000	2027	Suma koreguosis priklausomai nuo, kiek transektų persidengs tarp skirtingų stebėsenos programų
Drugių indekso	Lauko darbuotojas	50			300	100	30000	2028	Suma koreguosis priklausomai nuo, kiek transektų persidengs tarp skirtingų stebėsenos programų
Drugių indekso	Lauko darbuotojas	50			300	100	30000	2029	Suma koreguosis priklausomai nuo, kiek transektų persidengs tarp skirtingų stebėsenos programų
						Suma 2026	54800		
						Suma 2027	424800		
						Suma 2028	406800		
						Suma 2029	406800		
						Bendra suma	1233200		

Mokymų poreikiai

Mokymų ekspertas	Mokymų taksonominė grupė	Dalyvių skaičius	Lauko mokymai	Teoriniai, nuotoliniai mokymai	Vykdymo metai	Finansavimas	Mokymų rezultatai
Erikas Lutovinovas	Žiedmusės	15	1	2	2026 - 2027	Lietuvos biudžetas, EPIC Hoverfly	Geba pažinti įprastas Lietuvos faunos žiedmusių rūšis, geba savarankiškai surinkti, išsaugoti ir perduoti taksonomijos specialistams lauko sąlygomis iki rūšies neidentifikuojamą žiedmusių medžiagą
Eduardas Budrys	Bitės	15	1	2	2026 - 2027	Lietuvos biudžetas, EPIC Bee	Geba pažinti įprastas Lietuvos faunos bičių rūšis, geba savarankiškai surinkti, išsaugoti ir perduoti taksonomijos specialistams lauko sąlygomis iki rūšies neidentifikuojamą bičių medžiagą
Eglė Vičiuvienė, Giedrius Švitra	Dieniniai drugiai	15	1	2	2026 - 2027	EPIC butterfly	Geba pažinti 70 % Lietuvos faunos dieninių drugių rūšių, geba savarankiškai vykdyti dieninių drugių stebėseną pagal programoje numatytą metodiką
Apdulkintojų stebėsenos programos koordinatorius (-ė)	Naktiniai drugiai	15	1		2027	Lietuvos biudžetas	Žino kaip įrengti stacionarią vietą, kaip pastatyti gaudykles, kaip pateikti duomenis fotografuojant naktinius drugius "ButterflyCount" programėlėje, kurioje fiksuojami stebėjimai

7 Priedas

ButterflyCount mobiliosios programėlės funkcionalumas naudojimosi aprašas

ButterflyCount – tai *nemokama programėlė* leidžianti lengvai registruoti stebimus dieningus drugius vykdant transektinius stebėjimus. Koordinatorius priskiria konkrečią transektą stebėtojų per puslapį <https://butterfly-monitoring.net/scheme-transects-allocation>. Svarbu atkreipti dėmesį, kad programėlė **nėra skirta identifikuoti stebėtas dieningų drugių rūšis**, jas jau reikia gebėti vizualiai identifikuoti pradedant stebėjimus.

Programėlė prieinama tiek Android tiek iOS sistemų vartotojams.

Programėlės įdiegimas:

iOS sistemos prietaisų vartotojams (iPhones, iPads)

- <https://apps.apple.com/ie/app/ebms/id1461711373>

Android sistemos prietaisų vartotojams

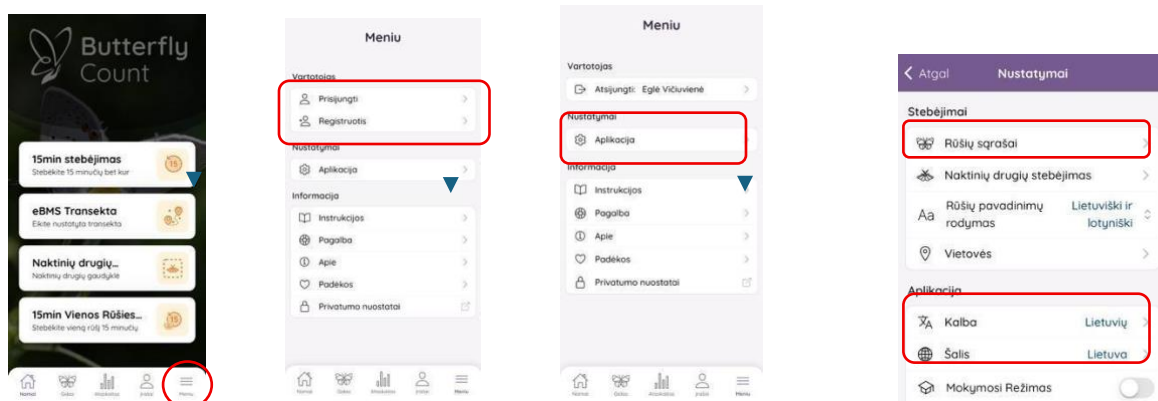
- https://play.google.com/store/apps/details?id=uk.ac.ceh.ebms&hl=en_GB

Arba į paieškos laukelį programėlių parduotuvėje įrašykite ‘ButterflyCount’ ir atsidadę programėlę paspauskite ‘įdiegti’.

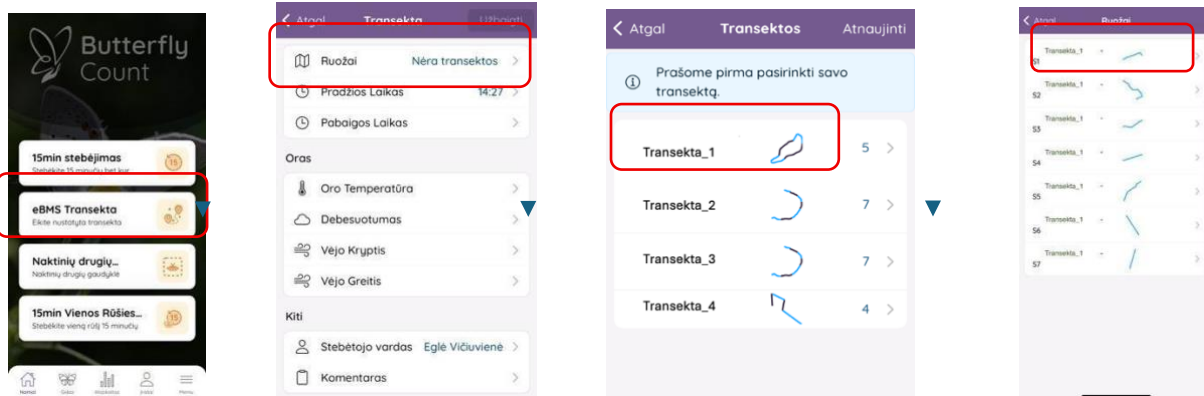
Pasiruošimas naudotis programėle, nustatymai ir naudojimasis

Vartotojams jau registruotiesm <https://butterfly-monitoring.net/> prie programėlės reikia prisijungti naudojant tuos pačius prisijungimo duomenis.

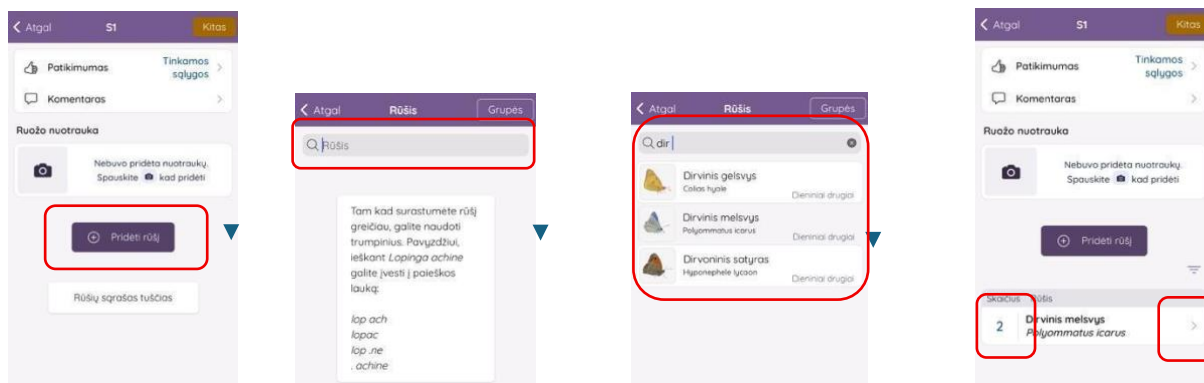
- Prisijungti / prisiregistruoti prie programėlės paspaudus ant Meniu skilties
- Paspaudus ‘Aplikacija’ – nustatyti kalbą, šalį ir pasirinkti Lietuvos rūšių sąrašą
- Jei stebėtojas prisiregistravo naujai – informuoti koordinatorių, kad jau galima priskirti transektą.

- Jei stebėtojų jau priskirta atitinkama transektas, stebėtojas, norėdamas pradėti transektą programėlėje pasirenkama funkciją ‘eBMS transektas’
- Paspaudus ‘Nėra transektos’ atsidarys naujas langas, kur galima pasirinkti priskirtą transektą.
- Pasirinkus transektą, einame į pirmąją atkarpą (ruožą), kur bus galima pradėti fiksuoti stebėjimus.

- Pradžios laikas užfiksuojamas automatiškai. Oro skiltyje pateikiamos orų sąlygos: temperatūra, debesuotumas %, vėjo kryptis ir vėjo greitis pagal boforto skalę.
- Pastebėjus dieninių drugių rūšį – spausti Pridėti rūšį.
- Atsidariusiame laiške įvesti lietuvišką arba lotynišką pavadinimą (ar dalį jo).
- Iš pasiūlyto sąrašo pasirenkame stebėtą rūšį.
- Jei buvo stebėta ta pati rūšis toje pačioje atkarpoje – paspaudus ant skaičiaus, iš karto užfiksuojamas papildomas stebėjimas, taigi tos pačios rūšies vesti nereikia.
- Jei atsitiktinai pažymėjote per daug individų, klaidingą stebėjimą galima ištrinti.
- Tas pats procesas kartojamas kitoje atkarpoje.

- Programėlėje pažymėjimus visus stebėjimus ir suvedus visus reikiamus duomenis, stebėjimus būtina išsiųsti į bendrą duombazę.
- Įrankių juostoje paspausti įrašai.
- Išsiųsti užbaigtą transektos stebėjimą.

Kvalifikacijos reikalavimai	Atitiktį įrodantys dokumentai
<p>Tiekėjas privalo pasiūlyti bent 1 (vieną) ekspertą, turintį:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ne mažesnę kaip 3 metų dieninių drugių tyrimų patirtį; <p>arba</p> <ul style="list-style-type: none"> – ne mažesnę kaip 1 metų piliečių mokslo veiklų, susijusių su dieninių drugių stebėseną, koordinavimo patirtį, įskaitant savanorių pritraukimą ir (ar) apmokymą, duomenų surinkimo organizavimą ir (ar) kokybės kontrolę; <p>taip pat ekspertas turi būti parengęs bent 1 vykdytų tyrimų ataskaitą, išvadą arba publikaciją dieninių drugių tyrimų srityje.</p>	<p>Tiekėjas pateikia siūlomo eksperto vardą, pavardę, siūlomą poziciją, informaciją apie patirtį, jos laikotarpį, vykdytus projektus / sutartis / tyrimus, atliktas funkcijas, taip pat bent vieną šią patirtį pagrindžiantį dokumentą: publikacijos, ataskaitos, išvadų kopiją, projekto ar sutarties aprašymą, užsakovo pažymą arba viešai prieinamą nuorodą.</p>

PASLAUGŲ PIRKIMO–PARDAVIMO SUTARTIES BENDROSIOS SĄLYGOS

1. PAGRINDINĖS SĄVOKOS IR SUTARTIES AIŠKINIMAS

1.1. Sąvokos

1.1.1. Šioje Sutartyje didžiąja raide rašomos sąvokos turi šias nurodytas reikšmes:

1.1.1.1. **Bendrosios sąlygos** – Sutarties dalis, kuri vadinasi „Paslaugų pirkimo–pardavimo sutarties Bendrosios sąlygos“;

1.1.1.2. **Pirkėjas** – asmuo, kuris Specialiosiose sąlygose yra įvardytas kaip Pirkėjas, įsigyjantis Specialiosiose sąlygose ir Sutarties prieduose nurodytas Paslaugas;

1.1.1.3. **Pradinės sutarties vertė** – Specialiosiose sąlygose nurodyta vertė be pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM);

1.1.1.4. **Paslaugos** – Specialiosiose sąlygose ir Sutarties prieduose nurodytos paslaugos. Sutartyje vartojama sąvoka „Paslaugos“ apima visas su Paslaugų teikimu susijusias veiklas, įskaitant, bet neapsiribojant Paslaugų teikimą, jų rezultatų perdavimą, trūkumų šalinimą, prekių tiekimą bei su Paslaugomis susijusių dokumentų pateikimą (instrukcijos, sertifikatai ir pan.), jei tai numatyta Sutartyje ar būtina, siekiant sukurti ir perduoti Paslaugų rezultatą Pirkėjui;

1.1.1.5. **Paslaugų perdavimo–priėmimo aktas** – dokumentas, kuriuo Tiekėjas perduoda, o Pirkėjas priima Paslaugas ir (ar) Paslaugų rezultatą ir kuriuo Šalys patvirtina, kad suteiktos Paslaugos atitinka nustatytus reikalavimus. Jeigu Sutartyje yra numatytas Paslaugų teikimas etapais ar periodais, Paslaugų perdavimo–priėmimo aktas gali būti sudaromas dėl kiekvieno etapo ar periodo atskirai;

1.1.1.6. **Paslaugų trūkumai** – Paslaugų perdavimo–priėmimo metu ar Sutartyje nurodyto Paslaugų garantinio termino (jei taikoma) metu Pirkėjo ar (ir) trečiųjų asmenų nustatyti Paslaugų teikimo ar rezultato kokybės neatitikimai Sutarties ar (ir) įstatymų bei kitų teisės aktų reikalavimams, paslėpti defektai, veiklos sutrikimai ar pan., dėl kurių Paslaugų rezultato nebūtų galima naudoti tam tikslui, kuriam Pirkėjas jas (Paslaugas) ketino naudoti arba dėl kurių Paslaugų naudingumas sumažėtų taip, kad Pirkėjas, apie tuos trūkumus žinodamas, arba apskritai nebūtų tų Paslaugų pirkęs, arba nebūtų už Paslaugas mokėjęs tokio dydžio kainos;

1.1.1.7. **Sąskaita** – Tiekėjo išrašoma ir Pirkėjui apmokėjimui pateikiama sąskaita faktūra, PVM sąskaita faktūra ar kitas mokėjimo dokumentas už Tiekėjo tinkamai suteiktas bei Pirkėjo priimtas Paslaugas. Jeigu Sutartyje yra numatytas Paslaugų teikimas etapais ar periodais, Sąskaita gali būti pateikiama dėl kiekvieno etapo ar periodo atskirai;

1.1.1.8. **Specialiosios sąlygos** – Sutarties dalis, kuri vadinasi „Paslaugų pirkimo–pardavimo sutarties Specialiosios sąlygos“ ir kurioje yra nurodytos pirkimo objekto įsigijimą aptariančios sąlygos (tokios kaip Pradinės sutarties vertė, Paslaugų teikimo terminai ir pan.) bei kiti konkretūs duomenys (tokie kaip Šalys, Paslaugos ir pan.), išvardyti priedai, taip pat nurodyti Bendrųjų sąlygų pakeitimai ir papildymai (jeigu tokie padaryti);

1.1.1.9. **Susitarimas** – tai dokumentas, kurį Šalys sudaro keisdamos Sutarties sąlygas VPĮ leidžiama apimtimi;

1.1.1.10. **Sutarties kaina** – pagal Sutartį Tiekėjui mokėtina suma, įskaitant visus privalomus mokesčius ir išlaidas;

1.1.1.11. **Sutarties sąlygos** – Bendrosios sąlygos ir Specialiosios sąlygos kartu;

1.1.1.12. **Sutartis** – Paslaugų pirkimo–pardavimo sutartis, kurią sudaro Sutarties sąlygos, Specialiosiose sąlygose išvardyti priedai ir Susitarimai;

1.1.1.13. **Šalis** – Pirkėjas arba Tiekėjas, kiekvienas atskirai, priklausomai nuo konteksto;

- 1.1.1.14. **Šalys** – Pirkėjas ir Tiekėjas kartu;
- 1.1.1.15. **Tiekėjas** – asmuo, kuris Specialiosiose sąlygose yra įvardytas kaip Tiekėjas, teikiantis Specialiosiose sąlygose nurodytas Paslaugas;
- 1.1.1.16. **Užsakymas** – Pirkėjo Tiekėjui raštu (tekstiniu pranešimu, elektroniniu paštu, per Pirkėjo nurodytą informacinę sistemą ar kt.) teikiamas užsakymas dėl Paslaugų teikimo. Užsakymas siunčiamas Specialiosiose sąlygose nurodytais būdais ir kontaktais ir laikomas tinkamai išsiųstas ir gautas Specialiosiose sąlygose nustatyta tvarka;
- 1.1.1.17. **VPĮ** – Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas.
- 1.1.1.18. Kitų Sutartyje didžiąja raide rašomų sąvokų reikšmės yra nurodytos Sutarties tekste.
- 1.1.2. Sutartyje neapibrėžtos sąvokos suprantamos ir aiškinamos taip, kaip jas apibrėžia VPĮ ir kiti įstatymai bei teisės aktai, galiojantys Sutarties sudarymo ir vykdymo metu.
- 1.1.3. Kitos Sutartyje vartojamos sąvokos ir terminai turi bendrinę reikšmę arba artimiausią Sutarties pobūdžiui specialiąją reikšmę, jei Sutartyje nėra nustatyta ir paaiškinta kitokia jų reikšmė.

1.2. Sutarties aiškinimas

- 1.2.1. Sutartis yra sudaryta ir turi būti aiškinama pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus.
- 1.2.2. Jei Bendrosios sąlygos ir (ar) Specialiosios sąlygos prieštariauja VPĮ ir kitų teisės aktų reikalavimams, taikomos VPĮ ir kitų teisės aktų nuostatos.
- 1.2.3. Diena Sutartyje reiškia kalendorinę dieną.
- 1.2.4. Darbo diena Sutartyje reiškia bet kurią dieną, išskyrus šeštadienį, sekmadienį ir švenčių dienas Lietuvoje, nurodytas Lietuvos Respublikos darbo kodekse.
- 1.2.5. Terminai pagal Sutartį yra skaičiuojami metais, mėnesiais, savaitėmis, darbo dienomis, kalendorinėmis dienomis, valandomis ir minutėmis.
- 1.2.6. Kvalifikacija, rėmimasis kitų ūkio subjektų pajėgumais, Paslaugų apimtis, peržiūra suprantami taip, kaip nustatyta VPĮ bei jį įgyvendinančiuose teisės aktuose.
- 1.2.7. Jeigu Paslaugų perdavimo–priėmimo akto, kaip atskiro dokumento, reikalauti neprivaloma, Šalys susitaria, ir tai aiškiai nurodo Specialiosiose sąlygose, Paslaugų perdavimo–priėmimo aktu laikoma Sąskaita. Tais atvejais, kai išrašoma Sąskaita ir Paslaugų perdavimo–priėmimo aktas nepasirašomas, Sutarties nuostatos dėl Paslaugų perdavimo–priėmimo akto išrašymo taikomos ir Sąskaitos išrašymui.
- 1.2.8. Informuoti, pranešti, įspėti arba atsakyti reiškia pateikti informaciją, pranešimą, įspėjimą arba atsakymą Bendrosiose ir (ar) Specialiosiose sąlygose nustatyta tvarka.
- 1.2.9. Patvirtinti reiškia pateikti patvirtinimą raštu arba pasirašyti dokumentą be išlygų ar su išlygomis, išskyrus atvejus, kai asmuo, pasirašydamas dokumentą, nurodo, jog atsisako jį patvirtinti.
- 1.2.10. Jeigu Sutartyje nenurodyta kitaip, žodžiai, vartojami vienaskaitos forma, taip pat reiškia ir daugiskaitą ir atvirkščiai, vienos giminės žodžiai apima ir kitos giminės atitinkamus žodžius, žodis asmuo reiškia tiek fizinius, tiek ir juridinius asmenis.
- 1.2.11. Jeigu Sutartyje nurodyta reikšmė skaičiais ir žodžiais skiriasi, vadovaujamasi žodžiais nurodyta reikšme.
- 1.2.12. Jei pateikiamos nuorodos į teisės aktus, turi būti taikomos aktualios teisės aktų redakcijos, jeigu nenurodyta kitaip.

1.3. Dokumentų viršenybė

- 1.3.1. Sutartį sudarantys dokumentai turi būti suprantami kaip papildantys vienas kitą. Bet kokio Sutarties dokumentų sąlygų neatitikimo ar neaiškumo atveju, toks neatitikimas ar neaiškumas

pašalinamas dokumentus aiškinant tokia eilės tvarka:

1.3.1.1. Techninė specifikacija;

1.3.1.2. Specialiosios sąlygos;

1.3.1.3. Bendrosios sąlygos;

1.3.1.4. Pirkimo dokumentai (išskyrus techninę specifikaciją);

1.3.1.5. Pasiūlymas;

1.3.1.6. Kiti Specialiosiose sąlygose išvardinti priedai.

1.3.2. Tuo atveju, kai Šalių Susitarimu yra keičiamos Sutarties sąlygos, naujai sutartos Sutarties sąlygos turi viršenybę prieš pakeistasias.

1.3.3. Jeigu Šalys sudaro Susitarimą dėl Sutarties sąlygų arba priedo papildymo nauja sąlyga, neatitikimo ar neaiškumo atveju tokia sąlyga turi viršenybę atitinkamai kitų Sutarties sąlygų arba kitų to priedo sąlygų atžvilgiu.

1.3.4. Jeigu Šalys susitaria dėl naujo priedo, Šalys turi sutarti dėl naujojo priedo įtraukimo į priedų sąrašą vietos ir jo reikšmės aiškinant Sutartį. Jeigu naujas priedas yra įterpiamas į priedų sąrašą, jam turi būti suteikiamas eilės numeris su viršutiniu indeksu, atsižvelgiant į priedų eiliškumą ir svarbą (pavyzdžiui, priedas Nr. 4¹).

2. SUTARTIES DALYKAS

2.1. Tiekėjas įsipareigoja Sutartyje nustatytais sąlygomis ir tvarka suteikti Pirkėjui Paslaugas, atitinkančias Sutartyje nustatytus reikalavimus, o Pirkėjas įsipareigoja priimti Sutarties sąlygas atitinkančias ir tinkamai suteiktas Paslaugas bei sumokėti Tiekėjui Sutartyje nurodytą kainą Sutartyje nustatytais sąlygomis ir tvarka.

2.2. Šalys, vykdydamos Sutartį, įsipareigoja laikytis visų Sutarties vykdymui taikytinų įstatymų bei kitų teisės aktų reikalavimų. Šalis turi teisę reikalauti, kad kita Šalis įvykdytų visus įstatymų bei kitų teisės aktų reikalavimus, taikomus Sutarties vykdymui. Nė viena iš Sutarties sąlygų nereiškia ir negali būti aiškinama kaip Pirkėjo atsisakymas įstatymuose bei kituose teisės aktuose numatytų ir Sutartimi neaptartų Pirkėjo kitų teisių ir garantijų, susijusių su netinkamu Paslaugų teikimu ar jų kokybe, arba kaip Tiekėjo atsisakymas įstatymuose bei kituose teisės aktuose numatytų ir Sutartimi neaptartų Tiekėjo kitų teisių ir garantijų dėl atlyginimo už suteiktas Paslaugas gavimo.

2.3. Tiekėjas privalo užtikrinti, kad Paslaugos atitiktų techninės specifikacijos reikalavimus ir Tiekėjo pasiūlymo sąlygas, būtų kokybiškos, teikiamos tinkamai ir laiku, laikantis Sutarties sąlygų taip, kad tai labiausiai atitiktų Pirkėjo interesus, pagal geriausius visuotinai pripažįstamus profesinius, techninius standartus ir praktiką, panaudodamas visus reikiamus įgūdžius ir žinias.

3. TIEKĖJAS IR KITI SUTARTIES VYKDYMOUI PASITELKIAMAS ASMENYS

3.1. Kvalifikacija ir kiti Tiekėjo pasiūlymu priimti įsipareigojimai

3.1.1. Tiekėjas atsako už tai, kad visą Sutarties vykdymo laikotarpį Tiekėjas būtų kompetentingas, patikimas ir pajėgus (įskaitant ūkio subjektų, kurių pajėgumais remiasi Tiekėjas, pajėgumus) įvykdyti Sutarties reikalavimus:

3.1.1.1. turėtų teisę verstis ta veikla, kuri yra reikalinga Sutarčiai įvykdyti. Pirkėjui pareikalavus, Tiekėjas turi pateikti dokumentus, įrodančius, kad Sutartį vykdo tik tokią teisę turintis asmenys;

3.1.1.2. atitiktų tiekėjų kvalifikacijai pirkimo dokumentuose nustatytus reikalavimus bei neturėtų pirkimo dokumentuose nustatytų pašalinimo pagrindų;

3.1.1.3. laikytųsi Tiekėjo pasiūlyme nurodytų įsipareigojimų, įskaitant, bet neapsiribojant – atitiktų Tiekėjo pasiūlyme nurodytų kriterijų, dėl kurių jo pasiūlymas buvo išrinktas ekonomiškai naudingiausiu (toliau – **Kokybiniai kriterijai**), reikšmes ir parametrus. Šiame papunktyje nurodytų įsipareigojimų laikymosi tikrinimo tvarka nustatoma Specialiosiose sąlygose;

3.1.1.4. užtikrintų nustatytų kokybės vadybos sistemos ir (arba) aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartų taikymą, jeigu to reikalaujama pirkimo dokumentuose, ir turėtų tą patvirtinančius dokumentus;

3.1.1.5. atitiktų nacionalinio saugumo interesus bei nebūtų registruotas (nuolat gyvenantis ar turintis pilietybę) nepatikimomis laikomose valstybėse ar teritorijose, jei tokie reikalavimai buvo numatyti pirkimo dokumentuose.

3.1.2. Tuo atveju, kai Tiekėjas yra jungtinės veiklos sutarties pagrindu veikianti tiekėjų grupė, jos nariai Pirkėjui už Sutarties vykdymą atsako solidariai. Jeigu Tiekėjas remiasi ūkio subjektų pajėgumais, siekdamas atitikti finansinio ir ekonominio pajėgumo reikalavimus, Tiekėjas su tokiais ūkio subjektais už Sutarties vykdymą atsako solidariai (jeigu to buvo reikalaujama pirkimo dokumentuose).

3.1.3. Tiekėjas taip pat atsako už tai, kad Tiekėjas, Sutartį tiesiogiai vykdančys subtiečiai ir specialistai atitiktų jiems įstatymų bei kitų teisės aktų ir (arba) pirkimo dokumentuose nustatytus profesinės kvalifikacijos ir kitus reikalavimus bei turėtų teisę verstis ta veikla, kuriai jie pasitelkiami.

3.2. Subtiečių bei specialistų pasitelkimas ir keitimas

3.2.1. Tiekėjas įsipareigoja užtikrinti, kad Sutartį vykdys pirkime pasiūlyti ir kvalifikacijos bei kitus pirkimo dokumentuose nustatytus reikalavimus atitinkantys subtiečiai ir (ar) specialistai. Šių asmenų veiksmai vykdančios Sutartį Tiekėjui sukelia tokias pačias pasekmes ir atsakomybę, kaip jo paties veiksmai. Tiekėjas atsako už savo subtiečių ir specialistų veiksmus ar neveikimą.

3.2.2. Sutarties vykdymui pasitelkiami subtiečiai ir (ar) specialistai (jeigu tokie pasitelkiami) nurodomi Specialiosiose sąlygose.

3.2.3. Tiekėjas gali keisti ir (ar) pasitelkti subtiečius ir (ar) specialistus šiame Sutarties poskyryje nustatytais atvejais ir tvarka.

3.2.4. Naujas subtiečias ar specialistas gali pradėti vykdyti jiems Tiekėjo pavestus įsipareigojimus pagal Sutartį ne anksčiau, nei bus pasirašytas Susitarimas.

3.2.5. Jei Tiekėjas pasitelkia naują subtiečią arba pakeičia esamą subtiečią ir (ar) specialistą, negavęs Pirkėjo raštiško sutikimo, arba sutartinius įsipareigojimus pagal Sutartį vykdo subtiečiai ir (ar) specialistai, neatitinkantys pirkimo dokumentuose nustatytų kvalifikacijos reikalavimų, kokybės vadybos sistemos ir (arba) aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartų reikalavimų, reikalavimų dėl pašalinimo pagrindų nebuvimo, atitikties nacionalinio saugumo interesams bei reikalavimams nebūti registruotu (nuolat gyvenančiu ar turinčiu pilietybę) nepatikimomis laikomose valstybėse ar teritorijose (jei taikoma) ir Tiekėjo pasiūlyme nurodytų sąlygų pirkimo dokumentuose nustatytiems Kokybiniais kriterijams pagrįsti (jei taikoma), Tiekėjui taikoma Specialiosiose sąlygose nustatyto dydžio bauda.

3.2.6. Tiekėjas turi teisę Sutarties vykdymui pasitelkti naujus, Specialiosiose sąlygose nenurodytus subtiečius, kurių pajėgumais Tiekėjas nesirėmė pirkimo dokumentuose numatytiems kvalifikacijos reikalavimams pagrįsti.

3.2.7. Sudarius Sutartį, tačiau ne vėliau negu Sutartis pradėdama vykdyti, Tiekėjas įsipareigoja Pirkėjui pranešti tuo metu žinomų subtiečių, kurių pajėgumais Tiekėjas nesirėmė pirkimo dokumentuose numatytiems kvalifikacijos reikalavimams pagrįsti, pavadinimus, juridinio asmens kodą, kontaktinius duomenis, jų atstovus.

3.2.8. Tiekėjas, bet kuriuo Sutarties vykdymo metu, subtiečius, kurių pajėgumais Tiekėjas nesirėmė

pirkimo dokumentuose numatytiems kvalifikacijos reikalavimams pagrįsti, gali keisti savo nuožiūra.

3.2.9. Tiekėjas, bet kuriuo Sutarties vykdymo metu, ne vėliau nei prieš 5 (penkias) darbo dienas iki numatomo naujo subtiekejo, kurio pajėgumais Tiekėjas nesirėmė pirkimo dokumentuose numatytiems kvalifikacijos reikalavimams pagrįsti, pasitelkimo ir (arba) keitimo apie tai privalo informuoti Pirkėją. Pirkėjas (jeigu buvo taikoma pirkimo dokumentuose) turi patikrinti, ar nėra subtiekejo pašalinimo pagrindų ir subtiekejo atitiktį nacionalinio saugumo interesams ir reikalavimams nebūti registruotu (nuolat gyvenančiu ar turinčiu pilietybę) nepatikimomis laikomose valstybėse ar teritorijose. Jeigu subtiekejo padėtis neatitinka bent vieno iš nurodytų reikalavimų, Pirkėjas reikalauja pakeisti šį subtiekęją reikalavimus atitinkančiu subtiekeju. Pirkėjas per 5 (penkias) darbo dienas raštu informuoja Tiekėją apie sutikimą pasitelkti ir (ar) keisti naują subtiekęją, kurio pajėgumais Tiekėjas nesirėmė pirkimo dokumentuose numatytiems kvalifikacijos reikalavimams pagrįsti. Pirkėjui sutikus, Šalys pasirašo Susitarimą, kuris laikomas neatsiejama Sutarties dalimi.

3.2.10. Subtiekejai, kurių pajėgumais Tiekėjas rėmėsi, kad atitiktų pirkimo dokumentuose nustatytus kvalifikacijos reikalavimus, gali būti keičiami tik šiais atvejais:

3.2.10.1. kai subtiekeiui iškelta bankroto byla, pradėtas bankroto procesas ne teismo tvarka, jis tampa nemokus arba yra nemokumo tikimybė, sustabdo ūkinę veiklą ar kai įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatyta tvarka susidaro analogiška situacija;

3.2.10.2. kai subtiekejas dėl objektyvių priežasčių (pavyzdžiui, subtiekeiui atsisakius dalyvauti Sutarties vykdyme, nutrūkus teisiniams santykiams su Tiekėju ir pan.) nebegali vykdyti visų ar dalies Sutartyje numatytų įsipareigojimų;

3.2.10.3. Tiekėjas ar subtiekejas privalo pakeisti subtiekęją, jei paaiškėja, kad jis neatitinka jam pirkimo dokumentuose keliamų reikalavimų.

3.2.11. Tiekejo (ar subtiekejų) specialistai, vykdančys Sutartį, gali būti keičiami šiais atvejais:

3.2.11.1. Tiekejo iniciatyva dėl objektyvių priežasčių (pavyzdžiui, atostogų, ligos, nutrūkus darbo santykiams ir pan.), pateikus duomenis apie numatomą naujai skirti specialistą bei jo kvalifikaciją ir atitiktį kitiems pirkimo dokumentuose keliamiems reikalavimams patvirtinančius dokumentus;

3.2.11.2. Pirkėjo iniciatyva, jei Pirkėjas turi pagrįstų įtarimų, kad Tiekejo Sutarties vykdymui paskirtas specialistas nekompetentingas vykdyti nustatytas pareigas;

3.2.11.3. Tiekėjas ar subtiekejas privalo pakeisti specialistą, jei paaiškėja, kad jis neatitinka jam pirkimo dokumentuose keliamų reikalavimų.

3.2.12. Naujas specialistas ir (ar) subtiekejas Tiekejo prašymo pakeisti specialistą ir (ar) subtiekęją pateikimo metu turi atitikti pirkimo dokumentuose specialistui ir (ar) subtiekeiui keliamus reikalavimus ir Tiekejo pasiūlyme nurodytas Kokybinių kriterijų reikšmes.

3.2.13. Tiekėjas privalo ne vėliau nei prieš 5 (penkias) darbo dienas iki numatomo subtiekejo, kurio pajėgumais Tiekėjas rėmėsi, kad atitiktų pirkimo dokumentuose nustatytus kvalifikacijos reikalavimus, ir (ar) specialisto keitimo pateikti Pirkėjui šiuos dokumentus:

3.2.13.1. argumentuotą rašytinį prašymą pakeisti subtiekęją ir (ar) specialistą, paaiškinant keitimo aplinkybę. Pirkėjas pasilieka teisę paprašyti įrodymų, pagrindžiančių keitimo aplinkybę;

3.2.13.2. naujo subtiekejo ir (ar) specialisto kvalifikaciją, atitiktį Kokybiniais kriterijams (jei taikoma), reikalaujamiems kokybės vadybos sistemos ir (arba) aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartams (jei taikoma), pašalinimo pagrindų nebuvimą ir atitiktį nacionalinio saugumo interesams bei reikalavimams nebūti registruotu (nuolat gyvenančiu ar turinčiu pilietybę) nepatikimomis laikomose valstybėse ar teritorijose (jei taikoma) įrodančius dokumentus pagal Sutarties reikalavimus.

3.2.14. Pirkėjas, gavęs Tiekejo prašymą su kitais Sutartyje nurodytais dokumentais, per 5 (penkias) darbo dienas įvertina keitimo galimybę ir raštu informuoja Tiekėją apie sutikimą pakeisti subtiekęją, kurio pajėgumais Tiekėjas rėmėsi, kad atitiktų pirkimo dokumentuose nustatytus kvalifikacijos

reikalavimus, ir (ar) specialistą. Pirkėjui sutikus, Šalys pasirašo Susitarimą, kuris laikomas neatsiejama Sutarties dalimi.

3.3. Jungtinės veiklos partnerių keitimas

3.3.1. Tiekėjas, vykdamas Sutartį kaip tiekėjų grupę, veikianti jungtinės veiklos sutarties pagrindu, turi teisę atsisakyti jungtinės veiklos partnerio (toliau – Partneris), jei dėl objektyvių ir pagrįstų aplinkybių Partneris nebegali vykdyti Sutarties, įskaitant, bet neapsiribojant atvejais, kai Partneris neatitinka VPĮ ar kitų teisės aktų nuostatų, kelia grėsmę nacionaliniam saugumui, Partneriui pritaikytos tarptautinės sankcijos kaip jos suprantamos Lietuvos Respublikos tarptautinių sankcijų įstatyme (toliau – Sankcijų įstatymas), Partnerio sunki finansinė būklė, lemianti Sutarties nevykdymą ir (ar) atsisakymą ją vykdyti ar atsirado kitos nenumatytos objektyvios priežastys, lemiančios Partnerio pasitraukimą iš jungtinės veiklos sutarties.

3.3.2. Tiekėjas, vykdamas Sutartį kaip tiekėjų grupę, veikianti jungtinės veiklos sutarties pagrindu, turi teisę pakeisti Partnerį, jei dėl reorganizavimo, restruktūrizavimo ar bankroto procedūrų, pradinio Partnerio teises ir pareigas visiškai arba iš dalies perima kitas Partneris. Toks Partnerio pakeitimas negali lemti kitų esminių Sutarties pakeitimų ir taip negali būti siekiama išvengti VPĮ ir kitų teisės aktų taikymo.

3.3.3. Tiekėjas privalo ne vėliau nei prieš 10 (dešimt) darbo dienų iki numatomo Partnerio keitimo arba atsisakymo pateikti Pirkėjui šiuos dokumentus:

3.3.3.1. argumentuotą rašytinį prašymą pakeisti Tiekėjo sudėtį ir įrodymus, pagrindžiančius bent vieną Partnerio atsisakymo ar keitimo aplinkybę, nurodytą Sutartyje;

3.3.3.2. naujos jungtinės veiklos sutarties ar esamos jungtinės veiklos sutarties pakeitimo projektą, kuriame, jeigu Partneris pasitraukia, turi būti nurodyta, kad pasitraukiančiojo Partnerio įsipareigojimus visa apimtimi perima pasiliekančysis Partneris ir (ar) naujai pasitelktas Partneris;

3.3.3.3. pasiliekančiojo Partnerio ar naujai pasitelkiamo Partnerio kvalifikaciją patvirtinančius dokumentus ir, jeigu taikytina, kokybės vadybos ir (arba) aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartų reikalavimus įrodančius dokumentus. Visais atvejais pasiliekančiojo Partnerio ar naujai pasitelkto Partnerio kvalifikacija turi būti ne žemesnė nei pasitraukiančiojo Partnerio (atitinkanti pirkimo dokumentuose nustatytus kvalifikacijos reikalavimus, kuriuos atitiko pasitraukiantysis Partneris, ir atitinkanti pasitraukiančiojo Partnerio pasiūlyme nurodytą specialistų kvalifikaciją ir kitas sąlygas pirkimo dokumentuose nustatytiems Kokybiniais kriterijams pagrįsti (jei taikoma). Jei pasitelkiamas naujas Partneris, taip pat, vadovaujantis pirkimo dokumentuose nurodytais reikalavimais, pateikiami dokumentai, pagrindžiantys pasitelkiamo Partnerio pašalinimo pagrindų nebuvimą ir atitiktį nacionalinio saugumo interesams bei reikalavimams nebūti registruotu (nuolat gyvenančiu ar turinčiu pilietybę) nepatikimomis laikomose valstybėse ar teritorijose (jei taikoma).

3.3.4. Pirkėjas, gavęs Tiekėjo prašymą su kitais Sutartyje nurodytais dokumentais, per 10 (dešimt) darbo dienų įvertina keitimo galimybes ir raštu informuoja Tiekėją apie sutikimą arba apie nesutikimą atsisakyti ar pakeisti Partnerį. Pirkėjui sutikus, Šalys pasirašo Susitarimą, kuris laikomas neatsiejama Sutarties dalimi. Prieš Susitarimo pasirašymą, Pirkėjui pateikiama naujos jungtinės veiklos sutarties ar esamos jungtinės veiklos sutarties pakeitimo kopija arba nuorašas.

3.4. Susitarimai dėl tiesioginio atsiskaitymo su subtiekejais

3.4.1. Subtiekejams pageidaujant, Pirkėjas su jais atsiskaitys tiesiogiai. Pirkėjas numato tiesioginio atsiskaitymo galimybę su Sutartyje nurodytais subtiekejais tokiomis sąlygomis ir tvarka:

3.4.1.1. sudarius Sutartį, Tiekėjas ne vėliau negu Sutartis pradedama vykdyti, įsipareigoja Pirkėjui raštu pateikti tuo metu žinomų subtiekiejų pavadinimus, atstovus ir jų kontaktinius duomenis. Pirkėjas taip pat reikalauja, kad Tiekėjas informuotų apie minėtos informacijos pasikeitimus visu Sutarties vykdymo metu;

3.4.1.2. Pirkėjas ne vėliau kaip per 3 (tris) darbo dienas nuo Bendrųjų sąlygų 3.4.1.1 punkte nurodytos informacijos gavimo dienos raštu informuoja subtiekiejus apie tiesioginio atsiskaitymo galimybę;

3.4.1.3. subtiekiejas, norėdamas pasinaudoti tokia galimybe, raštu pateikia prašymą Pirkėjui. Kai subtiekiejas išreiškia norą pasinaudoti tiesioginio atsiskaitymo galimybe, sudaroma trišalė sutartis tarp Pirkėjo, Tiekėjo ir šio subtiekiejo, kurioje aprašoma tiesioginio atsiskaitymo su subtiekieju tvarka, atsižvelgiant į Sutartyje ir subtiekimu sutartyje nustatytus reikalavimus;

3.4.1.4. tiesioginio atsiskaitymo su subtiekiejais galimybė nekeičia Tiekėjo atsakomybės dėl Sutarties įvykdymo.

4. ŠALIŲ BENDRADARBIAVIMAS

4.1. Šalių bendradarbiavimo pareiga

4.1.1. Vykdydamos Sutartį, Šalys privalo maksimaliai bendradarbiauti ir operatyviai keistis informacija, taip pat pateikti viena kitai rašytinius pranešimus nedelsiant apie tai, kad atsirado ar egzistuoja bet koks įvykis, sąlyga ar aplinkybė, kuri gali paveikti Sutarties vykdymą ar sąlygoti jos pažeidimą.

4.1.2. Šalys įsipareigoja užtikrinti, kad viena kitai teiks dokumentus ir (ar) kitą informaciją, kurie yra būtini Šalių tinkamam įsipareigojimų įvykdymui pagal Sutartį.

4.1.3. Jeigu Šalis susiduria su Sutarties vykdymo kliūtimi, ji turi nedelsdama, bet ne vėliau kaip per 5 (penkias) darbo dienas, įspėti kitą Šalį apie tokias kliūtis ir imtis visų nuo jos priklausančių protingų priemonių toms kliūtims pašalinti.

4.2. Kontaktiniai asmenys

4.2.1. Kiekviena iš Šalių Sutarties sudarymo metu privalo paskirti kontaktinį asmenį, atsakingą už Sutarties vykdymą (pavyzdžiui, Paslaugų rezultato priėmimą, Užsakymų teikimą ir gavimą ir kt.), ir nurodyti jų kontaktinius duomenis Specialiosiose sąlygose.

4.2.2. Tuo atveju, kai Šalis nori atšaukti paskirtąjį kontaktinį asmenį ir paskirti kitą asmenį arba nori paskirti kitą asmenį laikinai vykdyti kontaktinio asmens funkcijas kontaktinio asmens laikino negalėjimo vykdyti savo funkcijas laikotarpiu, Šalis privalo iš anksto apie tai informuoti kitą Šalį ir pateikti kitai Šaliai tokio asmens kontaktinius duomenis: vardą, pavardę, el. paštą ir telefono numerį.

4.2.3. Tuo atveju, kai paaiškėja, kad Šalies kontaktinis asmuo laikinai negali vykdyti savo pareigų (dėl ligos, traumos ar kitų nenumatytų priežasčių), Šalis privalo nedelsdama, bet ne vėliau nei kitą darbo dieną, paskirti kitą kontaktinį asmenį laikinai vykdyti kontaktinio asmens funkcijas ir pranešti apie tai kitai Šaliai. Keičiant kontaktinių asmenų funkcijas atliekančius asmenis Susitarimas, vadovaujantis Bendrųjų sąlygų 20.5 punktu, nesudaromas.

5. SUTARTIES VYKDYMO METU PATEIKIAMAI DOKUMENTAI

5.1. Jeigu Tiekėjas turi parengti ir (ar) pateikti Pirkėjui Paslaugų rezultato naudojimo instrukcijas, jos turi būti aiškos ir detalios, kad Pirkėjas, vadovaudamasis jomis, galėtų tinkamai naudotis Paslaugų rezultatu.

5.2. Tuo atveju, kai pagal Sutartį turi būti vykdomi mokymai ir (arba) atliekami bandymai, Tiekėjas privalo perduoti Pirkėjui naudojimo instrukcijas prieš tokius mokymus ir (arba) bandymus, o po mokymų ir (arba) bandymų patikslinti ir papildyti naudojimo instrukcijas, atsižvelgdamas į mokymų ir (arba) bandymų eigą ir rezultatus.

5.3. Jei Paslaugų rezultato naudojimui būtiniams dokumentams reikalingas vertimas, su tuo susijusios išlaidos tenka Tiekėjui. Jei Tiekėjas Paslaugų rezultato naudojimui būtinus dokumentus verčia savarankiškai, jis atsako už šių dokumentų vertimo tikslumą.

6. PASLAUGŲ TEIKIMO PABAIGA IR PASLAUGŲ REZULTATO PRIĖMIMAS

6.1. Paslaugų teikimo pabaiga

6.1.1. Paslaugų teikimas laikomas užbaigtu, kai yra įvykdytos visos šios sąlygos:

6.1.1.1. Tiekėjas suteikė visas Paslaugas pagal Sutarties ir įstatymų bei kitų teisės aktų reikalavimus;

6.1.1.2. Tiekėjas perdavė Pirkėjui visą reikalingą dokumentaciją, įskaitant naudojimo instrukcijas, sertifikatus ir garantijas (jei to reikalaujama);

6.1.1.3. Tiekėjas apmokė Pirkėjo personalą, kaip naudotis Paslaugų rezultatu (jeigu to reikalaujama);

6.1.1.4. buvo pasirašytas Paslaugų perdavimo–priėmimo aktas ar Paslaugų perdavimo–priėmimo aktai, jei numatytas Paslaugų teikimas etapais ar periodais, ar kitas Sutartyje numatytas dokumentas, nuo kurio pasirašymo laikoma, kad Paslaugos buvo priimtos;

6.1.1.5. Tiekėjas įvykdė kitas sąlygas, numatytas įstatymuose bei kituose teisės aktuose, Sutartyje ir pasiūlyme, kurios turi būti įvykdytos tam, kad būtų laikoma, jog Paslaugų teikimas yra užbaigtas, ir pateikė Pirkėjui tai įrodančius dokumentus.

6.2. Paslaugų, kurios yra vienkartinio pobūdžio, teikiamos periodiškai arba pagal Pirkėjo Užsakymą perdavimas–priėmimas

6.2.1. Tiekėjas privalo suteikti Paslaugas ir perduoti Paslaugų rezultatą (jei taikoma) Pirkėjui, o Pirkėjas privalo kokybiškai suteiktas ir Sutarties bei įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus atitinkančias Paslaugas priimti. Paslaugos turi būti suteiktos Specialiosiose sąlygose nurodytu būdu ir terminais.

6.2.2. Paslaugų rezultatas perduodamas Šalims pasirašant Paslaugų perdavimo–priėmimo aktą, kuris pasirašomas 2 (dviem) vienodą teisinę galią turinčiais egzemplioriais (išskyrus atvejus, kai Paslaugų perdavimo–priėmimo aktas pasirašomas saugiu elektroniniu parašu), po vieną kiekvienai Šaliai. Jeigu Paslaugų perdavimo–priėmimo akto, kaip atskiro dokumento, nereikalaujama, Šalys susitaria, ir tai aiškiai nurodo Specialiosiose sąlygose, jog Paslaugų perdavimo–priėmimo aktu laikoma Sąskaita.

6.2.3. Tiekėjui suteikus Paslaugas, Pirkėjas atlieka jų patikrinimą ir privalo:

6.2.3.1. ne vėliau kaip per 5 (penkias) darbo dienas nuo faktinio Paslaugų suteikimo ir Paslaugų perdavimo–priėmimo akto pateikimo priimti Paslaugų rezultatą, pasirašydamas Paslaugų perdavimo–priėmimo aktą; arba

6.2.3.2. priimti Paslaugų rezultatą su išlygomis, pasirašydamas Paslaugų perdavimo–priėmimo aktą ir Paslaugų patikrinimo metu sudarytą defektų aktą, kuriame Pirkėjas privalo nurodyti per Paslaugų priėmimą pastebėtus Paslaugų ar pateikiamų Tiekėjo dokumentų trūkumus ir tų trūkumų pašalinimo tvarką (**toliau – Defektų aktas**); arba

6.2.3.3. atsisakyti priimti Paslaugų rezultatą ir įteikti (arba išsiųsti) Defektų aktą Tiekėjui dėl netinkamų Paslaugų ar jų dalies.

6.2.4. Paslaugų perdavimo–priėmimo akte turi būti nurodoma data, kada Tiekėjas suteikė Paslaugas ir

pateikė visus reikiamus dokumentus.

6.2.5. Jeigu nustatoma Paslaugų trūkumų, kurie nereiškia neatitikimo Sutartyje nustatytiems reikalavimams, ir jų pašalinimas netrukdo Pirkėjui naudotis Paslaugų rezultatu pagal paskirtį, Pirkėjas gali priimti Paslaugas su išlygomis, sudaryti Defektų aktą ir nustatyti protingus terminus Tiekėjui pašalinti Paslaugų trūkumus. Tiekėjas privalo pašalinti Paslaugų trūkumus per Pirkėjo nurodytus protingus terminus, vadovaudamasis Bendrųjų sąlygų 7.3 poskyriu „Paslaugų trūkumų šalinimas“. Jeigu Tiekėjas praleidžia Paslaugų trūkumų pašalinimo terminus, taikomos Bendrųjų sąlygų 7.4 poskyrio „Pirkėjo teisės, Tiekėjui nepašalinus Paslaugų trūkumų“ nuostatos.

6.2.6. Jeigu Pirkėjas per 5 (penkias) darbo dienas nuo Paslaugų perdavimo–priėmimo akto gavimo nepateikia (neišsiunčia) Tiekėjui Defektų akto, laikoma, kad Pirkėjas Paslaugas priėmė ir joms pretenzijų neturi.

6.2.7. Su Paslaugomis susijusių prekių praradimo ar sugadinimo ar atsitiktinio žuvimo rizika Pirkėjui iš Tiekėjo pereina nuo faktinio tokių Paslaugų priėmimo momento.

6.2.8. Pirkėjas turi teisę naudotis Paslaugų rezultatu (jei taikoma) tik po Paslaugų perdavimo–priėmimo akto pasirašymo.

6.2.9. Jeigu Tiekėjas Paslaugas suteikė anksčiau negu per Specialiosiose sąlygose nustatytą Paslaugų teikimo terminą, tačiau Paslaugos turi trūkumų ir Tiekėjas šių trūkumų neištaiso iki Specialiosiose sąlygose nurodyto Paslaugų suteikimo termino pabaigos, Tiekėjui iki tinkamų Paslaugų suteikimo dienos taikomos Specialiosiose sąlygose nurodyto dydžio netesybos.

6.3. Paslaugų, kurios teikiamos etapais, perdavimas–priėmimas

6.3.1. Tiekėjas privalo teikti Paslaugas ir perduoti Paslaugų rezultatą Pirkėjui etapais, o Pirkėjas privalo konkrečiame etape kokybiškai suteiktas ir Sutarties bei įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus atitinkančias Paslaugas priimti. Paslaugos teikiamos etapais laikantis Specialiosiose sąlygose nurodytų etapų eiliškumo ir terminų.

6.3.2. Konkrečiame etape suteiktų Paslaugų rezultatas perduodamas Šalims pasirašant Paslaugų perdavimo–priėmimo aktą, kuris pasirašomas 2 (dviem) vienodą teisinę galią turinčiais egzemplioriais (išskyrus atvejus, kai Paslaugų perdavimo–priėmimo aktas pasirašomas saugiu elektroniniu parašu), po vieną kiekvienai Šaliai. Jeigu Paslaugų perdavimo–priėmimo akto, kaip atskiro dokumento, nereikalaujama, Šalys susitaria, ir tai aiškiai nurodo Specialiosiose sąlygose, jog Paslaugų perdavimo–priėmimo aktu laikoma Sąskaita.

6.3.3. Pirkėjas pasirašo kiekvieną Paslaugų perdavimo–priėmimo aktą su sąlyga, kad buvo priimti visi ankstesni etapai, jeigu Specialiosiose sąlygose nėra nurodyta kitaip.

6.3.4. Suteikus visuose etapuose numatytas Paslaugas, t. y. baigus teikti Paslaugas, pasirašomas galutinis suteiktų Paslaugų perdavimo–priėmimo aktas.

6.3.5. Tiekėjui suteikus Paslaugas konkrečiame etape, Pirkėjas atlieka Paslaugų rezultato patikrinimą ir privalo:

6.3.5.1. ne vėliau kaip per 5 (penkias) darbo dienas nuo faktinio Paslaugų etapo suteikimo ir Paslaugų perdavimo–priėmimo akto pateikimo priimti Paslaugų etapo rezultatą, pasirašydamas Paslaugų perdavimo–priėmimo aktą; arba

6.3.5.2. priimti Paslaugų etapo rezultatą su išlygomis, pasirašydamas Paslaugų perdavimo–priėmimo aktą ir Paslaugų etapo patikrinimo metu sudarytą Defektų aktą, kuriame Pirkėjas privalo nurodyti per Paslaugų etapo priėmimą pastebėtus Paslaugų etapo ar pateikiamų Tiekėjo dokumentų trūkumus ir tų trūkumų pašalinimo tvarką (toliau – **Defektų aktas**); arba

6.3.5.3. atsisakyti priimti Paslaugų etapo rezultatą ir įteikti (arba išsiųsti) Defektų aktą Tiekėjui dėl

netinkamai suteiktų šio etapo Paslaugų.

6.3.6. Paslaugų perdavimo–priėmimo akte turi būti nurodoma data, kada Tiekėjas suteikė Paslaugas konkrečiame etape ir pateikė visus reikiamus dokumentus (jei taikoma).

6.3.7. Jeigu nustatoma Paslaugų trūkumų, kurie nereiškia neatitikimo Sutartyje nustatytiems reikalavimams, Pirkėjas gali priimti Paslaugų etapo rezultatą su išlygomis, sudaryti Defektų aktą ir nustatyti protingus terminus Tiekėjui pašalinti Paslaugų trūkumus. Tiekėjas privalo pašalinti Paslaugų trūkumus per Pirkėjo nurodytus protingus terminus, vadovaudamasis Bendrųjų sąlygų 7.3 poskyriu „Paslaugų trūkumų šalinimas“. Jeigu Tiekėjas praleidžia Paslaugų trūkumų pašalinimo terminus, taikomos Bendrųjų sąlygų 7.4 poskyrio „Pirkėjo teisės, Tiekėjui nepašalinus Paslaugų trūkumų“ nuostatos.

6.3.8. Jeigu Pirkėjas per 5 (penkias) darbo dienas nuo Paslaugų perdavimo–priėmimo akto gavimo nepateikia (neišsiunčia) Tiekėjui Defektų akto, laikoma, kad Pirkėjas Paslaugas konkrečiame etape priėmė ir joms pretenzijų neturi.

6.3.9. Pirkėjas turi teisę naudotis Paslaugų, teikiamų etapais, rezultatu tik po galutinio Paslaugų perdavimo–priėmimo akto pasirašymo, jeigu kitaip nenumatyta Specialiosiose sąlygose.

6.3.10. Bet kurio vėlesnio Paslaugų etapo atlikimo terminas, susijęs su ankstesniojo Paslaugų etapo suteikimu, nėra automatiškai pratęsiamas, kai Pirkėjas nepasirašo ankstesniojo etapo Paslaugų perdavimo–priėmimo akto dėl Tiekėjo kaltės.

6.3.11. Jeigu Tiekėjas Paslaugas suteikė anksčiau negu per Specialiosiose sąlygose nustatytą Paslaugų teikimo etapo terminą, tačiau Paslaugos turi trūkumų ir Tiekėjas šių trūkumų neištaiso iki Specialiosiose sąlygose nurodyto Paslaugų etapo termino pabaigos, Tiekėjui iki tinkamų Paslaugų suteikimo dienos taikomos Specialiosiose sąlygose nurodyto dydžio netesybos.

7. TIEKĖJO GARANTINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI

7.1. Garantiniai terminai (jei taikoma)

7.1.1. Paslaugų rezultatui taikomas teisės aktuose nustatytas ir (ar) Tiekėjo taikomas garantinis terminas, kuris nurodytas Tiekėjo pasiūlyme, techninėje specifikacijoje ar Specialiosiose sąlygose. Garantinis terminas pradedamas skaičiuoti nuo Paslaugų perdavimo–priėmimo akto pasirašymo dienos.

7.1.2. Garantiniai terminai sustabdomi tiek laiko, kiek Pirkėjas negali tinkamai naudotis Paslaugų rezultatu dėl nustatytų trūkumų, už kuriuos atsako Tiekėjas. Jeigu Pirkėjas dėl Paslaugų trūkumų negali naudoti tik apibrėžtos Paslaugų rezultato dalies, garantiniai terminai sustabdomi tik tokios dalies atžvilgiu.

7.1.3. Tiekėjas neatsako už Paslaugų trūkumus, kurie atsirado dėl netinkamo Paslaugų rezultato naudojimo ar priežiūros arba Pirkėjo, jo personalo arba trečiųjų asmenų kaltės, su sąlyga, kad nėra Tiekėjo kaltės dėl tokių Paslaugų trūkumų, Paslaugų rezultato netinkamo naudojimo ar priežiūros.

7.2. Pretenzijos dėl Paslaugų trūkumų

7.2.1. Pirkėjas, per Sutartyje nurodytą garantinį terminą (jei taikoma) nustatęs Paslaugų trūkumų, turi nedelsdamas, bet ne vėliau nei per 30 (trisdešimt) dienų ir ne vėliau nei iki garantinio termino pabaigos, pareikšti rašytinę pretenziją Tiekėjui ir nustatyti protingus terminus, jeigu jų nėra nustatyta Specialiosiose sąlygose, Paslaugų trūkumams pašalinti.

7.2.2. Tiekėjas privalo neatlygintinai pašalinti visus Paslaugų trūkumus, už kuriuos atsako Tiekėjas, per Pirkėjo pretenzijoje nustatytus protingus terminus, jeigu konkretūs terminai nėra nustatyti

Specialiosiose sąlygose, kurie skaičiuojami nuo pretenzijos gavimo dienos.

7.2.3. Jei Tiekėjas nepripažįsta Paslaugų trūkumų, kiekviena iš Šalių gali kreiptis dėl nepriklausomos ekspertizės atlikimo. Jei Tiekėjas ilgiau nei 10 (dešimt) dienų nuo Pirkėjo kreipimosi neatsako arba nepasitelkia nepriklausomo su Pirkėju suderinto (Pirkėjas negali nepagrįstai neduoti pritarimo Tiekėjui pasitelkti siūlomą ekspertą) eksperto ginčui spręsti ar (ir) jei ginčas užtruko ilgiau nei 30 (trisdešimt) dienų nuo Pirkėjo pirmojo kreipimosi, tai Pirkėjas turi teisę savarankiškai kreiptis dėl ekspertizės atlikimo. Tokiu atveju ekspertizės išlaidas padengia:

7.2.3.1. jei Paslaugų rezultatas atitinka Sutartyje ir įstatymuose bei kituose teisės aktuose nurodytus reikalavimus – Pirkėjas;

7.2.3.2. jei Paslaugų rezultatas neatitinka Sutartyje ir įstatymuose bei kituose teisės aktuose nurodytų reikalavimų – Tiekėjas.

7.2.4. Ekspertizės išvados Šalims yra privalomos.

7.2.5. Pirkėjas nepraranda teisės pareikšti pretenziją dėl Paslaugų trūkumų, o Tiekėjas turi pareigą neatlygintinai pašalinti visus Paslaugų trūkumus, nepriklausomai nuo to, ar tie trūkumai galėjo būti nustatyti Paslaugų perdavimo–priėmimo akto pasirašymo metu.

7.3. Paslaugų trūkumų šalinimas

7.3.1. Tiekėjas privalo nemokamai pašalinti Paslaugų rezultato trūkumus. Jeigu nustatomi su Paslaugomis susijusių prekių trūkumai, Tiekėjas privalo pašalinti jų trūkumus, sutaisydamas prekes ar jų dalį arba pakeisdamas prekę nauja preke ar jos dalimi.

7.3.2. Pirkėjas privalo suteikti prieigą Tiekėjui atlikti Paslaugų trūkumų pašalinimą, kad Tiekėjas galėtų atlikti tai per nustatytus terminus. Jei su Paslaugų teikimu susijusių prekių trūkumai šalinami prekių naudojimo vietoje, Pirkėjas ir Tiekėjas privalo susitarti dėl prekių trūkumų šalinimo laiko.

7.3.3. Sutaisytoje su Paslaugų teikimu susijusių prekių dalyje pakartotinai nustačius prekių trūkumų, Tiekėjas privalo pakeisti prekes naujomis kokybiškomis prekėmis, nebent Pirkėjas raštu sutiktų prekes dar kartą taisyti.

7.3.4. Pašalinus Paslaugų rezultato trūkumus, garantinis terminas Paslaugų rezultatui (ar su Paslaugomis susijusioms sutaisytomis ar naujoms prekėms ar jų daliai) vėl pradedamas skaičiuoti nuo tinkamai suteiktų Paslaugų (ar su Paslaugomis susijusių prekių) perdavimo Pirkėjui dienos.

7.3.5. Jeigu Paslaugų dalies rezultato trūkumų šalinimas gali turėti įtakos kitoms Paslaugų dalims, Pirkėjas gali pareikalauti Tiekėjo pakartotinai atlikti bandymus, atliktus pagal Sutartį (jei tokie buvo numatyti). Pirkėjas privalo raštu pateikti Tiekėjui tokį reikalavimą per 30 (trisdešimt) dienų po trūkumų pašalinimo. Tokie bandymai atliekami pagal anksčiau atliktų bandymų sąlygas, išskyrus tai, kad jie visais atvejais turi būti atliekami Tiekėjo rizika ir sąskaita.

7.3.6. Tiekėjas, pašalinęs visus Paslaugų trūkumus, privalo apie tai informuoti Pirkėją.

7.3.7. Pirkėjas per 5 (penkias) darbo dienas po Tiekėjo pranešimo apie Paslaugų trūkumų pašalinimą gavimo privalo patikrinti trūkumus, nurodytus Defektų akte arba Pirkėjo pretenzijoje, ir raštu patvirtinti, kurie Paslaugų trūkumai buvo pašalinti tinkamai.

7.4. Pirkėjo teisės, Tiekėjui nepašalinus Paslaugų trūkumų

7.4.1. Jeigu Tiekėjas atsisako pašalinti arba nepašalina Paslaugų trūkumų per Pirkėjo nustatytus protingus terminus, Pirkėjas turi teisę:

7.4.1.1. pašalinti Paslaugų trūkumus pats arba pasamdydamas trečiuosius asmenis, iš anksto apie tai informuodamas Tiekėją, ir pareikalauti Tiekėjo atlyginti Paslaugų ekspertizės bei Paslaugų trūkumų

šalinimo išlaidas ir padengti patirtus nuostolius; arba

7.4.1.2. reikalauti sumažinti Tiekėjui mokėtiną sumą ir grąžinti dėl šios sumos sumažinimo susidariusią permoką per 30 (trisdešimt) dienų nuo Tiekėjui nustatyto termino pašalinti Paslaugų trūkumus pabaigos, jeigu tai neprieštarauja VPĮ įtvirtintiems principams; arba

7.4.1.3. atsisakyti Paslaugų ir nemokėti už tokias Paslaugas ar reikalauti grąžinti už Paslaugas sumokėtą sumą bei nutraukti Sutartį.

7.4.2. Tiekėjui pagal Sutartį mokėtina suma sumažinama tiek, kiek sumažėja Paslaugų vertė Pirkėjui dėl netinkamo Paslaugų dalies rezultato ar su Paslaugų teikimu susijusių prekių trūkumų, jeigu tokio Paslaugų dalies rezultato ir (ar) prekių vertė gali būti išskaitoma iš bendros Paslaugų vertės. Į Paslaugų vertės sumažėjimą, be kita ko, įskaičiuojamos Pirkėjo išlaidos Paslaugų dalies ir (ar) prekių trūkumų įvertinimui ir šalinimui (jeigu tokių Paslaugų dalies ir (ar) prekių kaina buvo nurodyta pirkimo metu).

7.4.3. Tiekėjas privalo patenkinti Pirkėjo pagal Bendrųjų sąlygų 7.4.4 papunktį pareikštą piniginių reikalavimą per 30 (trisdešimt) dienų arba per ilgesnį Pirkėjo reikalavime nurodytą protingą terminą.

7.4.4. Už vėlavimą pašalinti Paslaugų trūkumus Pirkėjas privalo reikalauti Tiekėjo sumokėti Specialiosiose sąlygose nustatyto dydžio netesybas.

8. PASLAUGŲ SUTEIKIMO TERMINAI

8.1. Paslaugų terminai ir teikimo grafikas

8.1.1. Tiekėjas privalo suteikti Paslaugas laikydamasis terminų, nurodytų Specialiosiose sąlygose.

8.1.2. Jei taikytina, Pirkėjas privalo ne vėliau kaip per 14 (keturiolika) darbo dienų nuo Sutarties įsigaliojimo arba per kitą pirkimo dokumentuose nurodytą terminą parengti ir pateikti Tiekėjui suderinimui Paslaugų teikimo grafiką (toliau – **Grafikas**).

8.1.3. Jei aktualu, Grafike turi būti pažymėta, kurios Paslaugos gali būti teikiamos lygiagrečiai, o kurios gali būti teikiamos tik numatytu eiliškumu.

8.2. Netesybos už Paslaugų teikimo vėlavimą

8.2.1. Jeigu Tiekėjas praleidžia Paslaugų teikimo terminus, nustatytus Specialiosiose sąlygose, Tiekėjui iki Paslaugų suteikimo dienos taikomos Specialiosiose sąlygose nurodyto dydžio netesybos.

8.2.2. Tiekėjui praleidus Paslaugų ar jų etapo suteikimo terminą, netesybos skaičiuojamos nuo Paslaugų ar jų etapo suteikimo termino pabaigos (neįskaitytinai) iki Paslaugų ar jų etapo suteikimo datos (įskaitytinai), nustatytos pagal Paslaugų perdavimo–priėmimo aktus.

8.2.3. Jei Tiekėjui pagal šią Sutartį yra priskaičiuotos netesybos, Pirkėjo už Paslaugas mokėtina suma mažinama priskaičiuotų netesybų suma. Taip pat Pirkėjas turi teisę priskaičiuotas netesybas vienašališkai išskaičiuoti iš bet kokių Tiekėjui atliekamų mokėjimų teisės aktų nustatyta tvarka, pranešant Tiekėjui raštu apie tokių netesybų įskaitymą.

9. PRIEVOLIŲ PAGAL SUTARTĮ ĮVYKDYMO UŽTIKRINIMO BŪDAI

Šalių prievolių pagal Sutartį įvykdymas yra užtikrinamas Specialiųjų sąlygų 8 skyriuje nurodytais prievolių pagal Sutartį įvykdymo užtikrinimo būdais, Bendrųjų sąlygų 10 skyriuje nustatyta sutartinių įsipareigojimų įvykdymo užtikrinimo tvarka, Bendrųjų sąlygų 12.1.3 punkte nurodytu avanso užtikrinimu (jeigu Specialiosiose sąlygose yra nurodytas avanso dydis ir yra reikalaujama avanso užtikrinimo), Specialiųjų sąlygų 9 skyriuje nurodytomis netesybomis.

10. SUTARTIES ĮVYKDYMO UŽTIKRINIMAS (JEI TAIKOMA)

10.1. Šio skyriaus nuostatos taikomos tuomet, jei Specialiosiose sąlygose numatyta, kad tinkamam Sutarties įvykdymui užtikrinti Tiekėjas turi pateikti pirmo pareikalavimo banko garantiją arba draudimo bendrovės laidavimo draudimo raštą arba kitą Specialiosiose sąlygose nurodytą sutartinių įsipareigojimų įvykdymo užtikrinimą.

Pastaba. Kai Specialiosiose sąlygose nurodoma, kad Pirkėjas reikalauja pateikti kredito unijos išduotą Sutarties įvykdymo užtikrinimą, šio skyriaus nuostatos taikomos pagal poreikį ir Pirkėjas gali nusimatyti papildomus reikalavimus Specialiosiose sąlygose tokio Sutarties įvykdymo užtikrinimo pateikimui, atitinkančius įstatymų bei kitų teisės aktų nuostatas.

10.2. Tiekėjas privalo pateikti Pirkėjui Specialiosiose sąlygose nurodytos rūšies ir dydžio Sutarties įvykdymo užtikrinimą – pirmo pareikalavimo banko garantiją arba draudimo bendrovės laidavimo draudimo raštą (kartu su draudimo bendrovės laidavimo draudimo raštu turi būti pateiktas ir pasirašytas draudimo liudijimas (polisas) bei dokumentas, įrodantis, kad draudimo įmoka už išduotą laidavimo draudimo raštą yra sumokėta), atitinkantį Bendrųjų sąlygų 10 skyriuje nurodytas sąlygas, per Specialiosiose sąlygose nustatytą terminą (toliau – **Sutarties įvykdymo užtikrinimas**).

10.3. Jei Tiekėjas nepateikia Pirkėjui Sutartyje nustatytos vertės Sutarties įvykdymo užtikrinimo per Sutartyje nustatytą terminą, laikoma, kad Tiekėjas atsisakė sudaryti Sutartį ir Pirkėjas turi teisę VPĮ nustatyta tvarka pasiūlyti sudaryti Sutartį kitam tiekėjui.

10.4. Prieš pateikdamas Sutarties įvykdymo užtikrinimą, Tiekėjas gali prašyti Pirkėjo patvirtinti, kad Pirkėjas sutinka priimti Tiekėjo siūlomą Sutarties įvykdymo užtikrinimą. Tokiu atveju, Pirkėjas privalo atsakyti Tiekėjui ne vėliau kaip per 3 (tris) darbo dienas nuo Tiekėjo prašymo gavimo dienos.

10.5. Sutarties įvykdymo užtikrinime bankas (draudimo bendrovė) privalo neatšaukiamai ir besąlygiškai įsipareigoti ne vėliau kaip per 15 (penkiolika) dienų nuo Pirkėjo raštiško pranešimo apie Tiekėjo Sutartyje nustatytų prievolių pažeidimą, dalinį ar visišką jų nevykdymą arba netinkamą vykdymą gavimo dienos sumokėti Pirkėjui Sutarties įvykdymo užtikrinime nurodytą sumą, pinigus pervedant į Pirkėjo sąskaitą.

10.6. Sutarties įvykdymo užtikrinime negali būti nurodyta, kad bankas (draudimo bendrovė) atsako tik už tiesioginių nuostolių atlyginimą. Bankas (draudimo bendrovė) neturi teisės reikalauti, kad Pirkėjas pagrįstų savo reikalavimą. Pirkėjas pranešime bankui (draudimo bendrovei) nurodo, kad Sutarties įvykdymo užtikrinimo suma jam priklauso dėl to, kad Tiekėjas iš dalies ar visiškai neįvykdė Sutarties ir (arba) ji buvo nutraukta dėl Tiekėjo kaltės. Pirkėjas neįsipareigoja įrodyti realiai patirtų nuostolių ir Tiekėjas, pasirašydamas Sutartį ir pateikdamas Sutarties įvykdymo užtikrinimą, patvirtina, kad Sutarties įvykdymo užtikrinimo suma laikytina minimaliais neįrodinėjamais Pirkėjo nuostoliais.

10.7. Sutarties įvykdymo užtikrinimas turi įsigalioti ne vėliau negu jo pateikimo Pirkėjui dieną.

10.8. Sutarties įvykdymo užtikrinimo suma turi būti nurodoma ir išmokama eurai.

10.9. Sutarties įvykdymo užtikrinimas turi būti surašytas lietuvių arba kita kalba (esant Pirkėjo prašymui, turi būti pateiktas vertimas į lietuvių kalbą).

10.10. Sutarties įvykdymo užtikrinime nurodytas jo galiojimo terminas turi būti ne trumpesnis nei nurodytas Specialiosiose sąlygose.

10.11. Jeigu Sutarties trukmė yra ilgesnė nei 1 (vieneri) metai, Tiekėjas turi teisę pateikti 1 (vienerius) metus galiojantį Sutarties įvykdymo užtikrinimą, tačiau privalo pratęsti Sutarties įvykdymo užtikrinimo terminą arba pateikti naują Sutarties įvykdymo užtikrinimą ne vėliau kaip prieš 10 (dešimt) darbo dienų iki Sutarties įvykdymo užtikrinimo galiojimo termino pabaigos.

10.12. Jeigu Sutartyje nustatytais sąlygomis Paslaugų suteikimo terminas yra pratęsiamas arba nukeliamas dėl Sutarties sustabdymo, arba suteikti Paslaugas arba taisyti Paslaugų trūkumus yra vėluojama, Tiekėjas privalo užtikrinti Sutarties įvykdymo užtikrinimo galiojimą visą Sutarties galiojimo laikotarpį ir ne vėliau kaip iki Sutarties įvykdymo užtikrinimo galiojimo termino pabaigos privalo Pirkėjui pateikti naują arba pratęstą Sutarties įvykdymo užtikrinimą.

10.13. Tiekėjui laiku nepratęsus Sutarties įvykdymo užtikrinimo galiojimo termino arba nepateikus naujo Sutarties įvykdymo užtikrinimo, Pirkėjas turi teisę reikalauti Specialiosiose sąlygose nustatyto dydžio netesybų už kiekvieną pradelstą dieną.

10.14. Pirkėjas nepriima Sutarties įvykdymo užtikrinimo ir (ar) laiko jį negaliojančiu, ir (ar) kreipiasi į Tiekėją dėl naujo Sutarties įvykdymo užtikrinimo pateikimo Pirkėjui, o Tiekėjas privalo Sutarties įvykdymo užtikrinimą pateikti per trumpiausią įmanomą terminą, jei Sutarties įvykdymo užtikrinimas neatitinka Sutartyje keliamų reikalavimų arba Pirkėjas turi informacijos, susijusios su Sutarties įvykdymo užtikrinimą išdavusio banko (draudimo bendrovės) veiklos sustabdymu arba galimu veiklos sustabdymu (įskaitant nemokumą, likvidavimą ar teisinės apsaugos taikymo procedūras).

10.15. Jei Tiekėjas pažeidžia Sutartimi nustatytus įsipareigojimus, dalinai ar visiškai įsipareigojimų nevykdo (ar juos vykdo ne pagal Sutarties sąlygas), Pirkėjas gali pasinaudoti Sutarties įvykdymo užtikrinimu. Tiekėjas, siekdamas toliau vykdyti Sutarties įsipareigojimus, privalo per 10 (dešimt) darbo dienų nuo pranešimo apie Sutarties įvykdymo užtikrinimo sumokėjimą Pirkėjui pranešimo gavimo dienos pateikti Pirkėjui naują Specialiosiose sąlygose nurodyto dydžio Sutarties įvykdymo užtikrinimą.

10.16. Pirkėjas gali pasinaudoti Sutarties įvykdymo užtikrinimu, esant bet kuriai iš žemiau nurodytų aplinkybių:

10.16.1. Tiekėjas neįvykdė, nevykdo arba netinkamai vykdo savo įsipareigojimus pagal Sutartį;

10.16.2. Tiekėjas per protingai nustatytą laikotarpį neįvykdė Pirkėjo nurodymo ištaisyti Paslaugų trūkumus;

10.16.3. jei dėl bet kokių Tiekėjo veiksmų (veikimo ar neveikimo) Pirkėjas patyrė nuostolius (įskaitant, bet neapribojant, papildomas išlaidas, negautas pajamas ar kitus tiesioginius ir netiesioginius nuostolius, delspinigius ir (arba) baudas (jei delspinigiai ir (arba) baudos yra numatyti Specialiosiose sutarties sąlygose));

10.16.4. Tiekėjas be pateisinamos priežasties (ne Sutartyje nustatytais atvejais) vienašališkai nutraukia Sutartį.

11. SUTARTIES KAINA IR JOS PERSKAIČIAVIMAS

11.1. Sutarties kaina, kurią Pirkėjas privalo sumokėti Tiekėjui už faktiškai suteiktas Paslaugas pagal Sutarties sąlygas, įskaitant visus Susitarimus, yra apskaičiuojama, taikant kainos apskaičiavimo būdą ar būdus, nurodytus Specialiosiose sąlygose.

11.2. Pradinės sutarties vertė yra nurodyta Specialiosiose sąlygose.

11.3. Laikoma, kad į Sutarties kainą yra įtrauktos visos Tiekėjo išlaidos, susijusios su visų Paslaugų teikimu, taip pat su tinkamu šioje Sutartyje numatytų kitų Tiekėjo įsipareigojimų įvykdymu, įskaitant draudimus, muitus ir kitokias išlaidas, Tiekėjo patirtas vykdam Sutartyje numatytus įsipareigojimus.

11.4. Sutarties kainos peržiūra atliekama Specialiosiose sąlygose nustatyta tvarka.

12. ATSISKAITYMO TVARKA

12.1. Išankstinis mokėjimas (avansas) (jei taikoma)

12.1.1. Bendrųjų sąlygų 12.1 poskyrio sąlygos taikomos tuo atveju, jei Specialiosiose sąlygose yra nurodyta, kad Tiekėjui mokamas išankstinis mokėjimas (avansas) (toliau – **Avansas**).

12.1.2. Pirkėjas sumoka Tiekėjui ne didesnę kaip Specialiosiose sąlygose nurodyto dydžio Avansą.

12.1.3. Jei Specialiosiose sąlygose to reikalaujama, Tiekėjas, norėdamas gauti Avansą, kreipdamasis dėl Avanso išmokėjimo, ne vėliau kaip per 10 (dešimt) darbo dienų nuo Sutarties įsigaliojimo dienos kartu su išankstinio mokėjimo sąskaita Pirkėjui turi pateikti Avanso užtikrinimą – banko garantiją arba draudimo bendrovės laidavimo draudimo raštą arba kitą sutartinių įsipareigojimų įvykdymo užtikrinimą ne mažesnei kaip Specialiosiose sąlygose prašomo Avanso dydžio sumai (toliau – **Avanso užtikrinimas**).

Pastaba. Kai Specialiosiose sąlygose nurodoma, kad Pirkėjas reikalauja pateikti kredito unijos išduotą Avanso užtikrinimą, šio poskyrio nuostatos taikomos pagal poreikį ir Pirkėjas gali nusimatyti papildomus reikalavimus Specialiosiose sąlygose tokio Avanso užtikrinimo pateikimui, atitinkančius įstatymų bei kitų teisės aktų nuostatas.

12.1.4. Prieš pateikdamas Avanso užtikrinimą, Tiekėjas gali prašyti Pirkėjo patvirtinti, kad Pirkėjas sutinka priimti Tiekėjo siūlomą Avanso užtikrinimą. Tokiu atveju, Pirkėjas privalo atsakyti Tiekėjui ne vėliau kaip per 3 (tris) darbo dienas nuo Tiekėjo prašymo gavimo dienos.

12.1.5. Avanso užtikrinimu bankas (draudimo bendrovė) privalo neatšaukiamai ir besąlygiškai įsipareigoti ne vėliau kaip per 15 (penkiolika) dienų nuo Pirkėjo raštiško pranešimo apie Sutarties neįvykdymą ar Sutarties nutraukimą dėl Tiekėjo kaltės, sumokėti Pirkėjui sumą, nevirsijančią išmokėto Avanso sumos ir užtikrinimo sumos, pinigų pervedant į Pirkėjo sąskaitą.

12.1.6. Bankas (draudimo bendrovė) neturi teisės reikalauti, kad Pirkėjas pagrįstų savo reikalavimą. Pirkėjas pranešime bankui (draudimo bendrovei) nurodys, kad Avanso užtikrinimo suma jam priklauso dėl to, kad Tiekėjas iš dalies ar visiškai neįvykdė Sutarties sąlygų ir (arba) ji buvo nutraukta dėl Tiekėjo kaltės ir Tiekėjas negrąžino avanso.

12.1.7. Avanso užtikrinimo suma turi būti nurodoma ir išmokama eurai.

12.1.8. Avanso užtikrinimas turi būti surašytas lietuvių arba kita kalba (esant Pirkėjo prašymui, turi būti pateiktas vertimas į lietuvių kalbą).

12.1.9. Avanso užtikrinimas, neatitinkantis šiame Sutarties poskyryje nustatytų reikalavimų, nebus priimamas.

12.1.10. Jei Sutarties vykdymo metu Avanso užtikrinimą išdavęs bankas (draudimo bendrovė) negali įvykdyti savo įsipareigojimų, Pirkėjas gali raštu pareikalauti Tiekėjo per 10 (dešimt) darbo dienų pateikti naują Avanso užtikrinimą, tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir ankstesnysis.

12.1.11. Pirkėjas sumoka Tiekėjui Avansą per Specialiosiose sąlygose numatytą terminą nuo išankstinio mokėjimo sąskaitos ir Avanso užtikrinimo (jei taikoma) gavimo dienos. Sumokėto Avanso suma išskaitoma iš mokėtinios sumos.

12.1.12. Nutraukus Sutartį, Tiekėjas privalo grąžinti Pirkėjui gautą Avansą per 5 (penkias) darbo dienas (jeigu dalis Paslaugų yra suteikta, Pirkėjas jas yra priėmęs ir Paslaugų rezultatu gali naudotis pagal paskirtį – grąžinama ta Avanso dalis, kuri viršija Pirkėjo priimtų Paslaugų kainą). Jei Tiekėjas negrąžina gauto Avanso, Pirkėjas pasinaudoja Avanso užtikrinimu (jei taikoma). Tais atvejais, jei nebuvo taikytas Bendrųjų sąlygų 12.1.3 punktas, Tiekėjas turi sumokėti Specialiosiose sąlygose nurodyto dydžio netesybas, skaičiuojamas nuo grąžintinos Avanso sumos už laikotarpį nuo Avanso išmokėjimo iki jo grąžinimo.

12.2. Mokėjimų tvarka

12.2.1. Tiekėjas išrašo Sąskaitą tik Šalims pasirašius Paslaugų perdavimo–priėmimo aktą, jeigu kitaip nenumatyta Specialiosiose sąlygose:

12.2.1.1. elektroninę sąskaitą faktūrą, atitinkančią Europos elektroninių sąskaitų faktūrų standartą, kurio nuoroda paskelbta 2017 m. spalio 16 d. Komisijos įgyvendinimo sprendime (ES) 2017/1870 dėl nuorodos į Europos elektroninių sąskaitų faktūrų standartą ir sintaksių sąrašo paskelbimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2014/55/ES (toliau – Europos elektroninių sąskaitų faktūrų standartas), Tiekėjas gali pateikti pasirinktomis priemonėmis;

12.2.1.2. Europos elektroninių sąskaitų faktūrų standarto neatitinkančią elektroninę sąskaitą faktūrą Tiekėjas gali teikti tik naudodamasis Sąskaitų administravimo bendrosios informacinės sistemos (toliau – SABIS) priemonėmis.

12.2.2. Pirkėjas elektronines sąskaitas faktūras priima ir apdoroja naudodamasis informacinės sistemos SABIS priemonėmis, išskyrus jeigu mobilizacijos, karo ar nepaprastosios padėties atveju yra informacinės sistemos SABIS pažeidimų, dėl kurių negalimas Pirkėjo ir Tiekėjo bendravimas ir keitimasis informacija naudojantis SABIS.

12.2.3. Išankstinio mokėjimo sąskaitas (jeigu Specialiosiose sąlygose yra numatytas Avanso mokėjimas) Tiekėjas privalo pateikti šiame Sutarties poskyryje nustatyta tvarka.

12.2.4. Pirkėjas atlieka mokėjimus už Paslaugas Specialiosiose sąlygose nustatytais terminais.

12.2.5. Už mokėjimų pagal Sutartį vėlavimus Pirkėjui taikomos netesybos Specialiosiose sąlygose nustatyta tvarka.

12.2.6. Jei Paslaugos teikiamos etapais ar periodais aukščiau nurodyta atsiskaitymo tvarka galioja kiekvienam Paslaugų teikimo etapui ar periodui, jei Specialiosiose sąlygose nenustatyta kitaip.

12.2.7. Jeigu Šalys sudaro trišalį susitarimą su subtiekiu dėl tiesioginio atsiskaitymo, Pirkėjas privalo pervesti subtiekiui mokėtiną sumą į subtieko banko sąskaitą, nurodytą trišaliame susitarime, o likutį pervesti į Tiekėjo banko sąskaitą po to, kai pagal Sutarties ir trišalio susitarimo reikalavimus sudaromas suteiktų Paslaugų perdavimo–priėmimo aktas ir Tiekėjas pateikia Sąskaitą už Paslaugas Pirkėjui.

12.3. Kiti atsiskaitymo klausimai

12.3.1. Pirkėjas privalo pervesti mokėjimus Tiekėjui į Tiekėjo banko sąskaitą, nurodytą Specialiosiose sąlygose.

12.3.2. Pirkėjas turi teisę sumas, gautinas iš Tiekėjo, išskaityti iš mokėjimų Tiekėjui pagal Sutartį (vienašališkai daryti įskaitymus). Dėl šios priežasties Tiekėjas neturi teisės perleisti arba įkeisti reikalavimo teisių į gautinas pagal Sutartį sumas tretiesiems asmenims arba kitaip jomis disponuoti be Pirkėjo sutikimo.

12.3.3. Visi mokėjimai pagal Sutartį atliekami eurai.

12.3.4. Už pavėluotus mokėjimus pagal Sutartį mokančioji Šalis privalo sumokėti kitai Šaliai Specialiosiose sąlygose nurodyto dydžio netesybas.

13. KONFIDENCIALI INFORMACIJA

13.1. Šalys įsipareigoja laikytis konfidencialumo ir be kitos Šalies rašytinio sutikimo neatskleisti tos Šalies informacijos, nurodytos kaip konfidencialios, jokiems Šalies darbuotojams, su Šalimi susijusiems ar kitiems tretiesiems asmenims, kuriems nėra būtina šią informaciją naudoti jų darbo tikslais, išskyrus žemiau nurodytus atvejus.

13.2. Šalis turi teisę atskleisti kitos Šalies konfidencialią informaciją šiais atvejais:

13.2.1. konfidencialios informacijos atskleidimas yra būtinas tinkamam Šalies teisių ar pareigų pagal Sutartį įgyvendinimui – tačiau tokiu atveju informaciją galima atskleisti tik ta apimtimi, kiek tai yra reikalinga sutartinių teisių ar pareigų įgyvendinimui, ir tik tokiems tretiesiems asmenims, kuriems būtina, su sąlyga, kad konfidencialią informaciją gaunantys tretieji asmenys prisiima tokius pačius konfidencialumo įsipareigojimus, kokie yra nustatyti šioje Sutartyje. Jeigu tretieji asmenys atskleidžia konfidencialią informaciją, Šalis atsako už jų veiksmus kaip už savo;

13.2.2. konfidencialią informaciją yra būtina atskleisti pagal įstatymų bei kitų teisės aktų reikalavimus, įskaitant atvejus, kai to reikalauja viešojo administravimo subjektai, taip, kaip jie apibrėžti Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme.

13.3. Prieš atskleisdama konfidencialią informaciją, Šalis privalo informuoti kitą Šalį (tiek, kiek tai nedraudžiama pagal įstatymus bei kitus teisės aktus) apie būtinybę arba gautą viešojo administravimo subjekto reikalavimą atskleisti konfidencialią informaciją ir imtis protingų priemonių, siekdama užtikrinti atskleistos informacijos konfidencialumą.

13.4. Šalis atsako:

13.4.1. už bet kokią neteisėtą, įskaitant atsitiktinį, kitos Šalies konfidencialios informacijos ar bet kurios jos dalies atskleidimą ar perdavimą arba konfidencialios informacijos neteisėtą naudojimą;

13.4.2. už tai, kad nesiėmė visų protingų veiksmų, kad išsaugotų ir apsaugotų kitos Šalies konfidencialią informaciją ar bet kurią jos dalį, užkirstų kelią tolesniam jos neteisėtam atskleidimui, perdavimui ar naudojimui.

13.5. Šalis, nepagrįstai atskleidusi kitos Šalies konfidencialią informaciją, privalo sumokėti kitai Šaliai Specialiosiose sąlygose nurodyto dydžio baudą.

14. ASMENS DUOMENŲ APSAUGA

14.1. Šalys įsipareigoja užtikrinti asmens duomenų saugumą bei asmens duomenų tvarkymą vykdyti teisėtai, vadovaujantis 2016 m. balandžio 27 d. priimto Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių asmens duomenų tvarkymą, nuostatomis.

14.2. Šalys patvirtina, kad jeigu siekiant užtikrinti tinkamą Sutarties vykdymą bus tvarkomi asmens duomenys, Šalys įsipareigoja sudaryti atskirą susitarimą dėl duomenų tvarkymo, kuriuo nustato duomenų tvarkymo dalyką ir trukmę, duomenų tvarkymo pobūdį ir tikslą, asmens duomenų rūšis ir duomenų subjektų kategorijas bei duomenų valdytojo prievoles ir teises.

15. INTELEKTINĖ NUOSAVYBĖ

15.1. Visi rezultatai ir su jais susijusios teisės, įgytos vykdančios Sutartį, įskaitant intelektinės nuosavybės teises, išskyrus asmenines neturtines teises į intelektinės veiklos rezultatus, yra Pirkėjo nuosavybė, pereinanti Pirkėjui nuo Paslaugų perdavimo–priėmimo akto pasirašymo be jokių apribojimų, kurią Pirkėjas gali naudoti, publikuoti, perleisti ar perduoti be atskiros Tiekėjo sutikimo tretiesiems asmenims, jei Specialiosiose sąlygose nenumatyta kitaip ar intelektinės nuosavybės teisės negali būti perduodamos nuosavybės teise dėl Paslaugų pobūdžio ar (ir) išimtinių teisių, patentų ir kt.

15.2. Tiekėjas įsipareigoja atlyginti nuostolius Pirkėjui dėl bet kokių reikalavimų, kylančių dėl intelektinės nuosavybės teisių, įskaitant, bet neapsiribojant, dėl patentų, prekių ženklo, pramoninio dizaino savininko (naudotojo) teisės (registruojamos arba ne), teisės, kylančios iš paraiškų bet kurioms

minėtoms teisėms įregistruoti, autoriaus teisės, duomenų bazių gamintojų (sui generis) teisės, firmų, įmonių, organizacijų, verslo pavadinimų ar vardų savininkų ir kitos panašios teisės ar įsipareigojimai, nepriklausomai nuo to, ar jie registruoti Lietuvos Respublikoje, ar kitose šalyse, ar neregistruotini, išskyrus atvejus, kai toks pažeidimas atsiranda dėl Pirkėjo kaltės.

15.3. Tiekėjas neturi teisės be išankstinio rašytinio Pirkėjo sutikimo naudoti Pirkėjo simbolių, pavadinimo ir ženklo reklamoje, rinkodaroje, taip pat naudotis Pirkėjo sukurtais intelektualiais veiklos rezultatais. Pažeidus reikalavimą, Tiekėjui taikoma Specialiosiose sąlygose nurodyta bauda.

16. PAREIŠKIMAI IR GARANTIJOS

16.1. Kiekviena iš Šalių pareiškia ir garantuoja kitai Šaliai, kad:

16.1.1. yra teisėtai priimti ir galioja visi būtini sprendimai, gauti leidimai bei sutikimai, taip pat teisėtai atlikti ir galioja kiti teisiniai veiksmai, reikalingi Sutarties sudarymui, galiojimui ir vykdymui;

16.1.2. sudarydama Sutartį, Šalis neviršija savo kompetencijos ir nepažeidžia jai taikomų įstatymų bei kitų teisės aktų, teismo ar arbitražo teismo sprendimų, administracinių aktų, sutarčių ar kitų prievolių pagal taikomą privatinę teisę, viešąją teisę, Europos Sąjungos teisę arba tarptautinę teisę;

16.1.3. Šalies atstovas turi visus reikiamus įgaliojimus sudaryti ir įvykdyti Sutartį. Šalies atstovas, sudarydamas ir pasirašydamas Sutartį, nepažeidžia Šalies įstatų, nuostatų ir kitų vidaus dokumentų, Šalies valdymo ir kitų organų ir (ar) kreditorių teisių ir teisėtų interesų, sudarydamas Sutartį jis Šalies ir Šalies organų narių, kreditorių atžvilgiu veikia sąžiningai ir protingai;

16.1.4. Šalis įvertino visas aplinkybes, turinčias esminės reikšmės Sutarties sudarymui ir jos vykdymui. Nė viena iš Sutartyje nurodytų sąlygų ir aplinkybių neturi neigiamos įtakos Šalies valiai sudaryti Sutartį tokiomis sąlygomis, kurios nurodytos Sutartyje, ir vykdyti iš Sutarties kylančius įsipareigojimus;

16.1.5. Sutartis sudaroma vadovaujantis sąžiningumo, protingumo, teisingumo ir Šalių lygiateisiškumo principais, nenaudojant apgaulės ar spaudimo. Šalys atskleidė viena kitai visą joms žinomą informaciją, turinčią esminės reikšmės Sutarties sudarymui ir jos vykdymui;

16.1.6. visi Šalies pareiškimai ir garantijos yra išsamūs ir nepalieka nutylėtų jokių aplinkybių, kurios darytų šiuos pareiškimus ar garantijas neteisingais.

16.2. Tiekėjas papildomai pareiškia ir garantuoja Pirkėjui, kad Tiekėjas, subtiekejai, jungtinės veiklos partneriai ir specialistai turi galiojančius ir teisėtus visus įstatymuose bei kituose teisės aktuose numatytus leidimus, licencijas, atestatus, teisės pripažinimo dokumentus, reikalingus vykdant Sutartį.

16.3. Tiekėjas pareiškia, kad suteiktų Paslaugų rezultato disponavimo, valdymo ir naudojimosi teisės nėra apribotos ir jokie tretieji asmenys neturi pretenzijų į Sutartimi perduodamą Paslaugų rezultatą.

16.4. Tiekėjas įsipareigoja vykdant Sutartį laikytis aplinkos apsaugos, socialinės ir darbo teisės įpareigojimų, nustatytų Europos Sąjungos ir nacionalinėje teisėje, kolektyvinėse sutartyse ir VPĮ 5 priede nurodytose tarptautinėse konvencijose.

17. BENDRIEJI ATSAKOMYBĖS KLAUSIMAI

17.1. Netesybų sumokėjimas už vėlavimą ar pareigų pagal Sutartį pažeidimą neatleidžia Šalies nuo Sutartyje numatytų jos pareigų vykdymo.

17.2. Netesybų sumokėjimas ir (ar) Sutarties įvykdymo užtikrinimo gavimas nepanaikina Šalies teisės reikalauti, kad kita Šalis kompensuotų jos patirtus nuostolius. Šioje Sutartyje nustatytos netesybos yra laikomos minimaliais, neįrodinėtiniais Šalių nuostoliais. Kiekviena iš Šalių turi teisę gauti iš kitos Šalies nuostolių, atsiradusių dėl kitos Šalies netinkamo įsipareigojimų pagal Sutartį vykdymo ar nevykdymo, neviršijant Pradinės sutarties vertės, jei teisės aktai nenumato, kad privalo būti kompensuota didesnė

suma. Šiame punkte numatytas atsakomybės ribojimas netaikomas, jei žala atsirado dėl konfidencialumo įsipareigojimų, asmens duomenų apsaugą reglamentuojančių teisės aktų ar intelektualinės nuosavybės teisių pažeidimo.

17.3. Tuo atveju, jei paaiškėja, kad kuris nors iš šioje Sutartyje pateiktų pareiškimų ar garantijų buvo iš esmės neteisingas, melagingas ar klaidinantis, Šalis pažeidėja nukentėjusiai Šaliai privalo atlyginti visus nuostolius, kuriuos nukentėjusioji Šalis patyrė dėl tokio neteisingo, melagingo ar klaidinančio pareiškimo ar garantijos.

17.4. Šioje Sutartyje numatytos teisių gynbos priemonės neapriboja Šalių teisės pasinaudoti kitomis teisėtomis teisių gynbos priemonėmis.

17.5. Atsakomybės apribojimai pagal Sutartį netaikomi, kai žala padaroma tyčia arba dėl didelio neatsargumo, padaroma neturtinė žala, sužalojama sveikata ar atimama gyvybė, taip pat kai padaroma žala (nuostoliai) tretiesiems asmenims, įskaitant atvejus, jeigu vienos Šalies padarytą žalą tretiesiems asmenims atlygina kita Šalis.

17.6. Pasibaigus Sutarties galiojimui, Šalys neatleidžiamos nuo atsakomybės už Sutarties pažeidimą. Pasibaigus Sutarties galiojimui, Šalys nepraranda teisės reikalauti atlyginti dėl Sutarties nevykdymo patirtus nuostolius bei sumokėti netesybas.

17.7. Jeigu Sutartis nutraukiama dėl esminio sutarties pažeidimo pagal Bendrųjų sąlygų 22.2.1 papunktį ir (ar) Tiekėjas esminę Sutarties sąlygą, nurodytą Specialiųjų sąlygų 10 skyriuje, vykdo su dideliais ar nuolatiniais trūkumais, Tiekėjas įtraukiamas į nepatikimų tiekėjų sąrašą VPĮ 91 straipsnyje nustatyta tvarka. Atvejai, kuomet laikoma, kad esminė Sutarties sąlyga vykdoma su dideliais arba nuolatiniais trūkumais, nurodyti Specialiųjų sąlygų 10 skyriuje. Esminės Sutarties sąlygos vykdymas su dideliais arba nuolatiniais trūkumais gali būti pripažįstamas ir kitais, Specialiosiose sąlygose nenurodytais, atvejais, įvertinus konkrečias esminės Sutarties sąlygos netinkamo vykdymo aplinkybes.

18. NENUGALIMA JĖGA (FORCE MAJEURE)

18.1. Atsakomybė pagal Sutartį netaikoma, taip pat Šalys gali būti visiškai ar iš dalies atleistos nuo civilinės atsakomybės šiais pagrindais:

18.1.1. dėl nenugalimos jėgos (force majeure) – taikomos Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.212 straipsnio ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. liepos 15 d. nutarimu Nr. 840 „Dėl Atleidimo nuo atsakomybės esant nenugalimos jėgos (force majeure) aplinkybėms taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų taisyklių nuostatos;

18.1.2. dėl Europos Sąjungos valstybių veiksmų – kai prievolę pagal Sutartį įvykdyti neįmanoma dėl privalomų ir nenumatytų Europos Sąjungos valstybės institucijų veiksmų (aktų), kurių Šalys neturėjo teisės ginčyti ir šie veiksmai negalėjo būti iš anksto numatyti.

18.2. Šalis, prašanti ją atleisti nuo atsakomybės, privalo pranešti kitai Šaliai apie nenugalimos jėgos aplinkybes nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 5 (penkias) dienas nuo tokių aplinkybių atsiradimo ar paaiškėjimo, pateikdama įrodymus, kad ji ėmėsi visų pagrįstų atsargumo priemonių ir dėjo visas pastangas, kad sumažintų išlaidas ar neigiamas pasekmes, taip pat pranešti galimą įsipareigojimų įvykdymo terminą. Šalis taip pat turi pateikti kitai Šaliai atitinkamą pranešimą, kai išnyksta įsipareigojimų nevykdymo pagrindas.

18.3. Pagrindas atleisti Šalį nuo atsakomybės atsiranda nuo nenugalimos jėgos aplinkybių atsiradimo momento arba, jeigu laiku nebuvo pateiktas pranešimas, nuo pranešimo pateikimo momento. Jeigu Šalis laiku neišsiunčia pranešimo arba neinformuoja, ji privalo kompensuoti kitai Šaliai žalą, kurią ši patyrė dėl laiku nepateikto pranešimo arba dėl to, kad nebuvo jokio pranešimo.

18.4. Jeigu nenugalimos jėgos (force majeure) aplinkybės tęsiasi ilgiau negu 1 (vieną) mėnesį nuo

pranešimo apie jas gavimo dienos, bet kuri Šalis gali nutraukti Sutartį apie tai pranešusi kitai Šaliai prieš 5 (penkias) darbo dienas. Nenugalima jėga nelaikoma tai, kad Šalis neturi reikiamų finansinių išteklių arba skolininko kontrahentai pažeidžia savo prievolės, arba skolininkas pažeidžia savo prievolės kontrahentams.

19. SUTARTIES NUOSTATŲ NEGALIOJIMAS

19.1. Jeigu kuri nors Sutarties nuostata yra arba tampa dalinai ar pilnai negaliojanti, Šalys privalo kuo skubiau sudaryti Susitarimą, ir juo pakeisti negaliojančią nuostatą kita nuostata, kuri, kiek tai yra įmanoma, turėtų tokį patį ekonominį ir teisinį efektą, kokio buvo siekta susitariant dėl negaliojančios Sutarties nuostatos. Tokia negaliojanti nuostata nedaro negaliojančiomis kitų Sutarties nuostatų, jeigu tai nepažeidžia įstatymų bei kitų teisės aktų ir galima daryti prielaidą, kad Sutartis būtų buvusi teisėtai sudaryta ir neįtraukus nuostatos, kuri yra negaliojanti.

19.2. Jeigu Specialiosiose sąlygose numatytas Bendrųjų sąlygų nuostatos pakeitimas yra arba tampa dalinai ar pilnai negaliojantis, negali būti taikoma tos Bendrųjų sąlygų nuostatos redakcija, buvusi iki pakeitimo. Tokiu atveju Šalys privalo veikti pagal Bendrųjų sąlygų 19.1 punktą.

20. SUTARTIES PAKEITIMAI

20.1. Sutarties sąlygos Sutarties galiojimo laikotarpiu negali būti keičiamos, išskyrus tokias Sutarties sąlygas, kurių keitimas numatytas Sutartyje ir (ar) galimas vadovaujantis VPĮ nuostatomis.

20.2. Sutarties pakeitimai įforminami Šalims sudarant Susitarimą.

20.3. Šalis, inicijuojanti Susitarimą, privalo pateikti kitai Šaliai pranešimą dėl Sutarties pakeitimo bei pagrindimą dėl to, jog yra faktinis ir teisinis pagrindas sudaryti Susitarimą. Kita Šalis per 5 (penkias) darbo dienas (arba per kitą Šalių raštu sutartą terminą) privalo išanalizuoti ir įvertinti gautą informaciją, pateikti savo pastabas ir pasiūlymus, pagrįstus Sutarties ir imperatyviomis įstatymų bei kitų teisės aktų nuostatomis.

20.4. Susitarimas įsigalioja nuo jo sudarymo, jei Susitarime nenurodyta kitaip. Susitarimą Pirkėjas privalo pavišinti VPĮ 33 ir 86 straipsniuose nustatyta tvarka.

20.5. Specialiosiose sąlygose nurodytų duomenų apie kontaktinius asmenis bei rekvizitų pasikeitimas nelaikomas Sutarties pakeitimu (išskyrus Tiekėjo, jungtinės veiklos partnerio, subtiekejo ar specialisto pakeitimą kitu asmeniu) ir Šalis turi pakeisti tuos duomenis vienašališkai, informuodama apie tai kitą Šalį. Bet kuriuo atveju Sutarties pakeitimu negali būti iš esmės keičiama Sutartis.

21. SUTARTIES SUSTABDYMAS

21.1. Nesant Tiekėjo kaltės ir esant aplinkybėms, kurių Sutarties Šalis negalėjo numatyti Sutarties sudarymo metu, dėl kurių Sutarties Šalis negali vykdyti savo sutartinių įsipareigojimų ir (arba) esant kitoms nenumatytoms aplinkybėms, Sutarties Šalys turi teisę inicijuoti Paslaugų (jų dalies) teikimo sustabdymą iki atitinkamų aplinkybių pasibaigimo.

21.2. Paslaugų (jų dalies) teikimas gali būti stabdomas esant bent vienai iš šių aplinkybių:

21.2.1. esant Bendrųjų sąlygų 18 skyriuje numatytoms nenugalimos jėgos aplinkybėms, sutartinių įsipareigojimų vykdymo terminai stabdomi nuo kliūties atsiradimo momento arba, jeigu apie ją nėra laiku pranešta, nuo pranešimo momento ir atnaujinami, kai minėtos aplinkybės nebetrūkdo vykdyti Sutarties;

21.2.2. Tiekėjas Sutartyje nurodyta tvarka negali teikti Paslaugų (pavyzdžiui, Pirkėjas dėl objektyvių priežasčių negali sudaryti techninių galimybių Paslaugų teikimui), o Tiekėjas dėl to negali vykdyti Sutarties;

21.2.3. dėl nenumatytų prekių, paslaugų ir (ar) darbų, susijusių su perkamu objektu, kurių poreikis paaiškėjo tik vykdant Sutartį, įsigijimo;

21.2.4. ne dėl Pirkėjo kaltės vėluoja kitos Pirkėjo pirkimo sutarties, turinčios tiesioginės įtakos šiai Sutarčiai, vykdymas;

21.2.5. esant įrodymais pagrįstoms kliūtims ar trukdymams, sukeltiems Tiekėjui kitų trečiųjų asmenų ne dėl Tiekėjo ne laiku ar netinkamai pagal Sutarties sąlygas ir tvarką įvykdytų sutartinių įsipareigojimų;

21.2.6. pasikeitus galiojančiam teisės aktui ar įsigaliojus naujam teisės aktui, kuris turi įtakos šios Sutarties vykdymui;

21.2.7. sutartinių įsipareigojimų stabdymo būtinybė atsirado dėl sustabdyto, perskirstyto, negauto ir panašiai Pirkėjo Paslaugų pirkimui skirto finansavimo arba finansavimo trūkumo;

21.2.8. dėl teisminių (arbitražinių) ginčų su Pirkėju ar trečiaisiais asmenimis, kurių dalykas yra tiesiogiai susijęs su Sutarties vykdymu.

21.3. Jei Paslaugų (jų dalies) teikimo sustabdymas atliekamas dėl Bendrųjų sąlygų 21.2 papunktyje nurodytų aplinkybių ir tęsiasi ne ilgiau kaip 3 (tris) mėnesius, toks stabdymas laikomas Sutarties keitimu joje numatytomis sąlygomis ir įforminamas Sutarties 21.6 papunktyje nustatyta tvarka.

21.4. Jei Paslaugų (jų dalies) teikimo stabdymas vykdomas dėl kitų aplinkybių, nenurodytų Bendrųjų sąlygų 21.2 papunktyje ar (ir) Bendrųjų sąlygų 21.2 papunktyje nurodytos aplinkybės tęsiasi ilgiau nei 3 (tris) mėnesius ir (ar) nesilaikant šiame skyriuje nustatytos tvarkos, tai laikoma Sutarties keitimu, kuris turi būti atliekamas, vadovaujantis VPĮ nuostatomis ir įforminamas Sutarties 21.6 papunktyje nustatyta tvarka.

21.5. Sutartinių įsipareigojimų vykdymas gali būti stabdomas tik Sutarties galiojimo laikotarpiu tokia tvarka:

21.5.1. atsiradus aplinkybėms, dėl kurių Tiekėjas negali vykdyti sutartinių įsipareigojimų, Tiekėjas apie tai nedelsdamas privalo informuoti Pirkėją. Tiekėjo rašytiniame prašyme turi būti nurodyta stabdymo aplinkybė (Bendrųjų sąlygų 21.2 papunktis) ir aplinkybės atsiradimą bei galimą terminą pagrindžiantys argumentai, objektyvūs faktai ir įrodymai. Pirkėjas, įvertinęs prašymą, ne vėliau kaip per 3 (tris) darbo dienas raštu informuoja Tiekėją apie priimtą sprendimą dėl sutartinių įsipareigojimų vykdymo stabdymo. Tiekėjui nepateikus konkrečių argumentų, faktų, pagrįstų įrodymais, Pirkėjas turi teisę raštu atsisakyti patvirtinti sustabdymą;

21.5.2. Pirkėjui raštu informavus Tiekėją ir pateikus jam argumentuotą paaiškinimą, dėl kokių aplinkybių ir kuriam terminui yra būtina sustabdyti sutartinių įsipareigojimų vykdymo terminą, Tiekėjas ne vėliau kaip per 3 (tris) darbo dienas raštu informuoja Pirkėją ir patvirtina, kad sutinka su sustabdymu. Tiekėjas turi teisę prieštarauti sutartinių įsipareigojimų vykdymo sustabdymui tik tuo atveju, jei Tiekėjas savo sąskaita ir jėgomis gali pašalinti atsiradusias aplinkybes, dėl kurių kilo būtinybė stabdyti sutartinių įsipareigojimų vykdymą;

21.5.3. Tiekėjas, gavęs Pirkėjo raštišką pranešimą apie stabdymą, privalo nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 3 (tris) darbo dienas po patvirtinimo išsiuntimo Pirkėjui dienos, sustabdyti sutartinių įsipareigojimų ar jų dalies vykdymą. Jei sutartinių įsipareigojimų ar jų dalies vykdymas sustabdytas, Šalys negali vykdyti jokių jiems pagal Sutartį ar Sutarties dalį priskirtų įsipareigojimų.

21.6. Šalys sutartinių įsipareigojimų vykdymo stabdymą įformina rašytiniu susitarimu, nurodant priežastis ir sustabdymo terminą, bei pridedant dokumentus, patvirtinančius sustabdymo pagrindą, ir patvirtina Šalių įgaliotų atstovų parašais. Tokie susitarimai yra neatskiriama Sutarties dalis.

21.7. Sutartinių įsipareigojimų vykdymas sustabdomas ne ilgesniam kaip konkrečios, pagrįstos aplinkybės egzistavimo laikotarpiui.

21.8. Šalys susitaria, kad sutartinių įsipareigojimų vykdymo sustabdymo terminas į Sutarties vykdymo terminą nėra įskaičiuojamas, jo metu sutartiniai įsipareigojimai nevykdomi ir už šį periodą Pirkėjas Tiekėjui nemoka jokių mokėjimų, baudų ar prastovų.

21.9. Jeigu Sutartyje numatytų prievolių įvykdymo terminai buvo sustabdyti Sutartyje nustatytais pagrindais, jie atnaujinami pasibaigus sustabdymą lėmusioms aplinkybėms arba Šalių susitarime nurodytam terminui, priklausomai nuo to, kuris įvyksta anksčiau. Tuo atveju, jeigu Sutartyje numatytų prievolių įvykdymo terminai atnaujinami anksčiau negu pasibaigia Šalių susitarime nurodytas sustabdymo terminas, Šalys Sutartyje numatytų prievolių įvykdymo terminų atnaujinimo datą įformina raštu.

21.10. Atnaujinus Sutarties vykdymą, neįvykdytų prievolių (jų dalies) įvykdymo terminai ir Sutarties galiojimas nukeliami tokiam terminui, kiek buvo likę laiko jų įvykdymui (Sutarties galiojimui) jų sustabdymo metu.

21.11. Jei sutartinių įsipareigojimų vykdymas buvo sustabdytas ilgesniam nei 3 (trijų) mėnesių laikotarpiui, praėjus šiam terminui, viena Šalis gali rašytiniu pranešimu kitos Šalies pareikalauti atnaujinti Sutarties vykdymą. Šaliai be pagrįstų aplinkybių neatnaujinus Sutarties vykdymo per 10 (dešimt) dienų nuo atitinkamo kreipimosi, kita Šalis gali nutraukti Sutartį, apie tai įspėjusi kitą Šalį prieš 10 (dešimt) dienų.

22. SUTARTIES NUTRAUKIMAS

Sutartis gali būti nutraukiama VPĮ 90 straipsnyje ir Sutartyje numatytais atvejais, įskaitant galimybę nutraukti Sutartį Šalių susitarimu.

22.1. Pretenzijos dėl Sutarties pažeidimų

22.1.1. Jeigu Šalis pažeidžia Sutartį arba įstatymus bei kitus teisės aktus, kita Šalis turi teisę pareikšti jai rašytinę pretenziją, nurodyti, kokią Sutarties ar įstatymų bei kitų teisės aktų nuostatą ir koku būdu kita Šalis pažeidė bei nustatyti protingą terminą ištaisyti pažeidimą.

22.1.2. Pretenziją gavusi Šalis privalo nedelsdama, bet ne vėliau nei per 5 (penkias) darbo dienas, atsakyti į pretenziją ir nurodyti, kokių priemonių imsis siekdama ištaisyti pažeidimą per pretenzijoje nustatytą terminą arba motyvuotai pasiūlyti kitą pagrįstą terminą. Tiekėjo teisė siūlyti kitą terminą nelaikoma Pirkėjo pareiga tą terminą priimti. Pretenziją gavusios Šalies pasiūlytasis terminas pakeičia terminą, nurodytą pretenzijoje, tik jeigu kita Šalis jį patvirtina.

22.2. Sutarties nutraukimas Pirkėjo iniciatyva

22.2.1. Pirkėjas vienašališkai nutraukia Sutartį, įspėjęs Tiekėją raštu prieš ne trumpesnę nei 5 (penkių) dienų terminą, jeigu Tiekėjas padaro esminį Sutarties pažeidimą, nurodytą Specialiosiose sąlygose ar Sutarties pažeidimą, kuris atitinka esminio Sutarties pažeidimo požymius, nurodytus Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse, ir, gavęs Pirkėjo pretenziją, per pretenzijoje nurodytą terminą neištaiso pažeidimo.

22.2.2. Pirkėjas turi teisę vienašališkai nutraukti Sutartį ar jos dalį raštu įspėjęs Tiekėją prieš ne trumpesnę nei 10 (dešimties) dienų terminą, jeigu:

- 22.2.2.1. Tiekėjui yra iškelta bankroto byla, pradėtas bankroto procesas ne teismo tvarka, jis tampa nemokus arba yra nemokumo tikimybė, sustabdo ūkinę veiklą ar susidaro įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatyta tvarka analogiška situacija;
- 22.2.2.2. Tiekėjo padėtis pasikeičia ir jis atitinka pirkimo dokumentuose nustatytą pašalinimo pagrindą;
- 22.2.2.3. pasikeičia teisės aktai, susiję su Sutarties objektu, Sutarties vykdymu, ar su Pirkėjo vykdoma veikla, kuriai buvo sudaryta Sutartis, ir dėl tokių pakeitimų Pirkėjas nusprendžia nutraukti Sutartį;
- 22.2.2.4. Pirkėjas nusprendžia nebevykdyti veiklos, kurios vykdymui Sutartimi įsigyjamoms Paslaugoms ir Sutarties poreikis išnyksta;
- 22.2.2.5. Pirkėjo valdymo organas priima sprendimą, dėl kurio Sutarties poreikis išnyksta;
- 22.2.2.6. pasikeičia (pablogėja) Pirkėjo finansinė padėtis ar Pirkėjas negauna arba netenka finansavimo ir dėl šios priežasties nusprendžia nutraukti Sutartį;
- 22.2.2.7. keičiasi Pirkėjo organizacinė struktūra – juridinis statusas, pobūdis ar valdymo struktūra ir tai gali turėti įtakos tinkamam Sutarties įvykdymui arba Sutarties poreikiui;
- 22.2.2.8. nebelieka perkamų Paslaugų poreikio;
- 22.2.2.9. Pirkėjas iš pirkimų priežiūrą atliekančių institucijų gauna nurodymą ar rekomendaciją nutraukti Sutartį;
- 22.2.2.10. Tiekėjas vėluoja pateikti Sutarties įvykdymo užtikrinimo pratęsimą ilgiau kaip 10 (dešimt) darbo dienų nuo paskutinio Sutarties įvykdymo užtikrinimo galiojimo termino pabaigos arba atsisako jį pateikti;
- 22.2.2.11. Tiekėjas atsisako pašalinti arba nepašalina Paslaugų trūkumų per Pirkėjo nustatytus protingus terminus;
- 22.2.2.12. Tiekėjas pažeidžia Sutartį arba įstatymus bei kitus teisės aktus ir per Pirkėjo rašytinėje pretenzijoje nurodytą terminą neištaiso pažeidimo;
- 22.2.2.13. Lietuvos Respublikos Vyriausybė Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo nustatyta tvarka priima sprendimą, patvirtinantį, kad Sutartis neatitinka nacionalinio saugumo interesų (taikoma, jeigu Pirkėjas veikia srityse, kurios laikomos nacionaliniam saugumui užtikrinti strategiškai svarbių ūkio sektorių dalimi, ar yra laikomas esminiu subjektu);
- 22.2.2.14. paaiškėja VPĮ 37 straipsnio 8 dalyje ir (ar) 47 straipsnio 8 dalyje nurodytos aplinkybės.
- 22.2.3. Sutartis laikoma niekine ir negaliojančia, jei nustatoma, kad Sutarties vykdymas prieštarauja Lietuvos Respublikoje įgyvendinamoms privalomoms tarptautinėms sankcijoms, kaip tai apibrėžta Sankcijų įstatyme ir kituose tarptautiniuose, Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose (bent vienai iš taikomų sankcijų). Sutarties negaliojimo momentas nustatomas vadovaujantis minėtu įstatymu.
- 22.2.4. Pirkėjas nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 5 (penkias) dienas, vienašališkai nutraukia Sutartį arba sustabdo jos vykdymą privalomų tarptautinių sankcijų, kaip tai apibrėžta Sankcijų įstatyme ir kituose tarptautiniuose, Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose, įgyvendinimo laikotarpiui, apie tai įspėjęs Tiekėją raštu, jei Sutartis įsigaliojo iki šių tarptautinių sankcijų Lietuvos Respublikoje įgyvendinimo nustatymo. Draudžiama priimti naujas prievoles pagal Sutartį, kurių vykdymas prieštarautų Lietuvos Respublikoje įgyvendinamoms tarptautinėms sankcijoms.
- 22.2.5. Jei Sutartis nutraukiama dėl Tiekėjo esminio sutarties pažeidimo ar Tiekėjui nepagrįstai nutraukus Sutarties vykdymą ne Sutartyje nustatyta tvarka, ir jeigu Specialiosiose sąlygose nėra numatyta, kad tinkamas Sutarties įvykdymas yra užtikrinamas Sutarties įvykdymo užtikrinimu, Tiekėjas įsipareigoja sumokėti Pirkėjui Specialiosiose sąlygose nurodyto dydžio baudą ir atlyginti nuostolius, susijusius su Sutarties nutraukimu. Jeigu Specialiosiose sąlygose yra numatyta, kad tinkamas Sutarties įvykdymas yra užtikrinamas Sutarties įvykdymo užtikrinimu, Tiekėjas įsipareigoja Pirkėjui sumokėti likusią dalį Specialiosiose sąlygose nurodyto dydžio baudos ir atlyginti nuostolius, susijusius su Sutarties

nutraukimu, kiek jų nepadengia Sutarties įvykdymo užtikrinimas. Pirkėjui pareiškus reikalavimą atlyginti patirtus nuostolius, baudos suma įskaitoma į nuostolių atlyginimą.

22.2.6. Pirkėjas turi teisę vienašališkai nutraukti Sutartį ir kitais Specialiosiose sąlygose (jei taikoma) ir įstatymuose bei kituose teisės aktuose įtvirtintais atvejais.

22.2.7. Sutartis laikoma nutraukta kitą dieną po to, kai pasibaigia įspėjimo apie Sutarties nutraukimą terminas.

22.2.8. Tais atvejais, kai Tiekėjas pašalina pažeidimą ar išnyksta aplinkybės, dėl kurių buvo inicijuota Sutarties nutraukimo procedūra, Sutartis negali būti nutraukiama ir įspėjimas apie Sutarties nutraukimą netenka galios, jei Tiekėjas pateikia informaciją apie pažeidimo pašalinimą ar išnykusias aplinkybes, dėl kurių buvo inicijuota Sutarties nutraukimo procedūra.

22.3. Sutarties nutraukimas Tiekėjo iniciatyva

22.3.1. Tiekėjas turi teisę vienašališkai nutraukti Sutartį, įspėjęs Pirkėją raštu prieš ne trumpesnę nei 30 (trisdešimt) dienų terminą, jeigu Pirkėjas pažeidžia atsiskaitymo su Tiekėju terminus (išskyrus atvejus, kai Pirkėjas naudojasi savo teise sulaikyti mokėjimus), ir Pirkėjo skola Tiekėjui viršija 20 (dvidešimt) proc. Pradinės sutarties vertės ir Pirkėjas, gavęs Tiekėjo pretenziją, per 30 (trisdešimt) dienų nesumoka Tiekėjui mokėtinų sumų.

22.3.2. Tiekėjas turi teisę vienašališkai nutraukti Sutartį, įspėjęs Pirkėją raštu prieš ne trumpesnę nei 10 (dešimt) dienų terminą, jeigu:

22.3.2.1. Pirkėjui yra iškelta bankroto byla, pradėtas procesas dėl bankroto ne teismo tvarka, jis tampa nemokus arba yra nemokumo tikimybė, Pirkėjas sustabdo veiklą, arba įstatymuose ir kituose teisės aktuose numatyta tvarka susidaro analogiška situacija;

22.3.2.2. Pirkėjas pažeidžia Sutartį arba įstatymus bei kitus teisės aktus ir per Tiekėjo rašytinėje pretenzijoje nurodytą terminą neištaiso pažeidimo, išskyrus Bendrųjų sąlygų 22.3.1 punkte nustatytą atvejį.

22.3.3. Jeigu Bendrųjų sąlygų 22.3.1 punkte nurodytos aplinkybės yra susijusios tik su atskira dalimi arba atskiru Susitarimu, Tiekėjas turi teisę nutraukti Sutartį tik tos dalies atžvilgiu arba nutraukti tik tokį Susitarimą.

22.3.4. Tiekėjas turi teisę vienašališkai nutraukti Sutartį ir kitais įstatymuose bei kituose teisės aktuose įtvirtintais atvejais.

22.3.5. Jei Sutartis nutraukiama dėl Pirkėjo esminio Sutarties pažeidimo ar Pirkėjui nepagrįstai nutraukus Sutarties vykdymą ne Sutartyje nustatyta tvarka, Pirkėjas įsipareigoja sumokėti Tiekėjui Specialiosiose sąlygose nurodyto dydžio baudą ir atlyginti nuostolius, susijusius su Sutarties nutraukimu.

22.3.6. Sutartis laikoma nutraukta kitą dieną po to, kai pasibaigia įspėjimo apie Sutarties nutraukimą terminas.

22.3.7. Tais atvejais, kai per įspėjimo apie Sutarties nutraukimą terminą Pirkėjas pašalina pažeidimą arba išnyksta aplinkybės, dėl kurių buvo inicijuota Sutarties nutraukimo procedūra, Sutartis negali būti nutraukiama ir įspėjimas apie Sutarties nutraukimą netenka galios, jei Pirkėjas informuoja Tiekėją apie pašalintą pažeidimą arba išnykusias aplinkybes, dėl kurių buvo inicijuota Sutarties nutraukimo procedūra.

22.4. Šalių teisės ir pareigos Sutarties nutraukimo atveju

22.4.1. Sutarties nutraukimas neturi įtakos ginčų nagrinėjimo tvarką nustatančių Sutarties sąlygų ir kitų Sutarties sąlygų, kurios pagal savo esmę lieka galioti ir po Sutarties nutraukimo, galiojimui.

22.4.2. Nutraukus Sutartį, Šalys privalo:

22.4.2.1. įsitikinti, jog iki Sutarties nutraukimo dienos suteiktos Paslaugos ir kiti atlikti veiksmai atitinka Sutarties reikalavimus ir Šalys dėl to viena kitai nebereikš pretenzijų;

22.4.2.2. atsiskaityti už iki Sutarties nutraukimo suteiktas Paslaugas, atitinkančias Sutarties reikalavimus;

22.4.2.3. per 10 (dešimt) dienų nuo pranešimo apie Sutarties nutraukimą gavimo dienos ar Susitarimo dėl Sutarties nutraukimo sudarymo dienos perduoti viena kitai visus dokumentus, kuriuos buvo būtina perduoti pagal Sutarties nuostatas.

23. PREKIŲ MODELIO AR GAMINTOJO KEITIMAS

23.1. Tais atvejais, kai kartu su Paslaugomis yra perkamos prekės, Tiekėjas turi teisę keisti prekių modelį ir (ar) gamintoją, jei yra visos toliau nurodytos sąlygos:

23.1.1. jei Tiekėjo pasiūlyme nurodytos prekės nebegaminamos ar iš esmės sutriko jų tiekimas ir gautas gamintojo patvirtinimas ir (ar) prekės, jų gamintojas kelia grėsmę nacionaliniam saugumui ir (ar) prekių tiekimas prieštarauja Lietuvos Respublikoje įgyvendinamoms privalomoms tarptautinėms sankcijoms, kaip tai apibrėžta Sankcijų įstatyme ir (ar) prekės, jų sudedamosios dalys ar (ir) gamintojas neatitinka VPĮ 45 straipsnio 2¹ dalies nuostatų;

23.1.2. jei keičiamos prekės visiškai atitinka visus pirkimo dokumentų reikalavimus, yra ne prastesnės, o lygiavertės ar geresnės kokybės nei Tiekėjo pasiūlyme nurodytos prekės ir Tiekėjas pateikia tai patvirtinančius dokumentus. Jeigu pirkimo procedūrų metu Tiekėjas buvo pateikęs prekių pavyzdžius, pristatomos prekės turi būti ne prastesnės kokybės nei pateikti pavyzdžiai;

23.1.3. jei Tiekėjas ne vėliau kaip prieš 10 (dešimt) dienų iki numatomo prekių keitimo pateikė Pirkėjui rašytinį prašymą su keitimą pagrindžiančiais dokumentais bei gavo Pirkėjo rašytinį sutikimą. Pirkėjas turi teisę nesutikti su prekės keitimu ir turi teisę nutraukti Sutartį, jei Tiekėjas nepateikė įrodymų ar jų pateikimas nepagrindžia keičiamos prekės atitikimo pirkimo dokumentams ir lygiavertiškumo ar geresnės kokybės nei Sutartyje nurodytos prekės;

23.1.4. Šalys sudarė rašytinį Susitarimą prie Sutarties dėl prekių keitimo.

23.2. Šiame Bendrųjų sąlygų skyriuje nurodytu atveju prekės turi būti pristatytos už ne didesnę nei pasiūlyme nurodytą kainą.

24. BENDRAVIMO TVARKA IR KALBA

24.1. Sutartis sudaroma lietuvių kalba. Jeigu Sutartis ar kuris nors ją sudarantis dokumentas sudaromas kita kalba arba išverčiamas į kitą kalbą, visais atvejais autentišku laikomas tik lietuvių kalba parengtas Sutarties tekstas (jei yra neatitikimų, pirmenybė teikiama lietuvių kalba parengtam tekstui).

24.2. Jeigu Šalis praneša kitai Šaliai apie savo naujus kontaktinius duomenis, tai po to, kai kita Šalis gauna tokį pranešimą, ji visus remiantis Sutartimi siunčiamus pranešimus ir informaciją turi siųsti pagal naujuosius kontaktinius duomenis. Jei Šalis nepraneša apie kontaktinių duomenų pasikeitimą arba kol kita Šalis negauna tokio pranešimo, pranešimo išsiuntimas pagal paskutinius Šaliai žinomus kontaktinius duomenis laikomas tinkamu.

24.3. Jeigu pranešimas yra įteikiamas asmeniškai arba siunčiamas paštu ar per kurjerį, jis turi būti

įteikiamas pasirašytinai ir laikomas gautu gavimo patvirtinime nurodytą dieną.

24.4. Jeigu pranešimas siunčiamas el. paštu, laikoma, kad Šalis jį gavo kitą darbo dieną.

24.5. Jeigu pranešimas siunčiamas keliais skirtingais būdais, laikoma, kad gavėjas jį gavo tada, kai jis gavo pirmesnįjį pranešimą.

25. PRETENZIJOS IR GINČŲ SPRENDIMAS

25.1. Bet kokie ginčai, nesutarimai ar reikalavimai, kylantys iš Sutarties arba susiję su Sutartimi, jos pažeidimu, nutraukimu ar galiojimu, visų pirma privalo būti sprendžiami derybomis tarp Šalių vadovų arba jų įgaliotų asmenų.

25.2. Jeigu Šalys neišsprendžia ginčo derybų būdu, tuomet toks ginčas, nesutarimas ar reikalavimas, kylantis iš šios Sutarties arba susijęs su ja ar jos pažeidimu, nutraukimu arba negaliojimu, yra galutinai sprendžiamas Lietuvos Respublikos teismuose Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatyta tvarka.

25.3. Kilę ginčai nesudaro pagrindo Šalims atsisakyti vykdyti savo prievolės pagal Sutartį.

PASLAUGŲ PIRKIMO-PARDAVIMO SUTARTIES SPECIALIOSIOS SĄLYGOS

Sutarties pavadinimas	Lietuvai priimtinausios dieninių drugių stebėsenos ir pievų drugių indekso skaičiavimo 2026 m. ir gautų rezultatų įvertinimo paslaugos		
Sutarties data		Sutarties numeris	

1. SUTARTIES ŠALYS		
1.1. Pirkėjas	1.1.1. Pavadinimas	Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos
	1.1.2. Juridinio asmens kodas	188724381
	1.1.3. Adresas	Antakalnio g. 25, 10312 Vilnius
	1.1.4. PVM mokėtojo kodas	Įstaiga nėra PVM mokėtoja
	1.1.5. Atsiskaitomoji sąskaita	LT944040063610000696
	1.1.6. Bankas, banko kodas	Finansų ministerija, kodas 70440
	1.1.7. Telefonas	+370 659 29483
	1.1.8. El. paštas	vsst@vsst.lt
	1.1.9. Šalies atstovas	Agnė Jasinačiūtė-Trakimienė
	1.1.10. Atstovavimo pagrindas	pagal Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2024 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. D-281 „Dėl Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo“
1.2. Tiekėjas	1.2.1. Pavadinimas	
	1.2.2. Juridinio asmens kodas	
	1.2.3. Adresas	
	1.2.4. PVM mokėtojo kodas	
	1.2.5. Atsiskaitomoji sąskaita	
	1.2.6. Bankas, banko kodas	
	1.2.7. Telefonas	
	1.2.8. El. paštas	
	1.2.9. Šalies atstovas	
	1.2.10. Atstovavimo pagrindas	

2. ATSAKINGI ASMENYS	
2.1. Pirkėjo kontaktiniai asmenys, atsakingi už Sutarties vykdymą, Paslaugų priėmimą, Sąskaitų per informacinę sistemą SABIS priėmimą	(nurodyti padalinį / skyrių, pareigas, vardą, pavardę, tel., el. paštą)

2.2. Tiekėjo kontaktiniai asmenys, atsakingi už Sutarties vykdymą	(nurodyti padalinį / skyrių, pareigas, vardą, pavardę, tel., el. paštą)
3. SUTARTIES DALYKAS	
3.1. Sutarties dalykas	Tiekėjas įsipareigoja Sutartyje numatytais sąlygomis suteikti Pirkėjui standartizuotos dieninių drugių stebėsenos ir pievų drugių indekso (Grassland Butterfly Index) apskaičiavimo paslaugos, apimančios: duomenų surinkimą pagal programą, populiacijos tendencijų nustatymą, pievų drugių indekso apskaičiavimą pagal ES eBMS metodiką, statistinę analizę, duomenų pateikimą eBMS suderinamu formatu, galutinės ataskaitos paruošimą, paslaugas (toliau – Paslaugos). Išsamus Paslaugų aprašymas ir kiti reikalavimai teikiamoms Paslaugoms nustatyti Sutarties priede Nr. 1 „Techninė specifikacija“ (toliau – Techninė specifikacija) ir Sutarties priede Nr. 2 „Pasiūlymas“.
3.2. Pirkimo pavadinimas ir numeris	Lietuvai priimtinausios dieninių drugių stebėsenos ir pievų drugių indekso skaičiavimo 2026 m. ir gautų rezultatų įvertinimo paslaugos
3.3. Informacija apie Europos Sąjungos lėšomis finansuojamą projektą arba kitą projektą	Netaikoma
4. PASLAUGŲ SUTEIKIMO TERMINAI IR PASLAUGŲ PERDAVIMO – PRIĖMIMO TVARKA	
4.1. Paslaugų suteikimo terminai, kai Paslaugos teikiamos etapais	Tiekėjas įsipareigoja suteikti Paslaugas Techninėje specifikacijoje nurodytų etapų eiliškumu, terminais ir sąlygomis.
4.2. Paslaugų / jų dalies / etapo / periodo suteikimo termino pratęsimas	Netaikoma.
4.3. Užsakymų teikimo tvarka	Netaikoma.
4.4. Dėl minimalios Užsakymo vertės ar apimties	Netaikoma
4.5. Pateikiami dokumentai	Turi būti pateikiami šie dokumentai: pagal Techninę specifikaciją parengta galutinė ataskaita kartu su bendru duomenų rinkiniu, Paslaugų perdavimo–priėmimo aktas ir Sąskaita. Tekstiniai dokumentai pateikiami MS Word formatu, o duomenys – MS Excel formatu arba eBMS suderinamu formatu. Tiekėjui nepateikus nurodytų dokumentų, laikoma, kad Paslaugos neatitinka Sutartyje nustatytų reikalavimų.
5. SUTARTIES KAINA IR ATSISKAITYMO TVARKA	
5.1. Sutarčiai taikomas kainos apskaičiavimo būdas	Fiksuotos kainos kainodara
5.2. Pradinės Sutarties vertė ir Sutarties kaina, kai taikoma	Pradinės Sutarties vertė yra (nurodyti sumą skaičiais) Eur (nurodyti sumą žodžiais) be PVM.

<u>fiksuotos kainos</u> kainodara	<p>PVM sudaro (nurodyti sumą skaičiais) Eur (nurodyti sumą žodžiais).</p> <p>Sutarties kaina yra (nurodyti sumą skaičiais) Eur (nurodyti sumą žodžiais) su PVM.</p> <p>Šioje Sutartyje Pradinės Sutarties vertė yra lygi Tiekėjo pasiūlymo kainai be PVM, nurodytai už visą pirkimo dokumentuose ir Sutartyje nurodytą Paslaugų kiekį ir (ar) apimtį.</p>
5.3. Sutarties kainos / įkainių perskaičiavimas taikant <u>peržiūros</u> taisykles	<p>Sutarties kaina bus perskaičiuojami:</p> <p>5.3.1. dėl PVM tarifo pasikeitimo;</p> <p>5.3.2. netaikoma;</p> <p>5.3.3. dėl kainų lygio pokyčio;</p> <p>5.3.4. netaikoma.</p>
5.3.1. Sutarties kainos / įkainių peržiūra dėl PVM tarifo pasikeitimo	<p>Jeigu Sutarties vykdymo metu pasikeičia PVM mokėjimą reglamentuojantys teisės aktai, darantys tiesioginę įtaką Tiekėjo teikiamų Paslaugų Sutartyje nurodytai kainai / įkainiams, Sutarties kaina / įkainiai perskaičiuojami nekeičiant Paslaugų kainos / įkainio be PVM.</p> <p>Perskaičiavimas įforminamas Susitarimu ne vėliau kaip per 30 (trisdešimt) kalendorinių dienų nuo PVM mokėjimą reglamentuojančių teisės aktų pasikeitimo, kuris tampa neatskiriama Sutarties dalimi. Perskaičiuota Sutarties kaina taikoma už tą Paslaugų dalį, kurios bus teikiamos nuo Susitarime nurodytos dienos.</p>
5.3.2. Sutarties kainos / įkainių peržiūra dėl kitų mokesčių, lemiančių Paslaugų kainos / įkainių pokytį, pasikeitimo	Netaikoma.
5.3.3. Sutarties kainos / įkainių peržiūra dėl kainų lygio pokyčio <p>(Pirkėjas privalo numatyti su mokesčių pasikeitimu nesusijusią Sutarties kainos peržiūros sąlygą, kai Paslaugų teikimo ir susijusių prekių tiekimo trukmė kartu su numatytu Sutarties pratęsimu yra ilgesnė negu 6 (šeši) mėnesiai. Ši prievolė netaikoma, kai dėl kainos apskaičiavimo būdo toks perskaičiavimas yra negalimas, pavyzdžiui, taikant</p>	<p>5.3.3.1 Bet kuri Sutarties šalis Sutarties galiojimo metu turi teisę inicijuoti Sutarties įkainių peržiūrą (keitimą) ne anksčiau kaip po 6 (šešių) mėn. nuo Sutarties įsigaliojimo dienos (jeigu peržiūra jau buvo atlikta – nuo Susitarimo dėl paskutinio perskaičiavimo pagal šį Specialiųjų sąlygų punktą įsigaliojimo dienos). Sutarties įkainių peržiūra atliekama ne rečiau kaip kas 6 (šeši) mėnesiai.</p> <p>5.3.3.2. Sutarties įkainiai peržiūrimi tik tai Sutarties daliai, kuri nėra išpirkta, t. y., Prekėms, kurios nėra priimtose ir apmokėtos. Vėlesnė Sutarties įkainių peržiūra negali apimti laikotarpio, už kurį jau buvo atliktas peržiūra.</p> <p>5.3.3.3. Jeigu Prekių tiekimas vėluoja dėl Tiekėjo kaltės, uždelstų pristatyti Prekių įkainiai nėra perskaičiuojami dėl kainų lygio kilimo (negali būti didinami).</p> <p>5.3.3.4. Atlikdamos Sutarties įkainių peržiūrą Šalys vadovaujasi Valstybės duomenų agentūros viešai Oficialiosios statistikos portale paskelbtais Rodiklių duomenų bazės duomenimis arba kitų oficialių šaltinių duomenimis. Iš kitos Šalies nereikalaujama</p>

kintamo įkainio arba išlaidų atlyginimo kainodarą)

pateikti oficialaus Valstybės duomenų agentūros ar kitos institucijos išduoto dokumento ar patvirtinimo. Jei kita šalis yra užsienio įmonė ir nėra galimybės vadovautis nacionaliniais statistikos duomenimis, Šalys gali remtis tarptautinių organizacijų (pvz., Eurostato, Pasaulio banko) arba tiekėjo valstybės oficialių statistikos institucijų duomenimis.

5.3.3.5. Šalys privalo Susitarime nurodyti vartojimo prekių ir paslaugų indekso reikšmę laikotarpio pradžioje ir jo nustatymo datą, indekso reikšmę laikotarpio pabaigoje ir jo nustatymo datą, kainų pokytį (k), perskaičiuotą Sutarties įkainius, perskaičiuotą Pradinės Sutarties vertę.

5.3.3.6. Nauja Sutarties įkainiai apskaičiuojami pagal žemiau pateiktą formulę:

$$a_1 = a + \left(\frac{k}{100} \times a \right), \text{ kur } a - \text{įkainis (Eur be PVM)) (jei peržiūra jau}$$

buvo atlikta, tai po paskutinio perskaičiavimo)

a_1 – perskaičiuota (pakeista) įkainis (Eur be PVM)

k – pagal vartotojų kainų indeksą (**Vartojimo prekės**) apskaičiuotas Vartojimo prekių kainų pokytis (padidėjimas arba sumažėjimas) (%). „k“ reikšmė skaičiuojama pagal formulę:

$$k = \frac{Ind_{naujausias}}{Ind_{pradžia}} \times 100 - 100, (\text{proc.}) \text{ kur}$$

$Ind_{naujausias}$ – kreipimosi dėl įkainių peržiūros išsiuntimo kitai šaliai dieną paskelbtas naujausias vartojimo prekių ir paslaugų indeksas (**Vartojimo prekės**).

$Ind_{pradžia}$ – laikotarpio pradžios datos (mėnesio) vartojimo prekių ir paslaugų indeksas (**Vartojimo prekės**) Pirmojo perskaičiavimo atveju laikotarpio pradžia (mėnuo) yra Sutarties įsigaliojimo dienos mėnuo. Antrojo ir vėlesnių perskaičiavimų atveju laikotarpio pradžia (mėnuo) yra paskutinio perskaičiavimo metu naudotos paskelbto atitinkamo indekso reikšmės mėnuo.

5.3.3.7. Skaičiavimams indeksų reikšmės imamos **keturių** skaitmenų po kablelio tikslumu. Apskaičiuotas pokytis (k) tolimesniems skaičiavimams naudojamas suapvalinus iki **vieno** skaitmens po kablelio, o apskaičiuotas įkainis „ a_1 “ suapvalinamas iki dviejų skaitmenų po kablelio.

5.3.3.8. Šalis, siekianti Sutarties įkainių peržiūros, privalo raštu kreiptis į kitą Šalį ir prašyme pateikti visą reikalingą informaciją: Sutarties pavadinimą, numerį, datą, neperduotų ir neapmokėtų Prekių sąrašą su kiekiais, Indekso reikšmes su nuorodomis į viešus šaltinius Valstybės duomenų agentūros Oficialiosios statistikos portale arba kitus oficialius šaltinių duomenis, kita svarbi informacija. Prašyme Šalis neturi teisės nurodyti kito Indekso ar prašyti perskaičiavimo pagal kitą Indeksą nei nurodytas šioje procedūroje.

	<p>5.3.3.9. Susitarimas turi būti sudarytas per 10 (dešimt) darbo dienų nuo Šalies pateikto tinkamo prašymo perskaičiuoti Sutarties įkainius gavimo dienos.</p> <p>5.3.3.10. Susitarimu Šalys neturi teisės keisti procedūroje nurodytos tvarkos ar kitų Sutarties nuostatų, išskyrus, jei keitimas atliekamas pagal VPĮ nuostatas.</p>
5.3.4. Sutarties kainos / įkainių peržiūra dėl kainų lygio pokyčio pagal Paslaugų grupių kainų pokyčius	Netaikoma.
5.4. Sutarties kainos / įkainių apskaičiavimas taikant <u>kiekio (apimties)</u> keitimo taisykles	Netaikoma.
5.5. Atsiskaitymo su Tiekėju terminas ir tvarka	<p>Pirkėjas atsiskaito su Tiekėju ne vėliau kaip per 30 (trisdešimt) dienų nuo Sąskaitos gavimo dienos.</p> <p>Apmokėjimo sąlygos: 1) įvykdžius visus sutartinius įsipareigojimus, sumokama visa Sutarties kaina.</p>
5.6. Avansas	Netaikoma.
5.7. Avanso užtikrinimas	Netaikoma
6. PASLAUGŲ KOKYBĖ IR GARANTINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	
6.1. Garantinis terminas	Paslaugoms taikomas Techninėje specifikacijoje nustatytas garantinis terminas, kuris yra 6 (šeši) mėnesiai. Garantinis terminas skaičiuojamas nuo Paslaugų perdavimo–priėmimo akto ar Sąskaitos (kai Paslaugų perdavimo–priėmimo aktas nėra pasirašomas) pasirašymo dienos.
6.2. Terminas Paslaugų trūkumams pašalinti	Sutartyje nurodytu garantinio termino laikotarpiu nustačius Paslaugų trūkumų, Tiekėjas turi ne vėliau kaip per 20 (dvidešimt) darbo dienų nuo rašytinės pretenzijos gavimo dienos pašalinti Paslaugų trūkumus.
6.3. Kokybinių kriterijų įgyvendinimo ir tikrinimo tvarka	Netaikoma.
7. SUTARTIES VYKDYMOI PASITELKIAMAI SUBTIEKĖJAI IR (AR) SPECIALISTAI	
7.1. Sutarties vykdymui pasitelkiami subtiekJai ir (ar) specialistai	Sutarties vykdymui pasitelkiami subtiekJai ir (ar) specialistai yra nurodyti Sutarties priede Nr. 2 „Sutarties vykdymui pasitelkiami subtiekJai ir (ar) specialistai“
8. PRIEVOLIŲ PAGAL SUTARTĮ ĮVYKDYMO UŽTIKRINIMAS	
8.1. Prievolių pagal Sutartį įvykdymo užtikrinimas	Prievolių pagal Sutartį įvykdymas užtikrinamas: Netesybomis (delspinigiais, bauda).
8.2 Sutarties įvykdymo užtikrinimo galiojimo terminas	Netaikoma.
8.3. Sutarties įvykdymo	Netaikoma.

užtikrinimo pateikimas	
9. ŠALIŲ ATSAKOMYBĖ	
9.1. Pirkėjui taikomos netesybos už mokėjimų pagal Sutartį vėlavimą	Jei Pirkėjas, gavęs tinkamai pateiktą ir užpildytą Sąskaitą, uždelsia atsiskaityti už tinkamai Tiekėjo suteiktas kokybiškas Paslaugas per Sutartyje nurodytą terminą, Tiekėjas nuo kitos nei nustatytas terminas dienos skaičiuoja Pirkėjui 0,02 (dvi šimtosios) procento dydžio delspinigius nuo neapmokėtos sumos be PVM už kiekvieną vėlavimo dieną.
9.2. Tiekėjui taikomos netesybos	<p>9.2.1. Jeigu Tiekėjas vėluoja suteikti Paslaugas arba nevykdo kitų sutartinių įsipareigojimų, Pirkėjas nuo kitos nei nustatytas terminas dienos Tiekėjui skaičiuoja 0,02 (dvi šimtosios) procento dydžio delspinigius už kiekvieną uždelstą dieną nuo laiku nesuteiktų Paslaugų ar kitų sutartinių įsipareigojimų nevykdymo kainos be PVM.</p> <p>9.2.2. Tiekėjas privalo sumokėti Pirkėjui netesybas per 30 (trisdešimt) dienų nuo Pirkėjo pareikalavimo, jeigu netesybų suma nėra išskaitoma iš Tiekėjui mokėtinios sumos.</p>
9.3. Tiekėjui / Pirkėjui taikoma bauda nutraukus Sutartį dėl esminio Sutarties pažeidimo ar nepagrįstai nutraukus Sutarties vykdymą ne Sutartyje nustatyta tvarka	9.3.1. Nutraukus Sutartį dėl esminio Sutarties pažeidimo, nustatyto Sutarties Specialiosiose sąlygose, mokama 2 (dviejų) procentų dydžio bauda nuo Pradinės Sutarties vertės, nurodytos Specialiųjų sąlygų 5.2 punkte.
9.4. Tiekėjui taikoma bauda dėl esamų subtiekiejų ar specialistų pakeitimo / naujų subtiekiejų pasitelkimo nesilaikant Bendrosiose sąlygose nurodytos subtiekiejų ir (ar) specialistų keitimo tvarkos	Mokama 1 (vieno) procento dydžio bauda nuo Pradinės Sutarties vertės.
9.5. Tiekėjui taikomos baudos dėl aplinkosauginių ir (arba) socialinių kriterijų nesilaikymo	Mokama 1 (vieno) procento dydžio bauda nuo Pradinės Sutarties vertės.
9.6. Tiekėjui / Pirkėjui taikoma bauda dėl konfidencialumo reikalavimų nesilaikymo	Mokama 1 (vieno) procento dydžio bauda nuo Pradinės Sutarties vertės.
9.7. Tiekėjui taikomos netesybos dėl pirkimo dokumentuose nustatytų Kokybinių kriterijų nepasiekimo Sutarties vykdymo metu	Netaikoma.

9.8. Tiekėjui taikomos netesybos dėl Sutarties įvykdymo užtikrinimo nepratęsimo	Netaikoma.
9.9. Tiekėjui taikoma bauda dėl Pirkėjo simbolių, pavadinimo ir ženklo reklamoje ar rinkodaroje naudojimo reikalavimų nesilaikymo bei draudimo naudotis Pirkėjo sukurtais intelektualiais veiklos rezultatais nesilaikymo	Mokama 1 (vieno) procento dydžio bauda nuo Pradinės Sutarties vertės.
9.10. Kitos netesybos	Netaikoma.
10. ESMINĖS SUTARTIES SĄLYGOS	
10.1 Esminės Sutarties sąlygos	<p>Esminėmis Sutarties sąlygomis laikoma:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Paslaugų suteikimas pagal Techninėje specifikacijoje nustatytą apimtį ir reikalavimus, t. y. dieninių drugių stebėsenos atlikimas 50 vietų pagal Programą, laikantis nustatytos metodikos, stebėjimų intervalų ir duomenų kokybės reikalavimų; 2. tarpinių ataskaitų, tarpinių duomenų ir galutinės ataskaitos kartu su bendru duomenų rinkiniu pateikimas Techninėje specifikacijoje nustatytais terminais; 3. galutinio Paslaugos rezultato pateikimas valstybine kalba, Techninėje specifikacijoje nustatytais formatais ir apimtimi; 4. Paslaugų atitiktis Techninėje specifikacijoje nustatytiems reikalavimams.
10.2. Dideli arba nuolatiniai esminės Sutarties sąlygos vykdymo trūkumai	<p>Dideliais arba nuolatiniais esminių Sutarties sąlygų vykdymo trūkumais laikoma:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Paslaugų teikėjas nevykdo stebėsenos pagal Techninėje specifikacijoje nustatytą apimtį, metodiką, stebėjimų vietų skaičių, periodiškumą ar kitus privalomus reikalavimus; 2. Paslaugų teikėjas nepateikia tarpinės ar galutinės ataskaitos ir (ar) duomenų rinkinio Techninėje specifikacijoje nustatytais terminais; 3. pateikti rezultatai, ataskaitos ar duomenys neatitinka Techninės specifikacijos reikalavimų ir Paslaugų teikėjas per Užsakovo nustatytą terminą nepašalina nustatytų trūkumų; 4. dėl Paslaugų teikėjo veiksmų ar neveikimo tampa neįmanoma pasiekti Sutarties tikslo arba tinkamai panaudoti Paslaugos rezultato pagal paskirtį.
11. SUTARTIES GALIOJIMAS IR KEITIMAS	
11.1. Sutarties sudarymas ir įsigaliojimas	Ši Sutartis laikoma sudaryta ir įsigalioja nuo Sutarties pasirašymo dienos (antrosios Šalies pasirašymo dieną).

	Sutartis galioja iki visiško prievolių įvykdymo (kol bus išnaudota Pradinės Sutarties vertė, bet jos terminas negali būti ilgesnis kaip 2026-12-13.
11.2. Sutarties galiojimo termino pratęsimas	<p>Šalių abipusiu rašytiniu susitarimu Sutartis tomis pačiomis sąlygomis gali būti pratęsta ne ilgiau kaip iki 2 (dviejų) mėnesių laikotarpiui, jeigu atsiranda įrodymais pagrįstų kliūčių ar trukdymų, kurių atsiradimui Paslaugų teikėjas neturi įtakos ir už kuriuos jis neatsako, kurie sukelti ir priskirtini tretiesiems asmenims, arba atsiranda kitų aplinkybių, kurių Paslaugų teikėjas negalėjo iš anksto numatyti.</p> <p>Paslaugų teikėjas apie tokias aplinkybes privalo raštu nedelsdamas, bet ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo jų paaiškėjimo dienos, pranešti Užsakovui ir pateikti šių aplinkybių egzistavimą pagrindžiančius įrodymus.</p> <p>Užsakovui sutikus, Sutarties galiojimo terminas gali būti pratęstas tik minėtų aplinkybių egzistavimo laikotarpiui, bet ne ilgiau kaip iki 2 (dviejų) mėnesių laikotarpiui.</p>
12. SUTARTIES NUTRAUKIMAS	
12.1. Sutarties nutraukimo pagrindai	Sutartis gali būti nutraukiama rašytiniu Šalių susitarimu arba vienašališkai, Bendrosiose sąlygose nustatyta tvarka.
12.2. Esminiai Sutarties pažeidimai	<p>Esminiais Sutarties pažeidimais laikoma, kai:</p> <p>12.2.1. Paslaugų teikėjas nevykdo Paslaugų pagal Techninėje specifikacijoje nustatytą apimtį, metodiką ir reikalavimus, įskaitant stebėsenos atlikimą nustatytose vietose, nustatytais laikotarpiais ir pagal Programoje nustatytą tvarką;</p> <p>12.2.2. Paslaugų teikėjas nepateikia tarpinės ataskaitos, tarpinio duomenų rinkinio, galutinės ataskaitos ir (ar) bendro duomenų rinkinio Techninėje specifikacijoje nustatytais terminais;</p> <p>12.2.3. pateikti rezultatai, ataskaitos ar duomenys neatitinka Techninės specifikacijos reikalavimų, o Paslaugų teikėjas per Užsakovo nustatytą terminą nepašalina nustatytų trūkumų;</p> <p>12.2.4. dėl Paslaugų teikėjo veiksmų ar neveikimo tampa neįmanoma pasiekti Sutarties tikslo arba naudoti Paslaugų rezultatų pagal paskirtį;</p> <p>12.2.5. Paslaugų teikėjas be pateisinamos priežasties nesilaiko Sutartyje nustatytų Paslaugų teikimo terminų ir dėl to sutrinka Paslaugų vykdymas ar galutinio rezultato pateikimas laiku;</p> <p>12.2.6. Paslaugų teikėjas nepateikia Sutartyje numatytų dokumentų, būtinų Paslaugų priėmimui ir apmokėjimui.</p>
13. APLINKOS APSAUGOS IR SOCIALINIAI KRITERIJAI	
13.1. Su perkamomis paslaugomis susiję aplinkos apsaugos kriterijai	Perkama nematerialaus pobūdžio (intelektinė) paslauga – apsaugos planų ir apsaugos veiksmų planų parengimas, nesusijęs su materialaus objekto sukūrimu. Paslaugos teikimo metu nenumatomas reikšmingas neigiamas poveikis aplinkai, nesukuriami taršos šaltiniai ir negeneruojamos atliekos.
13.2. Su perkamomis	Netaikoma.

Paslaugomis susiję socialiniai kriterijai	
14. BENDRŲJŲ SĄLYGŲ PAKEITIMAI IR PAPILDYMAI	
14.1.	Šalys susitaria pakeisti nurodytą Sutarties Bendrųjų sąlygų punktą ir išdėstyti jį nauja redakcija: –.
14.2.	Šalys susitaria papildyti Sutarties Bendrąsias sąlygas nurodytu punktu, tačiau kitų punktų numeracijos nekeisti: –.
14.3.	Šalys susitaria išbraukti nurodytą Sutarties Bendrųjų sąlygų punktą, tačiau kitų punktų numeracijos nekeisti: –.
14.4.	–
14.5.	Sutarties Bendrosiose sąlygose nurodytos alternatyvios nuostatos (su priedašu „jei taikoma“ ir pan.) taikomos tik tokiu atveju, jeigu jos konkrečiai aprašomos Sutarties Specialiosiose sąlygose arba prieduose.
15. SUTARTIES PRIEDAI	
15.1. Priedas Nr. 1	Techninė specifikacija;
15.2. Priedas Nr. 2	Pasiūlymas.
15.3. Priedas Nr. 3	
15.4. Priedas Nr. 4	
15.5. Priedas Nr. 5	
16. ŠALIŲ ATSTOVŲ PARAŠAI	
PIRKĖJAS	TIEKĖJAS
(nurodomos atstovo pareigos, vardas, pavardė)	(nurodomos atstovo pareigos, vardas, pavardė)
(parašas)	(parašas)

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Skyriaus vedėjas Gintarė Bevainienė
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Pirkimo paraiška. Gamtos atkūrimo reglamento įgyvendinimas (pievų drugių monitoringo vykdymas ir indekso skaičiavimas)
Dokumento registracijos data ir numeris	2026-05-05 Nr. PR-33
Adresatas	–
Dokumentą pasirašė	Vyriausiasis specialistas Jurgita Gedminienė
Veiksmo atlikimo data ir laikas	2026-05-04 15:22:40
Dokumentą pasirašė	Vyriausiasis specialistas Evaldas Stadalius
Veiksmo atlikimo data ir laikas	2026-05-04 15:54:47
Dokumentą pasirašė	Skyriaus vedėjas Miglė Stanikūnė
Veiksmo atlikimo data ir laikas	2026-05-04 16:46:57
Dokumentą pasirašė	Skyriaus vedėjas Lina Laurinaitytė
Veiksmo atlikimo data ir laikas	2026-05-04 17:33:44
Dokumentą tvirtino	Direktorius Agnė Jasinavičiūtė-Trakimienė
Veiksmo atlikimo data ir laikas	2026-05-04 20:26:48
Registratorius	Vyriausiasis specialistas Evaldas Stadalius
Veiksmo atlikimo data ir laikas	2026-05-05 10:19:43
Dokumento nuorašo atspausdinimo data ir jį atspausdinęs darbuotojas	2026-05-05 atspausdino Vyriausiasis specialistas Evaldas Stadalius

Nuorašas tikras
Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos
2026-05-05